

AZ ÚJ NÉPVÁNDORLÁS

DÉLAMERIKA

ÍRTA
BÉKESSY IMRE

BUDAPEST
MAY JÁNOS NYOMDAI MŰINTÉZET R. T.
KIADÁSA

*Copyright by
May János rt. Budapest
1939.*

May János nyomdai műintézet rt. Széchenyi-rakpart 7.

ELŐSZÓ

Amikor 1938. júliusában *Roosevelt* kezdeményezésére a franciaországi *Evianban* összeült az első »kormányközi konferencia« mindenki előtt világossá lett, hogy a ki- és bevándorlási kérdés olyan problémává dagadt, amely csak *nemzetközi együttműködéssel* oldható meg. Kisebb-nagyobb megszorításokkal az eviani konferencia 36 állama kifejezésre juttatta azt a hajlandóságát, hogy segíteni kíván azokon a százezreken, akiket politikai vagy faji üldözés hontalanná tett. Angol részről szorosán körül akarták határolni az együttműködés kereteit és a létesítendő »állandó iroda« feladatkörébe csak a *már menekült* és hontalan *német* és *osztrák* származású egyének ügyét szerették volna utalni. Lord *Winterton*, Anglia képviselője azzal indokolta álláspontját, hogy szélesebbkörű feladatvállalás *biztatólag* hatna azokra az országokra, amelyek eddig még nem kényszerítették kivándorlásra pol-

gáraiknak bizonyos rétegét. Akadhatnak országok — mondotta akkor Lord Winterton — amelyek, ha tudják, hogy más országok gondoskodásukra minden menekültre, a saját szempontjukból »nem kívánatos« elemek tömegeit fogják a befogadásra hajlamos országok nyakába varrni.

Roosevelt személyes követének, Myron C. Taylor-nak ellentállásán megghiúsult az angol álláspont érvényesülése. Taylor ugyan hangsúlyozta, hogy ilyen törekvések könnyen elképzelhetők, sőt valószínűek, de az Egyesült Államok elnökének éppen az az intenciója, hogy az eviani államok együttműködése *állandó ellenőrzés alatt tartsa a kényszerű kivándorlást előidéző országokat*. A két álláspont között végül kompromisszum jött létre: az eviani konferencia állandó irodája — amelynek élére Mr. George Rublee washingtoni ügyvédet, Roosevelt egyik bizalmasát állították — azzal a programmal alakult meg, hogy nemcsak a máj kivándorolt, hanem a még kivándorlásra váró német és osztrák polgárok elhelyezésével foglalkozik majd s »tanulmányozza« azon országok helyzetét is, ahonnan kényszerű kivándorlás várható. Hogy mennyire igazolták Myron C. Taylor előrelátását az események, mi sem bizonyítja jobban, mint hogy *1939. januárjában* a Népszövetségnek ki kellett terjeszteni a *Menekültügyi Főbiztos* hatáskörét a *szudétanémet vidékről menekültekre* is s ugyanekkor az eviani konferencia tagállamai sem zárkóz-

hattak el ennek a menekült-kategóriának védelme elől. Más országok tekintetében az eviani államok egyelőre még mindig a *várakozás álláspontján* vannak, de a menekültek szervezeteinek sürgetésére ez az álláspont már alig lehet sokáig tartható. Az 1939. február elején Londonban megtartott »II. eviani konferencián« nagy lépést haladt előre az ügy azzal, hogy egy *20 millió fontra* kontenplált nemzetközi kölcsön megszerzését határozták el az eviani államok. Ugyanakkor *George Rubles* helyébe *Sir Herbert Emerson* menekültügyi főbiztost választották meg az eviani konferencia állandó irodájának vezetőjévé is, úgyhogy az egész népvándorlási ügy mostmár egységes irányítás alá került.

Számomra, aki mint újságíró szemlélője voltam az eviani konferenciának és személyesen ismerkedhettem meg a résztvevő tényezőkkel, egy percig sem volt kétséges, hogy itt nem csak alkalmi humanitárius akció indul meg, hanem egy olyan szerv létesül, amely — ha talán akarata ellenére is — előbb-utóbb kénytelen lesz azzal az *egész kérdéskomplexummal* foglalkozni, amelyet én már akkor az »új népvándorlásnak« neveztem el s amely azóta e címszó alatt került az egész világ fogalmi körébe. *Ez az »új népvándorlás« egyel jelnt a világon már amúgy is szétszórtan élő zsidóság új diaszpórájával* Mert eltekintve attól a Zsidó Világkongresszus által körülbelül 20— 25.000-re becsült menekülttől, aki *politikai* okokból kényszerült elhagyni hazáját, a már

megmozdult körülbelül 250.000 ember *zsidó vallása miatt* vette kezébe a vándorbotot és legalább még öt—hat millió zsidó készül fel lelkében hasonló sorsra. Ilyen méretű vándorlási mozgalomra a történelem nem ismer példát: itt tehát valóban »új népvándorlással« állunk szemben. A kérdés számomra már Evi-anban az volt: meg tudja-e a világ oldani ennek a példátlan méretű népvándorlásnak problémáit s végre tudja-e hajtani a zsidóság új elosztását a földtekén?

Közvetlenül az eviani konferencia után egy cikksorozatban, amely az *Újság-ban* jelent meg, ezekre a kérdésekre kerestem választ. Nem éreztem feladatomnak, hogy akár okait keressem az új népvándorlásnak, akár politikai harcot hirdessek előidézőivel szemben. Az elháríthatatlan hatalmi tényekkel szemben azt néztem, miként lehet *segíteni* azokon a szerencsétleneken, akik új otthont kénytelenek keresni — valahol a földön! Szemügyre kellett vennem a föld minden sarkát, hogy megmutassam, itt vagy ott lehet-e még menedéket találni és milyen feltételek mellett. Geográfiai, gazdasági, szociális tanulmányok eredményeit prezentáltam, figyelembe véve azokat a *bevándorlási törvényeket*, amelyek világszerte érvényben vannak és természetesen a kínálkozó elhelyezkedési lehetőségeket is.

A cikksorozatot ezrekre menő levelek áradata kísérte. Mindenkinek volt még egyéni sorsa szempontjából kérdezni valója és szereny erőimből telhetően igyekeztem is min-

denkinek választ, útbaigazítást adni. A hála és szeretet, amely ezekből a levelekből felém áradt, azt a kötelességet róta rám, hogy minden egyes országot *még behatóbb vizsgálat tárgyává* tegyek s mindegyikről átfogó képet adjak. Figyelembe kellett vennem a levelekben fölmerült *általános érdekű kérdéseket* s ki kellett egészítenem az adatokat. Ez a könyv — amely elsőként jelenik meg *egy több kötetre tervezett sorozatban* — ennek a munkának eredménye.

A könyv *Délamerikáról* szól. Csak természetes, hogy nem számíthat tökéletességre, hiszen minden egyes délamerikai országról könyvtárakat lehetne írni. Célja a könyvnek csupán az, hogy *gyakorlati útmutatóul* szolgáljon azok számára, akiket sorsuk az »új népvándorlás« útjára kényszerít. És emellett hangsúlyoznom kell, hogy az adatok *a megjelenés időpontjára vonatkoznak* és változásoknak lehetnek alávetve. De éppen ezért vettem föl a könyvbe lehetőleg csak azokat az adatokat, amelyek az egyes országok *általános* megítélés szempontjából döntő jelentőségűek.

Az a tervem, hogy e sorozat következő könyve *az angol gyarmatokkal és domíniumokkal foglalkozzék* és sorba következzenek utána az összes tengerentúli országok. Azért helyeztem előtérbe *Délamerikát*, mert meggyőződésem szerint az amerikai kontinensnek ez a része — átlagban csekély népsűrűsége és ter-

mészeti kincseinek gazdagsága miatt — nagyobb mértékben szorul bevándorlókra, mint a föld bármely más területe. Ha pillanatnyilag a bevándorlási törvények sok helyütt gátját is állják a tömeges bevándorlásnak: *Délamerika* előbb-utóbb igazolni fogja azt a meggyőződésemet, hogy *saját boldogulásának előfeltétele a bevándorlás elősegítése.*

Ennek a sorozatnak megjelentetését a humanitás parancsolja. Hogy sokaknak tud-e segítséget nyújtani, remélni szeretném. De ha csak egy embert segít át a végzett munka a tanácstalanságon, csak egy embernek jelöli ki útját: a munkát már nem fogom hiábavalónak és eredménytelennek tekinteni.

Budapest, 1939. február hó.

BÉKESSY IMRE.

ARGENTÍNA

A BEVÁNDORLÁS ORSZÁGA VOLT ÉS MEGINT AZZÁ LESZ.

Argentína mindig a bevándorlás országa volt. Fejlődése, gazdasági fellendülése attól függött, hogy folytonosan új meg új embertömegek jönnek-e be az országba, akik termékenyvé teszik öserdőkkel borított vagy száraz, szikkadt talaját, *ipart és városokat teremtenek*, nemzetközi kereskedelmi kapcsolatokat létesítenek és így a termeléssel együtt megteremtik azokat a bel- és külföldi fogyasztópiacokat, amelyekre a termelésnek szüksége van.

1938. október 1.-e óta Argentína a bevándorlás kérdésében szigorú álláspontra helyezkedik. Alább majd részletesen szólunk *a jelenleg érvényes bevándorlási törvényről* és annak gyakorlati alkalmazásáról. De kimutatjuk azt is, hogy *Argentína*, amelynek gazdasági élete 1937-ben hatalmas fellendülés, 1938-ban pedig fájdalmas visszaesés jegyében állott, csak ak-

kor fog újból fejlődni, *ha ismét kitarja kapuit a bevándorolni készülőkhöz.* A »második zsidótörvény« szerint Magyarországon a munkaadóknak »feles számú« zsidóvallású vagy leszármazású alkalmazottaikat 4 év alatt kell elbocsátaniok. Azt hisszük, hogy még jóval e 4 év letelte előtt Argentína ismét nagyobb bevándorlási lehetőségeket fog teremteni azok számára, akik Európából kiszorultak. Ezért azokon kívül, akik számára már most ütött a kivándorlás órája, azok is jól teszik, ha kivándorlásuk célpontjául Argentínára gondolnak, akik azzal számolnak, hogy két vagy három év múlva fogja őket utólérni végzetük.

BÉKÉS, SZABAD ORSZÁG.

1938. decemberben *Limában*, Peru fővárosában 21 amerikai köztársaság küldöttei gyűltek össze a »pánamerikai konferenciára.« A konferencia nem kevesebb, mint 110 határozati javaslatot fogadott el, amelyek közül kiemelendő: »a huszonegy köztársaság megerősíti, hogy egymással szolidáris és szilárd eltökélte, hogy megvédje azokat az elveket, amelyekeken e szolidaritás felépült: a békeszeretetét, a nemzetközi jog tiszteletét, a népek egyenlőségét és az egyéni szabadság megbecsülését, minden felekezeti vagy faji megkülönböztetés nélkül.« Ezt a határozati javaslatot, amelyet a 21 állam egyhangúlag fogadott el — *Argentína* nyújtotta be.

Az Argentína kezdeményezésére elfogadott

határozat mutatja, hogy az ország élén *ember-séges kormányzat áll* — még akkor is, ha a bevándorlás kérdésében ma ridegebb álláspontot foglal el, mint, mondjuk, egy év előtt. Argentína mai elnöke, Dr. *Ortiz*, konzervatív, de demokratikus világszemléletű személyiség. Argentína, ellentétben sok más délamerikai állammal, sohasem volt a forradalmak országa, de az utóbbi évek során nehéz politikai válságokon ment keresztül. A parlamentben hosszabb ideig nem volt egyértelmű többségi vagy kormányzó párt, hol fascista, hol »népfront«-szerű törekvések kerültek felszínre és a kormány kénytelen volt törvények helyett időnként »szükségrendeletekkel« kormányozni. Ma *Ortiz*-nak *parlamentari többség áll rendelkezésére*, úgyhogy alkotmányos úton kormányozhat. A pártok közeledtek egymáshoz, és így ma »belpolitikai békülésről« beszélnek Argentínában; e békülés a konzervatív demokrácia, alkotmányosság és emberiség jegyében áll. Hasonlóképpen kedvező Argentína *külpolitikai helyzete is*. Argentína jóban van valamennyi szomszédjával; a *Paraguay* és *Bolivia* között kivívott négyéves, áldatlan *Chaco-háboruban*, amely csak 1936-ban ért véget, semleges maradt. Nincsenek komoly ellentétek közte és az *Eszakamerikai Egyesült Államok*, sem pedig közte és Európának akár demokratikus, akár totalitárius hatalmai között. Angliával évtizedek óta *meleg barátságot tart*, amely kifejezésre jutott abban is, hogy Anglia 400 millió ártanyfont, vagyis körülbelül 16 milliárd

pengő tőkét fektetett Argentína gazdasági felvirágoztatásába, különösen a vasutakba. — 1933-ban *Roca*, Argentína londoni követe, újabb szerződést kötött Lord *Runciman* akkori angol kereskedelmi miniszterrel (ugyanazzal, aki prágai közvetítési kísérlete révén vált világhírűvé) és ez a szerződés Argentína gazdasági életének ma egyik fontos alapköve.

AZ ARGENTÍNAI MEZŐGAZDASÁG ÉS A TELEPÍTÉS PROBLÉMÁJA

Mondottuk, hogy Argentína mindig a bevándorlás országa volt és megint azzá fog válni. Ennek oka mindenekelőtt az, hogy *2.8 millió négyzetkilométernyi*, hatalmas területén az utolsó évek és évtizedek erős bevándorlása ellenére is még mindig *csak 12 millió ember él* Vagyis: Argentína területe *huszonhétszer akkora, mint a mai Magyarország*, de lakossága mindössze csekély 20 százalékkal nagyobb!

Argentína tehát rendkívül *gyéren lakott* ország, bár ebben a tekintetben az egyes országrészekben a helyzet erősen különbözik. — Argentínának és Chilének, e két szomszédos köztársaságnak, amely együttesen fedi Délamerikának *a mérsékelt égöv alá eső majdnem teljes területét*, az a közös sajátsága, hogy alakjuk rendkívül hosszúkás: mindakettő a baktérítőtől a déli sarkvidék közeléig ér. Argentína déli része — a *Tűzföld* — hideg, szeles, terméketlen. Nyugati részén végighúzódik az

Andok hatalmas hegylánc, amelynek gerince alkotja az *Argentína* és *Chile* közötti határt. Ez a két terület természetesen egészen gyéren lakott, részben lakatlan. Az északi részeken, ahol már a *forró égöv kezdődik* és ahol az ország *Brazíliaival, Uruguayal, Paraguayal* és *Bolíviával* határos, nagyon különböző jellegű területek vannak, kezdve a szubtropikus őserdőtől és a száraz, néptelen »*Chaco*«-tól az *Andok* alján elterülő, kertszerűen megművelt gyümölcs- és szőlőtermő vidékig.

Az ország legjava a középső rész, amely a tengerparti fővárossal, *Buenos Airessal* középpontjában, mintegy 600 kilométer sugarú félkört alkot. Ez az ú. n. »*Pampa*.« Mielőtt az újabbkor! bevándorlás *Argentínába* megkezdődött, tehát a múlt század közepéig, a »*Pampa*« fa-nélküli, csupán fűvel benőtt, lakatlan, egyhangú pusztaság volt. *Ma ez a föld az ország éléskamrája és a világ egyik legtermékenyebb tája; némely részén évente kétszer is ~lehet aratni.* Dolgos kezek tették a földet ilyen termékennyé, mert a természeti adottságok nem százszázalékosan kedvezők. Különösen a *Pampa* nyugati része csak nagyszabású *öntözőművek* létesítése után és mesterséges trágyázás által vált azzá a termékeny földdé, amelynek ma ismerjük. Szárazság vagy túl sok csapadék, jégeső és sáskajárás gyakran veszélyeztetik az *argentínai* termést még ma is. Ha azonban jó az aratás, a *Pampa* szállítja a világf org alomba kerülő *búza* 30%-át, a *tengeri és lenmag* 70—80%-át. *Kanada után Argentína a világ legnagyobb gabonaexportőrje.*

Régente Argentína földművelői kizárólag a *gabonatermelésre* szorítkoztak, de a háború óta mindjobban átmegy a köztudatba, hogy a gazdasági élet egészségesebb alapokon nyugszik és mindenekelőtt a válságokkal szemben kevésbé érzékeny, ha minél *többféle* cikket termelnek. Ezért a kormány támogatja a *gyümölcs-, szőlő-, gyapot- és dohánytermelést*, amely az utóbbi években mindjobban fejlődik.

A gabonatermelés mellett az *állattenyésztés* Argentínának régtől fogva legfőbb gazdasági ágazata. Nagy szarvasmarha-tenyésztete alapja az ország *hús-exportjának*, amely régebben fagyasztott húsrá szorítkozott, újabban azonban mindinkább tért hódít egy modernebb eljárás: *a hűtött hús kivitele*. A szarvasmarha mellett *a juh* az ország legfontosabb állata; a húskivitel mellett ezért a gyapjúkivitel is igen fontos, sőt Argentína Ausztrália után a világ legnagyobb gyapjú-exportőre.

Az argentinai mezőgazdaság nagy fejlettsége ellenére is azonban még mindig több irányban fejlődőképes. Először is a termelés a »Pampa« ma már részben túlnépesedett vidékén zsúfolódik össze, míg az ország többi, szintén igen jól felhasználható, de gyéren lakott területei *parlagon hevernek*. Másodsor is a föld nagy részét — a fentebb vázolt fejlődés ellenére is — még mindig *extenzív módon művelik* meg, ami növeli az országnak természeti csapások és gazdasági válságok iránti érzékenységét. *Ezért a telepítés és az intenzívebb gazdálkodás Argentínának ma nagy problé-*

mája és ugyancsak argentinai probléma — csak úgy mint Magyarországon — a kiterjedt *nagybirtokoknak* az intenzívebb termelés érdekében való felparcellázása. Ez a legfőbb oka annak, amit már bevezetőleg mondtunk, hogy ugyanis Argentínának továbbra is és mindig szüksége lesz újabb és újabb bevándorlókra. Tény az, hogy Argentína 2,8 millió négyzetkilométernyi területéből *1,7 millió alkalmas a mezőgazdasági művelésre*, valójában azonban csak 250,000 négyzetkilométert művelnek meg. Mezőgazdasági telepések részére tehát még *óriási lehetőségek állnak nyitva Argentínában*. Tekintetbe kell venni, hogy a földművelés Argentína sok részén még ma is primitív és kiterjesztett, különösen az Argentínában kicsinek számító, 50—200 hektár területű »*Chacra*«-nak nevezett ültetvényeken. Ezeket rendszerint csak *bérlők* megművelik a nagybirtokosoktól, vagy felesbe bírják. A talaj és a sík terület megkönnyíti az ilyirányú művelést; egy 4—5 tagú család mezőgazdasági gépek igénybevétele mellett 100 hektár (180 kat. hold) nagyságú földterületet tud megművelni. Ezek az ültetvényesek esetleg *nem is trágyáznak* és ritkán változtatják a beültetett növényeket. Aratásnál igen sok kisegítőszemélyzetre van szükség, ami régebben olasz szezonn munkások tömeges vándorlásához vezetett. Többnyire az egész területet *búzával, lenmaggal*, esetleg *zabbal* vagy *tengerivel* vetik be. Az állattenyésztés céljaira nagy mértékben ültetnek *lucernát* is. A kisbirtok vagy kisbérlet formája magában-

véve lehetővé tenné az intenzívebb művelést, de ennek egyelőre csak a kezdeteit látjuk.

Az új argentinai település tehát két irányban végezhet el feladatokat: *intenzívebbé teheti a már megművelt területek gazdálkodását* és olyan talajokat művelhet meg, amelyek eddig nem estek megmunkálás alá. Igaz, hogy ez utóbbiak nincsenek közel a tengerhez, a nagy folyamokhoz és vasúti vonalakhoz; ezért az új telepések elsősorban olyan terményekkel foglalkozhatnak, amelyek *saját ellátásukhoz szükségesek* vagy a hosszabb és körülményesebb szállítás költségeit is elbíráják. A *szőlő* és *gyümölcstermelésnek* azért van nagy jövője, mert e cikkeknek az *Északamerikai Egyesült Államokban* jó piacuk van, sőt újabban már Európába is exportál Argentína gyümölcsöt.

Argentínának eléggé ki nem használt gazdasági ágazata az *erdőgazdálkodás* is. Az ország egyötöde erdőségből áll és erdőipara mégis fejletlen. Csupán a *quebracho-ját* használják fel nagy mértékben, *cserzőanyag* (tannin) gyártására. *Épületfának* az argentinai, rendkívül kemény fafélések kevésbé alkalmasak, ezért épületfát Argentína nagyobbrészt Braziliából és Paraguayból importál. Újabban megkezdték a Pampa egyrészének erdősítését, hogy mentesítsék az országot a fabehozattól.

AZ IPAROSODÁS UTJÁN.

De nemcsak mezőgazdasági, hanem — talán még inkább — *ipari téren is rendkívüli*

fejlődésre alkalmas az ország. Egyelőre csak azok az iparágak fejlődtek nagyra, amelyek közvetlenül a mezőgazdasági termelésen alapulnak, mint a *hús fagyasztás* és *hús hűt és, a konzervipar, a malmok, cukorgyárak, sörfőzdék* és — mivel *nyersbőr* is van, *cserzőanyagok* is vannak — a *bőripar*. Csak újabban fejlődik némileg a *textilipar*, különösen a *pamutipar*, amely sokáig nagyon szenvedett a japán dumping versenytől. Viszont a *cipőiparban* — úgy hírlík — már túltermelés van. Nagy akadály a iparosodásnak, hogy az országnak *sem szene, sem vasa* nincsen. De jelentékeny *petróleumforrások* állnak a Tűzföldön rendelkezésre, amelyek függetlenítik Argentínát a petróleum-behozattól. Egyéb ásványi kincsei is vannak az országnak (arany, ezüst, réz, ón, wolfram-fém, kősó), de ezeket egyelőre alig aknázzák ki.

Az argentínai iparban az 1935. év alapján felállított, de csak most elkészült hivatalos statisztika szerint 4,3 milliárd peso (1 peso = circa 1.50 pengő) volt befektetve, amiből 48o/o esett a *gépekre*, 31% az *ingatlanokra* és *épületekre* és 18% a *nyersanyagkészletekre*. Az egy évi termelés értéke 3.5 milliárd peso, tehát mintegy 5% *milliárd pengő volt*, összehasonlításképpen megemlítjük, hogy a magyar gyáripari termelés értéke ugyancsak 1935-ben 2.2 *milliárd pengő volt*. Azonban az argentínai és a magyar adat nem hasonlítható minden további nélkül össze, mivel az *argentínai statisztika a kisipart is tartalmazza*, a magyar

csak a gyáripárt. Az argentinai ipari termelésnek igen nagy része esik a *kisüzemekre*; 40.000 üzemben mintegy 480.000 munkás volt foglalkoztatva (ehhez járul a textiliparban mintegy 35.000 otthon dolgozó munkás). *Átlag tehát egy üzemben 12—13 munkás dolgozik.* Az összes üzemek 17%-a *teljesen segéderő nélkül dolgozott*, tehát a tulajdonos csak saját munkaerejét használta fel. Az üzemek 56%-ában kevesebb volt a munkások száma, mint öt. Viszont az üzemeknek mindössze 1 ezreléke foglalkoztatott több mint ezer munkást. Az üzemek 76%-a egyébként *Buenos Aires* városban vagy tartományban vagy a központi fekvésű *Santa Fé, Entre Rios* és *Corrientes* tartományokban van. A távolabbi vidékek iparilag tehát még erősen visszamaradtak.

Az egyévi termelés értéke az egyes iparágakban a következőképen oszlott meg. (1935. évi adatok):

<i>Élelmi és élvezeti cikkek</i>	1.271	millió	peso
<i>textilipar</i>	537	„	„
<i>gépek, járművek</i>	195	„	„
<i>villanyművek</i>	194	„	„
<i>nyomdaipar</i>	141	„	„
<i>vegyi ipar</i>	133	„	„
<i>kőolaj és bányászat</i>	133	„	„
<i>építőipar</i>	127	„	„
<i>erdőipar</i>	103	„	„
<i>bőripar</i>	93	„	„
<i>kerámiai-, gummi-, papír- és az összes egyéb iparok</i>	531	„	„
összesen:	3.458	millió	peso

Látható tehát, hogy az *élelmiszeriparhoz* képest a legtöbb más iparág aránylag még kis-jelentőségű. Az ország ma még iparcikk-szükségletének *háromnegyedrészt behozatal útján* fedezi. Vasúti kocsikat, villanyos mozdonyokat és sín-autóbuszokat *Magyarországból* is importál Argentína. Újabban az argentín kormány erős iparpártolási tevékenységet fejt ki; a vámokat több ízben felemelte (utoljára 1938. év őszén) és az ipari tevékenységre serkentőleg hatott az ország valutájának, a *peso-nak*, 1929 óta bekövetkezett értékcsökkenése, valamint az Argentínában is bevezetett *devizakényszergazdálkodás*, amely a behozatalt megnehezíti.

Argentínának számos szempontból szüksége van erősebb iparosodásra. Ahhoz, hogy a gazdasági válságokkal szemben ellentállásra képesebb legyen, nem elegendő, hogy lehetőleg sokféle agrárcikket termeljen, hanem *nagyobb iparra* van szüksége. Csak így érhető el, hogy a búzának és más agrárcikkeknek időnként beálló árzuhanása ne érintse a lakosságot úgy-szólván az utolsó szál emberig. Azonkívül, ha iparosodik az ország, növekszik a mezőgazdasági termelvények belső fogyasztása, tehát az ország agrártermékeivel nem lesz olyan mértékben a világpiacon utalva, mint eddig. Az általános életszínvonal növekednék és beállana az a lehetőség, hogy *Argentína iparcikkeket exportáljon Délamerika kevésbé fejlett országaiba*.

Ilymódon nemcsak *mezőgazdasági beván-*

dorlókra, hanem *ipari vállalkozókra, ipari szakemberekre és szakmunkásokra* is nagy szüksége van és lesz Argentínának. A már említett iparstatisztika szerint a kereken 40.000 ipari üzemnek 52.000 tulajdonosa volt és ezek közül mindössze 23.500 argentinai születésű, míg 11.300 *spanyol*, 9.700 *olasz*, 2000 *orosz* vagy *lengyel*, 600 *német*, 500 *francia* és mintegy 4.000 egyéb külföldi származású. Vagyis: *a külföldiek fejlesztették eddig is az argentinai ipart.* A kötött-szövött ipart például lengyelországi és romániai bevándoroltak honosították meg. A kormány teljesen ma sem zárkozhatik el a külföldiek bebocsátása elől és ha jól fogja fel az ország érdekeit, a jövőben megint elő fogja segíteni bevándorlásukat.

A GAZDASÁGI VÁLSÁG ÉS A BEVÁNDORLÁSI KÉRDÉS.

Argentína 1929-től 1931-ig súlyos gazdasági válságon ment keresztül, 1932-től 1937-ig azonban erőteljesen fellendült a gazdasági élet és különösen az 1937-es év, amelyben kedvező világpiaci árak mellett Argentínának *hatalmas exportja volt búzában* és más mezőgazdasági terményekben, *olyan jó esztendő volt, amilyenre Argentína történetében alig volt még példa.* *Annál szomorúbb lett az 1938-as visszaesés.* Ebben az évben ugyanis rendkívül rossz volt az argentinai *búza- és lenmagtermés* és az aratás után (a déli féltekén tudvalevőleg a mi telünk idején aratnak) beállott a világpiacon a

nagy áresés, amely azután az egész 1938-as éven át tartott. Argentína exportjának értéke ily módon katasztrofálisan visszaesett és bekövetkezett az a ritka eset, hogy az ország kereskedelmi mérlege passzív lett! Jellemzők erre nézve Argentínának az utolsó 7 évre alább megadott külkereskedelmi adatai (millió pesóban, ismételjük, hogy 1 peso = circa 1½ pengő):

	<i>Kivitel</i>	<i>Behozatal</i>	<i>Egyenleg</i>
1932	1.287	870	+ 417
1933	1.120	971	+ 149
1934	1.438	1.025	+ 413
1935	1.542	1.086	+ 456
1936	1.655	1.116	+ 539
1937	2.308	1.557	+ 751
1938. jan.—okt.	1.157	1.209	- 52

1938-ban tehát az argentinai kivitel nem tudta fedezni a behozatalt. Tekintetbe kell venni azt is, hogy Argentínának az ú. n. »lát-hatatlan importokra« (kölsönök kamatszolgáltatása, kivándorlók küldeményei otthonmaradt rokonaiknak, hajófuvarok stb.) évi 500 millió pasora van szüksége devizában. A *devizahelyzet tehát erősen megromlott*, ezért újból meg szigorították a kényszergazdálkodást és 1938 vége óta *mindennemű árubehozatalt engedély-hez kötöttek*. Legújabban felemelték az angol font hivatalos *áru-árfolyamát*, 1 font = 16 pesóról 17 pesóra, míg a *penzár-folyamot* meghagyták 1 font = 15 pesónál. A pénz- és áruár-folyam közötti különbséget megduplázták te-

hát, 1 pesóról 2 pesóra emelték.¹ A két-pesós különbözetet a mezőgazdaság megsegítésére használják fel. *A magánforgalomban a font sterling 20 pesó körül állt, de megjegyzendő, hogy itt hivatalosan megengedett magánforgalomról van szó és az importőrök kötelesek bizonyos országokból való behozatalaiknál a szükséges devizát ebben a magánforgalomban beszerezni.*

Noha devizagazdálkodás áll fenn, Argentína külföldi kölcsönei után a kamatfizetéseket és törlesztéseket minden csökkentés nélkül, teljes értékű *devizában* teljesíti. Ezért *Argentínát a londoni és new yorki tőkeviacon rendkívül megbecsülik*, ami kifejezésre jut abban, hogy a 4 ½ %-os argentinai font sterling-kölcsön árfolyama a londoni tőzsdén 87%, míg ugyanakkor az 5%-os braziliai font-sterling-kölcsön, amelynek kamatait ezidőszerint nem fizetik, Londonban csak 13%-on áll! *Argentína nemzetközi hitele így továbbra is igen jó és az argentinai kormánynak sikerült a lefolyt év folyamán Svájcban és Hollandiában, majd pedig az Északamerikai Egyesült Államokban újabb kölcsönöket felvennie.* Olyan időben, amikor más államok aligha juthatnak külföldi kölcsönhöz!

Az 1939-es termés, amelyet mostanában takarítottak be, lényegesen jobb volt a múlt

¹ Pénzárfolyam alatt az az árfolyam értendő, amelyen az Argentinai Nemzeti Bank angol fontot vásárol, áruárfolyam alatt pedig az az árfolyam, amelyen az Argentinai Nemzeti Bank angol fontot elad.

évinél. Ebből a szempontból tehát már megvolna az argentinai gazdasági élet megjavulásának legfontosabb előfeltétele. Csak a világpiacon rossz gabonaárak gátolják továbbra is a fellendülést. Újabbán a kormány *minimális árakat* határozott meg, amelyeken átveszi a gazdától a termést: 7 pesot, vagyis 10% pengőt fizet egy métermázsza búzáért és 13 pesot, vagyis 19% pengőt egy métermázsza lenmagért. A búza-ár tehát körülbelül a fele a magyarországi búza-árnak. A farmereket ilyenmódon támogatják, míg a városi lakosság életszínvonalát az *iparpártolás* támasztja némileg alá.

A lakosság helyzete tehát az erős bevándorlás ellenére sem rosszabbodott lényegesen. A munkanélküliség nagyságáról a nézetek eltérnek, de mivel a hivatalos statisztika szerint 1938 első 8 hónapjában 40.000 — és nem hivatalosan talán további 20.000 — *bevándorló érkezeit Argentínába*, a kormánykörök felfogása az, hogy ezek a bevándorlók okozták a munkanélküliséget. — Tény, hogy sokan esnek a *közjóiekonyság terhére*; ezek között elsősorban *spanyolországi menekültek*, akiket mivel az ország nyelvén beszélnek, a szintén spanyol származású argentinaiak természetesen előnyben részesítenek más külföldiekkel szemben. De azért ezek is sokszor nyomorognak és sem szellemi, sem fizikai munkaalkalmat nem tudnak találni. Ez a helyzet készítette az argentinai kormányt a *bevándorlás megszigorítására* és valószínűleg abban a mértékben, amelyben a munkapiac az eddigi beván-

doroltakat felszívja, meg fogják könnyíteni a bevándorlás lehetőségeit.

ARGENTÍNA ÁLLÁSPONTJA EVIANBAN.

Azonkívül valószínűleg csakhamar megint felül fog kerekedni Argentínában az a tudat, hogy a gazdasági pangásnak nem a bevándorlás akadályozása, hanem *elősegítése* az ellenszere. 1858-tól 1928-ig majdnem 6 millió ember vándorolt be Argentínába és 1914-től 1927-ig 1 millió volt a bevándoroltak száma. *Ma is a lakosság fele külföldi születésű* és ennek az arányszámnak csak megfelel, ha, mint fentebb említettük, az ipari munkaadóknak fele külföldi származású. Kétségtelen tehát, hogy a mezőgazdasági és ipari bevándorlók rakták le Argentína jólétének alapjait. Ezt az 1938. júniusában, *Evianban* tartott nemzetközi menekültügyi konferencián Argentína követe, M. A. Le Breton, kifejezetten el is ismerte. Éppen ő mutatott rá, hogy argentinai közmondás szerint » *kormányozni annyi, mint a földet benépesíteni.*« Beszédéből érdemes egyébként még néhány jellemző részletet idézni.

»Argentína« — úgy mondotta — »agrárország, amelyben a bevándorló földmívesek számára még hosszú ideig nagy lehetőségek fognak nyitni, hiszen országunk roppant nagy kiterjedésű és termékeny talaja a legkülönfélébb hasznos növényeket szolgáltatja. Nagy fontossága van azonban nálunk az állattenyésztésnek. Hála mérsékelt éghajlatunknak és me-

zóságaink termékenységének, egész éven át a szabadban tenyészthetjük a szarvasmarhát, úgyhogy nem kell sok munkaerő e természetes állattartási módhoz. Iparunk eddig csak mérsékeltén fejlett és a szükséges munkaerő belföldön rendelkezésére áll. Ebből következik, hogy kétféle bevándorlót használhatunk: földmivest és különleges műszaki munkaerőket.«

»Hála törvényeinknek és a bevándorlókkal tett sok éves tapasztalatainknak, azok az idegenek, akik hajlandók beolvadni nemzeti életünkbe, számíthatnak arra, hogy nagy könnyebbségeket bocsátunk rendelkezésükre és egyenlő elbánásban részesítjük őket saját polgárainkkal.«

»A bevándorlókkal szemben a múltban tanúsított magatartásunk mutatja, hogy a jövőben is nagyvonalúság várható tőlünk e téren. Bevándorlási hatóságaink, karöltve külföldi konzuli hivatalainkkal, állandóan felvilágosítással fognak szolgálni arról, hány bevándorlót lesz módunkban minden egyes foglalkozási ágban befogadni.«

»Nemzeti alapvonásunk, hogy nincsenek előítéleteink. Természetből fogva vendéglátók vagyunk. Ez le van fektetve alkotmányunkban is. Mivel nagy és szerencsés tapasztalataink vannak a bevándorlókkal, nyugodtan nézhetünk a jövőbe.«

A BEVÁNDORLÁS JELENLEGI SZABÁLYOZÁSA.

Argentína eviani követének 1938. július havi beszédéből — jóindulatú és szíves alaphangja ellenére is — kicsendült, hogy Argentína ezidőszert csak kétfajta idegent lát

szívesen: *önálló földműveseket (de nem mezőgazdasági munkavállalókat) és különleges képzettségű iparosokat.* 1938. október 1-én életbelépett az új bevándorlási rendelet, amely szerint a beutazási és letelepedési engedélyek kiadása felett egy miniszterközi bizottság a Buenos Airesben székelő bevándorlási hivattal (*Direction de Immigration*) együttesen határoz. Nagyobb nehézség nélkül csak a következő kategóriák kapják meg a bevándorlási engedélyt (*certificado de libre desembarco*):

1. *Szülei, gyermekei, unokái, férje vagy felesége* olyan személyeknek, akik legalább 2 éve Argentínában élnek és anyagi viszonyaik rendezettek. Testvérekre ez a kedvezmény nem vonatkozik; legfeljebb azt lehet tenni, hogy valaki elhozhatja a szüleit és ha már ezek is két éve Argentínában laknak, jöhetnek további gyermekeik is. Az Argentínában legalább 2 éve lakó szem élvek *jegyesei* is megkapják a beutazási engedélyt, de a házasságot rögtön a beutazás után, *még a bevándorlási hivatal helyiségében* meg kell kötni!

2. Csoportosan megszervezett, képzett földművesek, akik valamely Argentínában már működő települési társaság közben jöttével a kormánytól földet kapnak. Van ilyen zsidó telepes társaság is, amelynek neve *Jewish Colonization Association*; igaz, hogy ez főképp keleteurópai, újabban német zsidók betelepítésével foglalkozik. Alább bővebben foglalkozunk vele.

Ha eltekintünk ettől a két, előnyben részesített kategóriától, azt kell mondanunk, hogy nem könnyű ma Argentínába bevándorlási engedélyt kapni. A fent már említett miniszterközi bizottság előtt jelenleg 30.000 *kérvény fekszik* és aránylag kevés esetben hoznak kedvező döntést. Mérvadó kizárólag a munkapiac helyzete. Úgy hírlik, hogy *önálló vállalkozóknak*, akik némi tőke felett rendelkeznek és Argentínában még meg nem honosodott vagy legalábbis nem túlméretezett iparokba hajlandók azt fektetni, vannak leginkább kilátásaik bevándorlásuk engedélyezésére. Jól kiképzett *technikusokat, mérnököket, úi-, híd- és vasútépítőket, szakmunkásokat, például elektrotechnikusokat, finom-mechanicusokat* szintén valószínűleg beengednek. Mezőgazdákat többnyire csak akkor, ha a fent már említett módon *szervezetekbe* tömörülnek, de akkor is megkívánják tőlük, hogy némi vagyon — legalább 1500 dollár — lett rendelkezzenek.

A bevándorlási kérvényt Argentína *budapesti főkonzulátusa* (VIII., József krt. 3. sz.) útján kell *Buenos Airesbe*, a bevándorlási hivatalhoz eljuttatni. Ajánlatos *légi postán* továbbíttatni, de így is több hónapig kell várni, az elintézésre. Ha az engedély megvan, a kivándorlónak az argentiniai konzulátuson személyesen be kell mutatnia *útlevelét*, az utolsó 5 évről szóló — fényképes — *erkölcsi bizonyítványát, tisztiorvosi bizonyítványát* arról, hogy testileg és szellemileg egészséges és nin-

csen munkaképességét befolyásoló szellemi hibája, további hatósági orvosi bizonyítványt arról, hogy nincsen és nem volt trachomája.

Beutazási vízumot lehet kapni *átmeneti* tartózkodásra is. Ez esetben is azonban a konzulátusnak újabban Buenos Airesből kell engedélyt kérnie. Ezt a vízumot megadják, ha az utas igazolja az utazás célját és bemutatja első vagy középosztályú hajójegyét — *odavissza*. Ilyen beutazási vízumra elsősorban kereskedők, kereskedelmi utazók (az illetékes kereskedelmi kamara igazolása alapján) továbbá *újságírók, tanulmányi utazók, sportemberek*, (ha argentinai sportversenyen szerepelnek), végül *művészek* (ha argentinai szerződésük van) számíthatnak. A beutazási vízum 3 hónapra szól és esetleg meghosszabbítják további 3 hónapra. *Az argentinai tartózkodás alatt az ilyen vízummal rendelkező utastól a hatóság az útlevelet bevonja, helyette igazolványt ad és az útlevelet csak a kiutazáskor adja vissza.* Régebben sokan visszaéltek a beutazási vízummal, annak lejárta után is Argentínában maradtak és ott szerzett összeköttetések révén később a helyszínen »ki-járták« az állandó tartózkodási engedélyt, sőt — mivel az argentinai állampolgárság elnyeréséhez csak 2 évi otttartózkodás szükséges — az állampolgárságot is. Ma már *nem tanácsos a beutazási vízummal visszaélni*, mert aki a tartózkodási időt túllépi, azt *kíméletlenül hajóra teszik és visszaindítják.*

Az állampolgárságot az új törvény sze-

rint is meg lehet kapni 2 évi ottartózkodás alapján, de csak az kaphatja meg, aki megtanul spanyolul beszélni és írni, tisztes foglalkozást űz és nem illegális módon vándorolt be.

A hajójegy ára európai kikötőből Buenos Airesbe (ami aszerint, hogy milyen hajót választ az ember, 15—25 napos út), a II. osztályon körülbelül *1.300 pengő*, az ú. n. középosztályon — hajó szerint — *950—14-50 pengő*, és a harmadik osztályon (társas-kabinnal) körülbelül *800 pengő*. *Gyermekek* 2 éven alul ingyen, 6 éves korig negyedáron, 12 éves korig feláron utaznak. *Személypodgyász* rendszerint 200 kilogrammig, *költözködési jószág* 500 kilogrammig díjmentes. Teljes lakásberendezéseket és nagyobb tárgyakat nagy faszekrényekben, ú. n. »lift«-ekben kell a hajóra szállítani; ilyen »lift« elszállítása Buenos Airesbe 2000—2500 pengőbe kerül. Személyes használatra szolgáló bútorok, ruházati cikkek és egyéb tárgyak *vámmentesen* vihetők be, kivéve a luxus-cikkeket. Nagyobb lakásberendezéseket meg szoktak vámolni. Általában megkövetelik, hogy azok a tárgyak, amelyekre vámmentességet vesznek igénybe, ugyanazon a hajón érkezzenek, mint a bevándorló, vagy legkésőbb a legközelebbi hajóval.

ÉLETLEHETŐSÉGEK.

A bevándorlás pusztá lehetősége ma már olyan fontos, hogy a kényszerű vándor gyakorlat elfelejtí kellően átgondolni a másik,

nemkevésbé fontos kérdést: ha már egyszer bevándoroltam, *miből és hogyan fogok megélni?* Mivel az argentínai hatóságok ezidőszerint csak azoknak adnak bevándorlási engedélyt, akiknek a fentebb már felsorolt közeli *családtagjai* élnek Argentínában vagy pedig akinek szakmája és képzettsége lehetővé teszi az argentínai munkapiac megterhelése nélkül való elhelyezkedést, *valószínű, hogy mindenki, aki a mai szigorú követelmények mellett bevándorolhat Argentínába, ott meg is keresheti kenyérét.* A kérvények egyéenkénti elbírálása, — amelyet a jelenlegi argentínai bevándorlási törvény előír, — bármennyire szigorúan alkalmazzák is, bizonyos fokig »*kaucsuk-paragrafust*«, jelent, mert ha a munkaalkalmak javulnak, a bevándorlási bizottság döntési praxisának enyhítése által, a törvény minden változtatása nélkül lehet fokozni a bevándorlást.

Mint említettük, az értelmiségi foglalkozásúak közül leginkább *mérnököknek, hideg útépítőknél, vasúti szaktechnikusoknak* van kilátásuk arra, hogy még a mai szigorú praxis mellett is beengedjék őket. Azonban ezeknek is ajánlatos *kiutazásuk előtt megpróbálni, hogy álláshoz jussanak valamelyik nagyvállalatnál,* bár mindezek a vállalatok Argentínában *az angol vagy északamerikai tőke kezében vannak* és igazgatóságaik legszívesebben csak angolokat vagy amerikaiakat alkalmaznak, ha már külföldi az illető. A nagy belföldi verseny miatt csak nehezen lehet megélni mint

önálló mérnök vagy építész. Ehhez a pályához ha letelepedési engedély van, külön engedély nem kell, de külföldi építészeknek minden tervezetüket egy argentinai mérnökkel kell ellenjegyeztetniök (amit ezek csekély honorárium ellenében szívesen megtesznek).

Orvosoknak, ügyvédeknek semmilyen kilátásuk sincsen arra, hogy Argentínában folytathassák foglalkozásukat, mivel e pályák ott is túl vannak zsúfolva és a diploma nosztrifikálásához megkövetelik, hogy a jelölt egyetemi tanulmányait egy argentiniai egyetemen teljes egészében ismétlje meg. Rossz nyelvek szerint még azt a kevészámú külföldit is, aki ezt megpróbálja, rendszerint a vizsgákon megbuktatják.

A *kereskedelmi pályákon* szintén nagy a verseny és aki kisebb tőkével akar valamilyen kereskedelmi (nem ipari) vállalkozásba fogni, annak kevés kilátása van boldogulásra. Leginkább még az *import terén* lehet valamit csinálni, mert — mint említettük — Argentína ipari árúszükségletének háromnegyed-részét import útján fedezi. *Üveg- és díszmű-árúkban, papírárúkban, zománcárúkban, konyhaedényekben* jelentékeny behozatala van Argentínának. Jó képviselőkkel esetleg lehet boldogulni; ezen a pályán azonban különösen fontos a spanyol nyelv; tökéletes tudása. Azonkívül ehhez is némi kezdőtőke kell, mert legalább egy évig tart, amíg az ember »bedolgozza« magát.

Ebben az összefüggésben tekintetbe kell venni azt is, hogy *Magyarországnak igen je-*

leniékeny kereskedelmi forgalma van Argentínával, ami azok számára, akik ma kényszerűségből Argentínába helyezik át lakhelyüket, bizonyos reménysugarat jelent: talán sikerül ebbe a kereskedelmi forgalomba bekapcsolódniok és kibővítésén fáradozni. Az utolsó három évben kereskedelmi forgalmunk Argentínával következőképen alakult:

Magyarország kivitele:

	Magyar-Argentínai kereskedelmi forgalom (ezer pengőben):		
	1936	1937	1938
Sín-autó és alváz	—	2.684	5.197
Vasuti kocsik	3.699	233	2.307
Izzólámpa	350	100	663
Villamos készülékek	748	439	284
Mótorok (nem villamos)	240	153	271
Vasárúk	38	136	79
Felvonók, emelőgépek	54	9	33
Dinamógépek	31	17	6
Hűtőgépek	—	—	8
Agyagáru (edények, fal- és padozatburkoló-lapok)	—	—	221
Elkészített gyógyszerek	5	15	37
Gummiárúk	15	9	23
Jutaszövet	18	71	3
Női felsőruházat	34	24	15
Libamájpástétom	17	12	—
Paprika, száraz	6	120	243
Burgonya	513	178	—
Egyéb	110	102	204
<i>Összesen:</i>	<i>5.878</i>	<i>4.302</i>	<i>9.594</i>

Magyarország behozatala:

Nyers bőr	1.553	2.802	1.050
Cserzőanyagkivonatok	1.310	1.370	1.104
Gyapjú	13	79	61
Zsíros olajok, techn. zsiradékok	48	28	—
Egyéb	1.028	47	106
<i>Összesen:</i>	<u>3.952</u>	<u>4.326</u>	<u>2.321</u>

Magyarország kereskedelmi mérlege — mint a fentiek mutatják — Argentínával szemben erősen *aktív*, ami elsősorban nagy *sin-autó* és *vasúti-kocsi-szállításainknak* köszönhető. Ezek a magyar technikus nevét dicsérik Argentínában és talán »belépőjegyül« szolgáltathatnak egyik-másik, a mostani törvényhozás miatt kivándorolni kényszerülő fiatal és tehetséges mérnökünknek. A fenti táblázatból azonban azt is látjuk, miképen lendült fel kivitelünk más cikkeinkben is. így például *agyagárúkbán*, amelyekben 1936-ban és 1937-ben egyáltalában nem volt exportunk Argentínába, 1938-ban P 221.000.— értékűt tudtunk exportálni. *Száraz paprikában* kivitelünk 3 év alatt P 6.000.-ről P 243.000.—re emelkedett. Kétségtelen, hogy leleményes kereskedők mindig újabb és újabb cikkeket fognak találni, amelyek exportja kifizetődik és ezzel megalapozhatják saját exisztenciájukat is.

Ami viszont esetleg *saját ipari vállalkozást* illet, Argentínában, úgy hírlik, hogy ahhoz nem kell sok tőke, mert eddig is a kisipar dominált. Általában már 10—20.000 peso, vagyis

15—30.000 pengő elegendő. Argentínában sem kereskedelmi, sem ipari üzem létesítéséhez *iparendély nem szükséges*. Külföldiekkel szemben a szelekciót a hatóság már a bevándorlási engedély kiadásánál végzi el.

Az ipar terén elég jó kilátásokkal lehet valamit elkezdni, mivel Argentína lakosságának vásárlóereje jelentékeny és a kormány súlyt helyez olyan argentinai iparágak kifejlődésére, amelyek idővel exportálni is tudják cikkeiket a környező többi délamerikai államba. *Kézművesek és képzett szakmunkások* tehát szintén aránylag könnyen elhelyezkedhetnek, különösen pedig *lakatosok, elektromos- és autogén-hegesztők, esztergályosok, rézművesek, villanyszerelők, kovácsok, kárpitosok, könyvkötők, szedők* (ha tudnak spanyolul) *vésnökök, műszerészek, autószerelők, pékek, szűcsök, bőr- és viaszosvászonipari munkások*. Jó *textilmunkásokat* is keresnek, de ebben a szakmában rosszul fizetnek. Megjegyzendő, hogy csak az igazán képzett munkások, (nem: a máról-holnapra »át-képzettek«) számíthatnak Argentínában boldogulásra.

A legkevésbé rózsásak ezidőszerint a kilátásaik azoknak, akik mint *kereskedelmi alkalmazottak* szeretnének elhelyezkedni. A *spanyol nyelv tökéletes tudása* ebben a kategóriában természetesen elengedhetetlen, de nagyon ajánlatos az *angol nyelv* tudása is. Aki nemcsak spanyolul és angolul, hanem *németül* is tökéletesen tud és mindhárom nyelvű gyorsíró, elhelyezkedhetik és elég jól meg is fizetik.

Nők nehezen tudnak a hivatalokban elhelyezkedni, inkább a háztartás terén, de itt sok és nehéz munkát követelnek tőlük. Ajánlatos esetleg »gyermek mellé« menni.

Ennél a pontnál szólnunk kell az argentinai *fizetésekről és bérekről* is. Annak újbóli ismétlése mellett, hogy 1 peso = P 1.50, megemlítjük, hogy Argentínában a *női alkalmazottaknak* 80 peso, a *férfiaknak* 120 peso általában a legkisebb fizetésük. Többnyelvű levelezők azonban lényegesen többet keresnek és 200-tól 400 pesóig terjedő fizetésre számíthatnak, aszerint, hogy milyen követelményeknek tudnak megfelelni. *Szakt munkások havi* 250 pesót kereshetnek, *önálló kisiparosok* aszerint, hogyan megy az üzlet, 200 és 500 pesó közötti jövedelmet érhetnek el.

A létfenntartási költségek ezzel szemben eléggé alacsonyak. *Nőtlen ember* Buenos Airesben, ha vendéglőben étkezik 200 pesóból, ha nagyon szerény igényű, már 150 pesóból fedezheti összes kiadásait. Ugyanennyit lehet egy *szerény igényű házaspár* létminimumának tekinteni, ha háztartást vezet. *Egy jól bútorozott szoba ára havi* 80 peso, de a külső városnegyedekben ugyanennyiért kapni egy háromszobás — természetesen bútorozatlan — lakást is. *Penzióban egy személy* 120—150 pesót, *házaspár* 200—250 pesót fizet lakásért és teljes ellátásért. Egyszerű bútort, három szobára, kb. 1000 pesóért lehet vásárolni. A kereseti és létfenntartási költségek összevetéséből látható, hogy szakmunkások, kisipa-

rosok, jobb pozíciójú irodai alkalmazottak *kényelmesen megélhetnek jövedelmükből*, sőt telik abból azokra a szerény méretű kultur- és luxuslehetőségekre is, amelyekről alább még néhány szót fogunk szólni.

Ehelyütt *még* azt említjük meg, hogy Buenos Airesben, ahol *kitűnő kórházak* vannak (köztük egy 1 millió pesó költséggel felépített zsidókórház) *a kórházi kezelés mindenki számára díjtalan*. Ugyancsak *díjtalan a gyermekek elemi iskolai oktatása* a 6.-tól a 14. életévig. Az egész országban 11.700 elemi és 560 középiskola, továbbá 5 egyetem és több főiskola van.

ÚJ OTTHON.

Milyen az élet ebben a távoli országban? Fontos mindenekelőtt megállapítani, hogy *Argentínát majdnem kizárólag fehér emberek lakják*. Csak az őserdők mélyén és a Tűziföldön lakik még vagy harmincezernyi *indiánus*. A fehérek és színesek közötti faj keveredés, amely Délamerika majdnem valamennyi többi országára nézve olyannyira jellegzetes, Argentínában egyáltalában nem történt meg. A lakosság legnagyobb része *spanyol vagy olasz származású*, csak a háború előtti utolsó években indult meg — és azóta folytatódott — a bevándorlás *Oroszországból, Lengyelországból* és a volt *Osztrák-Magyar Monarchia* területről. A magyarok száma *ötvenezerre* becsülhető és honfitársaink Argentínában a legkü-

lönbözőbb életpályákon helyezkedtek el, részben a városokban, részben mezőgazdasági településeken.

A bevándorlók szempontjából ajánlatos, hogy ne ragaszkodjanak az ország fővárosához, *Buenos Aireshez*, ahol munkanélküliség és sok nyomor van. El kell ismerni, hogy *Buenos Aires*, amely a déli féltekének legnagyobb városa (külvárosaival együtt ma 3 Va millió lakosa van), nagyon erős vonzóerőt gyakorol a bevándorlóra. Buenos Aires ugyanis nemcsak főváros, hanem az ország legfontosabb kikötővárosa, a hatalmas La Plata folyam torkolatánál, amely a behozatal négyötödét, a kivitel egyharmadát bonyolítja le. Itt vannak a nagy hűtőházak és gabonaraktárak, a város központjában New-Yorkra emlékeztető felhőkarcolók állnak minden nagyvárosi komfort rendelkezésre áll, nagy a luxus és az elegancia, az üzletekben minden kapható. — A kulturális berendezések magas színvonalúak; *egyelem, könyvtárak, múzeumok, számos iskola* van Buenos Airesben; a várost szép lakónegyedek, kertvárosok övezik, vízellátása kitűnő, sok a kávéház (pesti embernek fontos!), színház, mozi — egyszerűen üzlet, kultúra, kényelem és szórakozás együtt van a nagy világvárosban. Igaz, hogy a színházak, kivéve az igen drága »Teatro Colon«-t, még kezdetlegesek, viszont a mozikban az európai és amerikai csúcsfilmeket adják. Nagy muzsikusok és színművészek gyakran vendégszerepelnek Buenos Airesben;

tudományos előadásokról viszont kevésbé történik gondoskodás.

Ezzel szemben a vidéki városok már egyszerűbb jellegűek. *Rosario*, a Parana folyam mentén (amelyet torkolatánál La Platának hívnak) az ország nagyságra nézve második városa. Fontos gabonakiviteli kikötő és iparváros. Lakosainak száma 500.000. A harmadik város a festői, ódon *Cordoba*, az Andok alján, rendkívül szép tájékon, 250.000 lakossal, az ország legrégebb egyetemével. Ezekben a városokban is találunk komfortot, ha nem is felhőkarcolókat, mint Buenos Airesben. De azért modern építkezések, gáztűzhelyekkel, folyó meleg vízzel, beépített jégszekrényekkel itt is vannak. Kevésbé áll ez a még kisebb városokra, például *Santa Fé-re* (szintén a Parana mentén) és *Bahia Blanca-ra*. (a tengerparton), erre a két fontos gabonakiviteli piacra, amelyek nagyságra nézve Szegedhez vagy Debrecenhez hasonlíthatók. Ezek a vidéki városok nagyobbrészt földszintes házakból állanak, egy uccára néző balkonos ablakkal, a többi ablak a nagy udvarra néz, ahol meleg nyári estéken a családok összejöveteleiket is tartják. Vannak egy-kétemeletes házak itt is, de túlnyomó mégis a földszintes családi ház. A szobák viszont magasak és tágasak.

Könnyebben adják meg a tartózkodási engedélyt, ha a bevándorló kötelezi magát, hogy *nem a fővárosban fog lakni*. Aki tehát nem helyez súlyt a világváros — sokszor úgymint kétes — élvezeteire, az jól teszi, ha inkább

a fentfelsorolt középnagyágú városok egyikét keresi ki magának letelepedésre. Éghajlat tekintetében mindezek a városok eléggé megfelelnek az európai igényeknek, mivel *egész Argentína* a mérsékelt égöv alatt fekszik, bár a erősebben lakott területek és így az összes felsorolt városok is olyan vidéken vannak, amelynek szélességi foka megfelel Európa legdélibb részének vagy Északafrikának. Maga Buenos Aires nyáron igen meleg és az éjszaka mem hoz megfelelő lehűlést, azonkívül elég sok csapadék. *Cordóba* magaslati fekvésénél, *Bahia Bianca* délibb helyzeténél fogva kellemesebb.

Az argentinai életet az ország említett tulajdonságainál fogva — tiszta fehér lakosság, mérsékelt éghajlat, előrehaladott kultúra — az európai ember aránylag *könnyen szokhatja* meg, gyorsan érzi otthonosan magát. Az argentinai táplálkozás is *teljesen azonos az európaival*. Az étkezésben az *angol rendszert* övetik (villásreggeli délben, fő-étkezés este). majdnem mindenki bort iszik az étkezéshez, de az erős alkoholfogyasztás nem ajánlatos, mint egyik meleg országban sem. Helyette inkább a belföldi *Mate-tea* ajánlható, amelyet az európaiak — hidegen élvezve — rendszerint hamarosan megkedvelnek.

A ruházkodásról is még néhány szót: Az argentinai lakosság általában *elegánsan öltözködik*, de inkább a gyakori cserére és a ruházkodás, különösen a *cipő eleganciájára* van tekintettel, mint a holmik tartóságára. A fér-

fiak szívesen hordanak *sötét ruhát*, nyáron *vásznat*, a nedves télen *meleg gyapjú* alsóneműt. *Gummi-eső köpeny* a párasodás miatt nem használható, ehelyett inkább vízhatlan selymet viselnek.

Ezek mind gyakorlati szempontok, melyeknek a kivándorló bizonyára hasznát veheti. Később olyan országokkal is foglalkozni fogok, amelyekben az *aklimatizálódás* európaiak számára jóval nehezebb, mint Argentínában. De azért aki Argentínába megy, annak is tisztában kell lennie azzal, hogy új ott-hont — szándékosan nem mondjuk: új hazát — csak az talál, aki hajlandó mindent megtanulni, mindent megszokni és még többet — elfelejteni.

AZ ARGENTÍNAI ZSIDÓK.

A zsidók száma Argentínában 270.000, vagyis a lakosságnak valamivel több, mint 2%-a. Újabban azonban növekszik a zsidók arányszáma; így az 1937-ben Argentínába bevándorolt 21.000 személyből körülbelül 10% volt zsidó. Az argentinai zsidók nagyrésze Buenos Airesben lakik; itt körülbelül 6%-ra tehető arányszámuk, a város összlakosságához képest.

Az argentinai zsidó bevándorlásnak négy időszakát lehet megkülönböztetni:

1889-től 1905-ig főleg *Oroszországból* vándoroltak be zsidó földművesek, kisiparosok, kiskereskedők. Ez igen vallásos elem volt,

amely ha némi jómódhoz jut, a zsidó közjótékonytságban élénk részt vesz.

1905-től 1914-ig inkább *zsidó ipari munkások* vándoroltak be, akik főleg a ruházati iparban (ruha- és fehérneműkonfekció), továbbá a bútoriparban helyezkedtek el. Nagy részük volt abban, hogy ezek az iparágak Argentínában elterjedtek. Ezeknek az elemeknek kevésbé volt és van részük a vallási és közjótékonyági életben és inkább a szakszervezetek felé orientálódtak.

A háború alatti és háború utáni bevándorlás ismét főleg Déli Oroszországból, Ukrajnából, Lengyelországból vette eredetét. Ebben az időben is főleg *textilipari és konfekciós munkások*, továbbá a *kiskereskedelem*ben elhelyezkedő egyének jöttek be.

1933-ban indult meg a bevándorlás *Németországból, Ausztriából* és az antiszemita jelleget öltő *délkelet európai országokból*. Az új bevándorlók között minden foglalkozási ágat megtalálunk, sok olyan személyiséggel köztünk, akik *azelőtt jelentékeny vagyonnal rendelkeztek, vagy magas állásokat töltöttek be hazájukban*. Az értelmiségi és szabadfoglalkozású elem nagy részüket teszi ki.

Az újabb jellegű bevándorlás ellenére is, az Argentínában élő zsidók 92%-a még ma is, *kelet európai* eredetű, 7%-a az u. n. *spanyol-zsidó* (»sephardim«) és csak ltyo-a *nyugat- vagy középeurópai* zsidó. (A spanyol-zsidók alatt olyanok értendők, akiknek ősei évszázadok előtt vándoroltak ki Spanyolország-

ból és családjaik azóta főleg Görög- vagy Törökországban, a Balkánon, Kisázsziában és a Földközi-tenger egyéb partvidékein éltek; a zsidóságnak ez a része — már vallási rítusában is — bizonyos fokig elkülönül az egyéb zsidóktól.)

Foglalkozásukra nézve az argentinai zsidók 60%-a a kereskedelemből él (legfontosabb szakmájuk a textil és gabona), 23%-a kézműves és munkás (műszerész, kárpitos, szabó, szűcs, fémipari és gummi-ipari munkás, stb.), 13%-a földműves (30.000 személy, akik a Jewish Colonization Association településein élnek) és 4%-a a szabad pályákon helyezkedett el.

Újabban az argentinai zsidók is *a szellemi pályák felé tendálnak*; az ifjabb generáció sok esetben orvos, ügyvéd, mérnök lesz. Európában látjuk, hogy az antiszemitizmus kifejlődésének egyik oka, hogy a zsidók szívesen keresik fel ezeket a pályákat. Ez a veszély Argentínában is fennáll. *Hivatalos antiszemitizmus Argentínában nincsen*, de újabban — különösen amióta Olaszország is az antiszemitizmus álláspontjára helyezkedett — *a lakosság körében erősebb nyoma van az antiszemita agitációnak*. A spanyol lakosság Franco-val szimpatizáló része hajlamos az antiszemitizmus befogadására, amelyet egyes újságok, röpiratok és könyvek Argentínában is propagálnak. E propaganda hatása alatt egyes zsidó egyetemi tanárok és közkórházi orvosok már elvesztették állásukat. Ezzel szemben ala-

kult egy *az antiszemitizmus és a faji előítéletek ellen küzdő egyesület* is, amely az argentinai sajtó nem-antiszemita részében kedvező fogadtatásra talált.

A mindennapos életben az antiszemitizmust csak kevésbé érezni, mert eltekintve attól, hogy semmilyen törvényes intézkedés a zsidók ellen nem történt, a *lakosság nyájas, szívélyes és szolgálatkész* az idegenekkel szemben is, ha nem élnek vissza bizalmával. Aki nem beszél jól spanyolul, azzal szemben esetleg bizalmatlanok; már ezért is ajánlatos a bevándorlóknak, hogy a nyelvet tökéletesen sajátítsák el. A felsőbb osztályok igen zárkóztak, de nemcsak a bevándoroltakkal, hanem a belföldiekkel szemben is.

A zsidó *kulturális és társadalmi élet* Argentínában eléggé fejlett. *A bevándorló zsidókról külön szervezet gondoskodik, a »Soprotimis«* (Sociedad de proteccion a los inmigrantes Israelites), amely igyekszik őket tájékoztatni, munkaalkalmakat szerezni, stb. Azonkívül 35 zsidó kulturális, jótékonyági és egyéb közhasznú egyesület van, beleértve az altruisztikus alapon álló kölcsönös hitelszövetkezeteket, kereskedelmi egyesüléseket, stb. Ezeknek az egyesületeknek központja Buenos Airesben a »Delegación de las Asociaciones Israelitas Argentinas.«

ZSIDÓ FÖLDMŰVESEK.

Külön kell még egyszer szólnunk a *mezőgazdasági bevándorlók* lehetőségeiről Argentíná-

ban. Annak, aki jó mezőgazdasági előképzettséggel jön Argentínába és életét valóban a földművelésnek akarja szentelni, sok kilátása van arra, hogy végleg gyökeret verhet és számíthat a kormány jóindulatára is. Erre annál is inkább szüksége van, mivel földeknek vagy erdőterületeknek megszerzésére, eltekintve az alább még említendő lehetőségektől, csak a *kormány akciói* során van kilátása; magánkézből a föld igen drága. Úgyszintén kölcsönöket is az államtól lehet előnyösen kapni, a mezőgazdaság támogatására irányuló intézkedések során. Az állam támogatása nélkül mezőgazdasági munkásból aligha lehet Argentínában valamikor önálló gazda. A legjobb persze, ha a bevándorló némi tőkével kezdi el munkáját; a megkívánt 1500 dolláros minimum a gyakorlatban sokszor nem bizonyul elegendőnek, mert 75—100 hektáros jó terület megszerzéséhez, felszereléssel, legalább 3—4000 dollár szükséges. Gabona-, lenmag-, tengeri- és lucernatermelésen kívül ajánlatos gyümölcsstermeléssel foglalkozni; jó minőségű gyümölcsöket az exportőrök szívesen vásárolnak. Ehhez azonban még valamivel több tőke kell. A szarvasmarha- és juh-tenyésztők bizony számíthatnak azzal, hogy felnevelt állataikat a nagy hűtőházi vállalatok megvásárolják.

A bevándorló *zsidók* mezőgazdasági letelepülését szolgálja a *Jewish Colonization Association*, amely körülbelül 40 évvel ezelőtt báró Hirsch párisi emberbarát alapítványából 10 millió font sterling tőkével létesült és

600.000 hektár, tehát több mint egy millió katasztrális hold területű birtokain eddig mintegy 30.000 zsidó él (gazdák, munkások, iparosok és családtagjaik). Ezek száma megfelelő jelentkezések esetén *szaporítható*. *Argentina elnöke, Dr. Ortiz*, a Jewish Colonization Association vezetőségének több ízben kijelentette — utoljára az új bevándorlási törvény életbelépte alkalmával — hogy a mezőgazdaságban elhelyezkedni kívánó *zsidó bevándorlók elé semmilyen akadályt nem gördítenek*. A Jewish Colonization Association, amelynek »európai irodája Parisban van, *haszonbérlet formájában* juttat 100—200 hektáros területeket zsidó családoknak; a bérleti összeget a föld jövedelméből kell fizetni és több év letelte után a földet megtakarított pénzükből meg is vehetik. A *felszerelést* az egyesület *hitelbe* adja a telepeseznek; a kölcsönt több évi részletben kell törleszteni. Rendszerint megkövetelik, hogy a család egyik fiatal, erős férfitagja már előre kijöjjön és egy *próbaévet* töltsön a Jewish Colonization Association telepein. Ha ő bevált, jöhet a többi családtag. Általában csak olyan családokat tekintenek kívánatosaknak, amelyeknek *legalább három munkaképes férfitagja* (tehát pl. atya és két felserdült fia) és legalább egy, mezőgazdasági munkára szintén alkalmas *női tagja* van.

Olyan zsidók, akiknek komoly képzettségük és lelki készségük van arra, hogy csa-

ládjkkal együtt a földet műveljék, tehát számíthatnak arra, hogy Argentínában új, boldogabb életet teremthetnek maguknak.

BRAZÍLIA

A TROPIKUS BIRODALOM PROBLEMATIKÁJA

Brazília számos tekintetben egészen más, mint *Argentína*. Míg *Argentína* teljes terjedelmében a *mérsékelt égöv alatt fekszik*, addig *Brazília* — ez az óriási ország, amely nagyobb egész Európánál, nagyobb az Északamerikai Egyesült Államoknál, négyszer akkora, mint *Argentína* és több mint *százszor akkora mint Magyarország* — csupán déli, aránylag kicsiny csücskével esik a mérsékelt éghajlatú zónába. Az ország majdnem *teljes egészében tropikus éghajlatú*; északi részét átszeli az egyenlítő.

FORRÓ ÉGHAJLAT, HEVES POLITIKA.

Az ország fővárosa, *Rio de Janeiro* éppen a baktérítón fekszik, tehát olyan égtáj alatt, amelynek az északi földgömbön *Libia*

vagy *Egyiptom* déli része felel meg. De még *Brazília* legdélibb fekvésű nagyobb városa, *Porto Allègre* is a 30. szélességi fokon fekszik aminek az északi féltekén *Kairo* fekvése felel meg. A Rio de Janeirotól *Porto Allègre*-ig elterülő vidék *európaiak számára még* elég jól lakható. A 20. szélességi foktól északra fekvő rész, vagyis az óriási ország hétnyolcada azonban olyan forró, hogy *csak a legkevesebb európai ember szervezete bírja ki*. Az ország 47 millió lakosából körülbelül 25 millió él a déli zónában, amely mint bevándorlási terület számbajöhet.

Brazília Délamerika legnagyobb országa és egyúttal az egyetlen délamerikai ország, amelynek lakossága nem spanyolul, hanem *portugál* nyelven beszél. Azonban nagyon kevés tiszta portugál leszármazású ember él ma már *Brazíliában*. Míg *Argentína* lakossága *tiszta fehér*, addig — itt a második nagy különbség a két ország között — *Brazíliában* a fehér ember mindössze *a lakosság 40%-át* teszi ki. A népesség *9%-a indián*, *15%-a néger* (behurcolt rabszolgák leszármazottai) és nem kevesebb mint *32%-a a különböző színű emberek keveredéséből származik* (mesztic, mulatt, stb.). A déli, mérsékelt hőfokú tájakon a fehér ember túlsúlyban van, közöttük sok az *olasz* és a *német*. A városok lakosai között igen erős a színkeveredés.

A harmadik alapvető különbség *Argentina* és *Brazília* között politikai téren van. Míg *Argentínát* alkotmányosan és demokratikus

szellemben kormányozzák és háborúkban, forradalmakban alig volt része, addig *Brazília a legváltozatosabb politikai múltra tekinthet vissza*. Amióta *Dom Pedro*, portugál trónörökös és brazíliai kormányzó 1822-ben Brazília császárává kiáltotta ki magát, majd néhány évvel később fia, *II. Pedro* javára lemondott és amióta *II. Pedro*t 1889-ben trónjától megfosztották és kikiáltották a brazíliai köztársaságot, úgyszólván mind a mai napig *szakadatlan belső villongások színhelye Brazília*, amelyeket rendszerint csak katonai diktatúrákkal lehetett átmenetileg megszüntetni. A jelenlegi elnök, *Dr. Getulio Vargas* 1930. óta kormányoz, de ezalatt a 8 év alatt nem kevesebb, mint *a forradalmat* volt kénytelen végigharcolni, ő maga is forradalom útján került uralomra 1930-ban, de már 1932-ben valóságos *polgárháború* tört ki, amelyben *Dr. Vargas* pártja maradt a győztes. Három évvel később, 1935-ben, újból letörte *Dr. Vargas* az ellene irányuló forradalmat és a legújabb időben — 1938. május 11-én — revolverrel kezében volt kénytelen saját életét megvédeni és az elnöki palotába betörő lázadókat testőrei élén visszaverni.

A *II. Pedro* lemondása után 1889-ben elfogadott alkotmány Brazíliát nagyon *demokratikus jellegű köztársasággá*, tulajdonképpen államszövetséggé tette. A központi kormány hatáskörébe csak a *külpolitika*, a *külkereskedelem irányítása*, a *vámpolitika*, a *pénzrendszer meghatározása* és a *honvédelem* tarto-

zott, minden egyéb kérdés a braziliai államszövetség egyes tagállamainak (az országot 20 tagállamra, 1 központi kerületre és egy külön kormányzat alá rendelt tartományra osztották) illetékessége alá tartozott. *Dr. Vargas 1936-ban megváltoztatta ezt az alkotmányt* és minden hatalmat a szövetségi kormány kezében összpontosított, 1937-ben pedig önmagát teljhatalmú diktátorrá kiálttatta ki.

FORRADALOM — KÁVÉ MIATT.

Brazília változatos politikai történelme részben földrajzi helyzetének és nagy kiterjedésének következménye. Egyes részei ugyanis rendkívül erősen különböznek egymástól *földrajzi és éghajlati, gazdasági és néprajzi tekintetben*. Hogy csak néhány példát mondjunk, *Amazonas*, a legnagyobb tag-állam, teljes egészében *tropikus őserdő*, *Minas Geraes* majdnem kizárólag a *bányászatból* él, *Sao Paulo* a világ legnagyobb *kávétermelője* és az Argentínával szomszédos *Rio Grande do Sul*, olyan terület mint az argentinai »*Pampa*«; európai jellegű *gabonatermeléssel* és *szar vasmarhatenyéssel*; lakói nagyrészt európai bevándorlók, jórésztben *németek*. Mindezen államoknak más és más gazdasági érdekeik vannak és a forradalmakat rendszerint valamelyik *tag-állam* idézte fel, amely úgy találta, hogy a központi kormányzat nincsen figyelemmel az ő gazdasági érdekeire. így például az 1930-as forradalom a *kávés világpiacon*

árzuhanásának volt a következménye, amely miatt a birodalom leggazdagabb és legfejlettebb tag-állama, *Sao Paulo* került súlyos helyzetbe. Nem *Sao Paulo* csinálta ugyan a forradalmat, de mivel abban az időben *Sao Paulonak* nagy befolyása volt a központi kormányzatra, *Sao Paulo* kihasználta hatalmát — legalább ezt állította a többi tag-állam — hogy a többiekkel, tehát *a szegényebb tag-államokkal fizettesse meg a kávé-árzuhanás következtében elszenvedett veszteségeit*. Ezért *Sao Paulo* embereit, a »*Paulistákat*«, kiűzték a központi hatalom birtokából. 1932-ben viszont ezek a »*Paulisták*« kísérelték meg, hogy forradalmi úton visszaszerezzék a hatalmat. Balsikerű puccs-kísérletük! után 1935-ben állítólag a *kommunisták* voltak azok, akik felázadtak, valójában azonban az északi őserdő-területek gazdaságilag visszamaradt, szegény lakossága volt a forradalmi elem. Ezidőszerint az u. n. »*integralisták*« alkotják a forradalmi elemet; ezek *fascista ideálokat* követnek és az ő lázadásukat verte vissza Vargas 1938. májusában véresen. *Vargas nem tekinti a diktatúrát öncélnak és — körülbelül úgy, mint a román király, — azért kormányoz diktatórikusan, hogy más diktátorok, helyesebben diktátor-jelöltek ne ragadhassák magukhoz a hatalmat. Az elnöknek az a szándéka, hogy megfelelő alkalommal »rendi alkotmánnyal« cserélje fel diktatúráját. Bár elvei a fascizmussal és a nemzeti szocializmussal némely tekintetben rokonok, Vargas nem tűri meg, hogy*

a Délbrazíliában zárt tömegekben élő mintegy 1 millió német anyanyelvű brazíliai polgár nemzeti szocialista alapon szervezkedik és ebből származik az egy idő óta Brazília és Németország között bekövetkezett diplomáciai elhidegülés is.

»MONOKULTÚRA«.

Természetesen *Brazília* gazdasági szerkezete is egészen más, mint Argentínáé. Csak az a közös vonása a két országnak, hogy mind a kettőben *a mezőgazdaság a gazdasági élei alapja*. Míg azonban Argentína igen sokféle cikket termel és exportál, addig Braziliának az a sajátja, hogy mindig újból és újból *egyetlen egy cikkre* veti magát, amelylyel úgyszólván »monokultúrát« üz. Régebbi időben *cukornád-ültetvények* lepték el az egész országot. Később, mikor *Minas Geraes* bányaterületén *aranyat* találtak, átmenetileg az egész országban elhanyagolták a mezőgazdasági termelést és a lakosság *aranyat ásni* töltött. Századunk elején elkezdték a brazíliai őserdőben dúsan tenyésző *gummi-fákat* kitermelni; az aranyásókból *gummi-ültetvényesek* lettek, akik vagy meggazdagodtak, vagy az őserdő gyilkos klímájában elpusztultak, de mindenestre olyan *rablógazdálkodást* műveltek, hogy a brazíliai gummifa-erdők közvetlenül a világháborút megelőző években teljesen kihaltak. Az utolsó évtizedekben *a kávé lett Brazília főterméke* és ez az egyoldalúság min-

dig újabb gazdasági katasztrófákhoz vezetett. Pillanatnyilag a kormányzat azon fáradozik, hogy a gazdák egy részét kávétermelés helyett *pamut- és búzatermelésre bírja* és ezzel párhuzamosan *erős iparosodást folyamat is megy végbe*; ezért azt lehet remélni, hogy Brazília mentesülni fog a mostani helyzettől, amelyben gazdasági léte attól függ, hogyan jegyzik a new-yorki tőzsdén a kávé.

Hogy milyen erősen függ Brazília gazdasági léte a kávé-exporttól, azt mutatja az alábbi táblázat, amelyben szembeállítjuk 10 évre Brazília kávé-kivitelét az ország összes kivitelével:

Év	Kávé kivitel		Összes kivitel millió aranyfont	A kávékivitel az összes kivitelnek hány %-a?
	Millió zsák 1 zsák = 60 kg.	millió aranyfont		
1928	13.9	69.7	97.4	71.5%
1929	14.3	67.3	94.8	71.0%
1930	15.3	41.1	65.7	62.9%
1931	17.8	34.1	49.5	69.1%
1932	11.9	26.2	36.6	71.9%
1933	15.4	26.1	35.8	72.8%
1934	14.1	21.5	35.2	61.1%
1935	15.3	17.4	33.0	52.6%
1936	14.2	17.8	39.1	45.5%
1937	12.1	17.1	42.5	42.1%

E táblázatból kitűnik, hogy Brazília kávékivitele nem is annyira mennyiségileg, mint értékben csökkent, aminek oka az, hogy a brazíliai kávé jegyzése New-Yorkban libránként 18 centről 5 centre esett vissza. Míg 1928-ban *Brazília* kávékivitele értékben az ország

összkivitelének 71.5%-át tette ki, addig 1937-ben már csak 42%-a volt az összkivitelnek. De az összkivitel értéke is 60%-kal csökkent.

Az értékcsökkenés oka főleg az volt, hogy más országokban, főleg *Középamerikában* (*Guatemala, Honduras, Salvador*) új kávéültetvények létesültek, amelyek versenyre keltek a brazíliai kávéval. Brazíliában erről hosszú ideig nem akartak tudomást venni, még *növelték* is a kávéval beültetett területeket és az u. n. kávévalorizálás (készletek beraktározása, később megsemmisítése) útján próbálták az árakat védelmezni. Ezzel azonban csak *a konkurrens államoknak kedvezlek*, amelyek részben a brazíliainál még jobb minőségű kávévet olcsóbb árakon tudtak szállítani. Noha *100 millió amerikai dollár értékű kávévet semmisítettek meg és további 4-0 millió dollár értékűt raktároztak be*, a végén még sem tudták az árakat tartani és 1937-ben beállott a világi piacon a nagy kávé-áresés.

Most megkísérelte Brazília a kávékivitelnél előállott kiesést más cikkekkel pótolni. A kávé mellett az ország legfontosabb, bár a kávéhoz képest természetesen lényegesen kisebb jelentőségű terménye a *kakaó*d. Említem továbbá, hogy néhány év óta a kormány a *gyapottermelési* is forszírozza. 1937-ben Brazília kiviteléből, a fenti táblázat szerint, 42% esett kávéra. Ugyanakkor a kivitel értékének 19%-a esett *pamutra* és 5%-a *kakaóra*. E három terményből állott tehát érték szerint Brazília kivitelének 66%-a. Azonban a pamut

és a kakaó ár fejlődése is *hátrányos* volt és a kedvezőtlen áralakulás 1938-ban is folytatódott. Egyéb exportcikkek, mint gyümölcs, (banán, ananász, narancs), olajosmagvak szintén nem tudták a kiesést pótolni. Jelentősebb exportja volt Brazíliának *húsban, nyersbőrökben és gyapjában*, kisebb jelentőségű volt a *dohány-, cukor- és rizskiuitel*. A búzatermelés növelésével éppen csak azt érték el, hogy az egész ország behozatali szükséglete kisebb lett, de *búzában* Brazília továbbra is importáló állam maradt. (Szükségletét Argentínában fedezi.) A *tengeritermést* is fokozták; ebben a cikkben Brazília ma ellátja saját szükségletét, de exportálni nem tud.

A vázolt körülmények között Brazília *kereskedelmi mérlege*, amely régebben mindig aktív volt, már 1937-ben passzív lett és 1938-ban a passzivitás erősen fokozódott. A »*Mil-reis*«, amely békeidőkben körülbelül *1 és fél magyar aranykoronát jelentett, ma mindössze 32 pengő-fillért ér*. Természetesen Brazíliában is bevezették a *devizakényszergazdálkodást* és 1937. óta a külföldi kölcsönök után nem fizetnek kamatot (még belföldi valutában sem). Brazília rendkívül erős mértékben eladósdott: külföldi kölcsönei több mint 300 millió font sterlinget, vagyis körülbelül 7 és fél milliárd pengőt tesznek ki és ennek az összegnek 60%-át a londoni piacon vették fel. Amennyire elégedettek az európai tőkebefektetők Argentínával, annyira bánkódnak Brazília magatartása felett...

SZEGÉNY GAZDAGOK.

Ám legújában, úgylátszik, mégis némi *javulás állott be Brazília gazdasági helyzetében.* A múlt évben Brazília a kávékiviteli vámot egy negyedére szállította le és az államháztartásban ily módon beállott hiányt azáltal fedezte, hogy beszüntette külföldi kölcsönei után a kamatfizetést. Ezzel elérték, hogy a brazíliai kávéexportőrök olcsóbban kínálhatják külföldön a kávéét és mégis többet vesznek be! A brazíliai kávé ily módon egy csapásra ismét *versenyképessé vált a középamerikai és más eredetű kávéval szemben.* 1938. második felében erősen emelkedett is Brazília kávékivitele, amihez hozzájárult, hogy véletlenül a középamerikai államoknak rossz kávé-termésük volt. Újában valamit javult is a kávé-ár.

Bár Brazíliának ez az intézkedése igen kíméletlen volt (a külföldi hitelezők zsebéből segítette elő exportját!), az ország közgazdaságának mindenesetre megkönnyebbülést hozott. Ehhez járultak a fentebb már említett törekvések, amelyek más mezőgazdasági cikkek fokozottabb termelését célozzák. Még nagyobb jelentőségű talán az ország iparosítása, amely az utolsó két évben erős mértékben haladt előre. Brazília iparosodásának igen kedvező előfeltételei vannak. Hegyeiben kiterjedt *vas- és mangánérc-*, továbbá *arany-, ezüst-, platina-, nikkel-, króm-és értékes drágakő-előfordulások* vannak. *Szénbányája* is van Brazíliának, csak az a baj, hogy a szénterületek távol

feküsznek a vasérc-előfordulásoktól és ez mindmáig megakadályozta a vas- és acélipar fejlődését. Szénbányái nem nagyon gazdagok, de viszont *temérdek hatalmas vízierő áll mint energiaforrás rendelkezésre*. Brazília belsejében százával vannak vízesések, amelyeket fel lehetne használni. Az ország rendelkezésre álló vízierőit *25 millió lőerőre becsülik*, de csak $\frac{1}{2}$ millió lőerőt használnak valóban fel. Ezeket a *Brazilian Traction Co.* (részvénye ismert nemzetközi tőzsdepapír) hasznosítja, amely Brazília városait árammal látja el, a kormánnyal azonban tarifapolitikája miatt félig-meddig hadilábon áll. Újabban petróleumforrásokot is találtak. Mindezeket a kincseket azonban még nem aknázzák ki kellőképen; így az *ércek nagy részét ki sem fejtik* és ugyancsak felhasználatlanul hagyják Brazília *óriási erdőgazdagságát*. Ennek részben az az oka, hogy az ország roppant méreteihez képest a közlekedési viszonyok (eltekintve egyes, még külön tárgyalandó országrészekről) viszonylag elmaradtak. Fontos feladat volna tehát a közlekedési eszközök további fejlesztése.

Brazíliában is, mint Argentínában legelőször a *mezőgazdaságon alapuló iparágak* fejlődtek ki, így a *húsipar, gyapjuipar, cukoréipar, söripar, szeszgyártás, konzervipar, vafes sajtgyártás*. Újabban azonban *a nehézipar, a textilipar* (mintegy 400 pamutfonóda és egy-néhány selyem- és műselyemgyár), *papíripar, cipő-, gyógyszer-, kozmetikai, butor-és cementipar* is erősen fejlődik. A fejlődést elősegíti

a *milreis-nek* már említett elértéktelenedése (bár az ebből származó inflációs mentalitás másrészt a behozatalt is fokozza). A vámvédelmet is folyton erősítik és ennek hatása alatt sok nagyobb, közepes és kisebb ipari üzem létesült, úgyhogy a belső gazdasági élet nem nagyon veszi észre azokat a bajokat, amelyek inkább az állam pénzügyeire — és ezen keresztül az ország külföldi hitelezőire — nehezednek, *sőt az átlagos brazíliai nyilván abban a tudatban él, hogy az országban prosperitás van. Munkanélküliség valóban nincsen, sőt egyes szakmákban munkáshiány mutatkozik.* Némely iparágban *túltermelés* is mutatkozott, vagy pedig az árucikkek *rosszabb minőségük* miatt a vámvédelem ellenére sem tudták állni a versenyt az importált áruval. *Végeredményben mégis az iparosodás haladásáról lehet beszélni.*

Mindez nem változtat azon, hogy Brazília közgazdasága nagy szerkezeti hibákban szenved. Csodálatos, hogy egy természeti kincsekkel ennyire megáldott, tulajdonképpen gazdag ország a külföldi kölcsönök kamatait nem tudja megfizetni! Azonban Brazília kiviteli többlete mindig kicsiny volt ahhoz, hogy hatalmas adósságainak kamatait abból kifizethesse. Csak úgy lehetett fenntartani a kamatszolgáltatást, hogy mindig újabb kölcsönöket vettek fel és még így is több ízben, így 1898-ban, 1914-ben és most 1934-ben, illetőleg 1937-ben megszakították a kamatfizetést. A megbízhatatlan kamatfizetéssel Brazília *el-*

riasztja a külföldi tőkét, amellyel különben sem bánik nagyon csínján; újabban a külföldi tőke kezében lévő bankok és biztosító vállalatok államosítását vették tervbe. Az ország gazdasági szerkezete csakis még erősebb és szerves (tehát a fentvázolt hibákat elkerülő) iparosodás segítségével volna megjavítható. Ehhez azonban újabb külföldi tőke kellene! így az ország közgazdasága látszólagos — mert inflatorikus — virulása ellenére is circulus vitiosus-ban forog.

BRAZÍLIA SZIGORÍTOTTA BEVÁNDORLÁSI FELTÉTELEIT.

Az ország politikai helyzete, amellyel fentebb bőven foglalkoztam, szintén hátráltatja a gazdasági problémák megoldását. A mai kormányzat *nem barátja a külföldnek, sem a külföldi bevándorlóknak, amire az »integrnlis-ták«* láthatatlan nyomása kényszeríti.

Az, »integralisták« egyúttal *antiszemita* is, bár Brazíliában mindössze a lakosság 1 ezreléke zsidó. A helyzet annál groteszkebb, mivel Brazília iparosodása érdekében egyenesen rá van utalva a külföldi tőkére, de a külföldi szakemberekre is.

Brazília a múltban sem volt olyan mértékben bevándorlási ország, mint például Argentína. 1820-tól 1930-ig, tehát 110 év alatt mindössze 4 és fél millió ember vándorolt bej természetesen leszármazottaikkal ezek ma lényegesen nagyobb hányadát képviselik az összlakosságnak, mint amennyit a 4 és fél

millió bevándorlónak a 47 millió lakoshoz való arányosítása jelent. Azonban 1930. óta *fokozatosan szigorítja Brazília bevándorlási törvényeit*. Az 1930-as törvény már korlátozta a bevándorlást a brazíliai munkapiac védelmének érdekében és csak mezőgazdák, valamint olyanok részére tett kivételt, akiknek brazíliai munkaszerződésük már van. További szigorítás lépett életbe 1934-ben, amikor Brazília rátért a *kvóta-rendszerre*; meghatározta ugyanis, hogy minden országból évente annyi ember vándorolhat be Brazíliába, mint amennyi *az utolsó ötven év alatt bevándoroltak számának 2 százaléka*. Ezáltal azt akarták elérni, hogy a bevándorlás az egyes országokból ne váljon erősebb üteművé, mint amilyen eddig volt és az egyes leszármazások egymáshoz való számaránya ne változzék. Ezen rendszer alatt Brazília évenként mindössze *4-2.000 emberi tud bebocsátani*, amelyből 3099 esik Németországra, 1655 Ausztriára és mindössze 324 Magyarországra.

Az új 1938-as törvény megengedi, hogy ha egyes országok kvótáikat nem használják ki teljesen, a *többletet át lehet vinni más országok kvótájára*. Másrészt azonban ki mondja, hogy *a bevándorlók 80%-ának földművelőknek vagy mezőgazdasági szakembereknek kell lenniök*. Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy Magyarországból évente csak 64 olyan ember vándorolhat be, aki nem földműves.

Az 1938. május 4-ről kelt bevándorlási törvény egyéb intézkedései: *szigorú orvosi*

vizsgálat; bizonyos nemzetek és fajok kizárásának lehetősége (ez azonban gyakorlatilag a *japánok* ellen irányul); megkövetelik továbbá, hogy a bevándorló az országabeli brazilai konzulátustól igazolványt szerezzen arról, hogy *valóban az a foglalkozása, amelyet bejelentett*. A bevándoroltak *4 évig rendőri ellenőrzés* alatt maradnak; a beutazás csak az *erre a célra kijelölt hajóstársaságok hajóin* és csak az *előírt kikötőkben* történhetik. A bevándoroltaknak *nem szabad közös településeket* alapítaniok; bármely településben a telepéseknek legfeljebb 25%-a tartozhatik egyazon nemzethez és a telepések legalább 30%-ának brazilainak vagy legalábbis portugál eredetűnek kell lenniök.

1938. októberében külön büntető rendelkezéseket hoztak *az illegális bevándorlók* ellen, ilyeneknek számítanak azok, akik »turista«-vízummal jöttek és a határidő lejárta után az országban maradtak, továbbá, akik más foglalkozást űznek, mint amilyenre a bevándorlási engedélyt kapták; a földművesek, akik 4 évnél rövidebb idő alatt a földműveléssel felhagynak és végül, akik félrevezették a hatóságokat vagyoni állapotuk tekintetében.

Braziliában élő rokonok megszerezzék hozzátartozóik számára a letelepülési engedélyt, de ezt ott még szigorúbban kezelik, mint Argentínában. Az ily módon bejutottakat is beszámítják a fenti kvótába. Tíz évi ottartózkodás után meg lehet kapni a *braziliai állampolgárságot*.

Evianban Brazília követe, Helio Lobo

megígérte, hogy az Északamerikai Egyesült Államok elnökének felhívását követve, tekintetbe fogja venni a politikai okokból emigráló európaiak, tehát lényegileg a *zsidók* nagyobb mértékben való bebocsátását. Ha Brazília ezt az ígéretet beváltja, elsősorban önmagával szemben cselekszik hasznosan. Nemcsak mezőgazdasági bevándorlókra van szüksége az országnak. Braziliának felhasználatlan nagy kincsei vannak *ércek, fa, állati* bőrök formájában, amelyeknek alapján az eddiginél sokkal hatalmasabb ipar volna felépíthető. A vízierők kihasználásának lehetőségére is utaltunk már fentebb.

Ezzel elérkeztünk ahhoz a *ponthoz*, amely-nél Braziliáról és Argentínáról — e két szomszédos és mégis olyan nagyon különböző — országról kivételesen ugyanazt lehet mondani. *Braziliának is szüksége van elsősorban mezőgazdákra, másodsorban ötletes és némi tőke felett rendelkező vállalkozókra, harmadszor tanult kézművesekre és technikusokra.* Úgy érezzük, hogy még a mai elvi bevándorlóellenesség mellett is ezeknek a kategóriáknak, legalábbis egyes esetekben, kilátásuk van a bebocsátásra.

Brazília főkonzulátusa Budapesten VI., Benczúr ucca 26. alatt van.

A *hajó-út* Rio de Janeiroba, német vagy olasz kikötőből *13—19 napig* tart, tehát lényegesen rövidebb, mint Buenosba. Azonban a *hajó-jegy ára* csak 50—100 pengővel olcsóbb a fentebb Buenos Aires-re megadott tételeknél.

A FÖLDMÍVES-FOGLALKOZÁS BRAZÍLIÁBAN.

Érthető, hogy a brazíliai kormány első sorban földműveseket óhajt bebocsátani. *Brazíliának földművelésre kiválóan alkalmas szűzi talajai vannak*, részben már irtott őserdők helyén, részben olyan területeken, amelyekben az őserdőt még ki kell irtani. Az őserdők talaja kitűnő, ú. n. »vörös föld«, amelyben a tiszta humusz-réteg olyan mély, hogy az erdőirtás után 30—40 évig nem kell trágyázni. Brazília négy déli államában *Sao Paulo, Parana, Santa Catharina és Rio Grande do Sul* államokban, ahol az éghajlat szubtrópusi, illetőleg mérsékelt, európaiak letelepedésének igen jók az előfeltételei, hiszen ezért telepedtek le már ott eddig is *százezerrel* európai kivándorlók. Az itteni erdőtalajok némely tekintetben jobbak az argentinai Pampánál is, mivel az Argentínában oly gyakori csapások: *szárazság és sáskajárás* ezt a vidéket *megkímélik*. Brazíliának ezen a részén a közlekedési viszonyok is kedvezők. Parana állam északi részén jelentékeny területek egy nagy angol telepes-társaság (Parana Plantations Ltd.) kezén vannak, amely vasutat is épít és hajlandó telepeseknek földet átengedni, 25 hektár, azaz 45 katasztrális hold nagyságú, vagy ennél nagyobb parcellákban. Ilyen terület megszerzéséhez és a szükséges felszereléssel való ellátásához 6—8000 pengőnek megfelelő tőke kell. Termelni lehet *kávét, gyapotot, ricinus-magot, rizst, tengerit* minden-

fajta *gabonát*, továbbá *főzeléket*, *gyümölcsöt* (barackot, szilvát, cseresznyét). Jól kifizetődik a *sertéstenyésztés* is. Azonban csak az érhet el eredményt, aki szakértelemmel és sokat dolgozik; azonkívül szükséges, hogy nagyobb számú telepes összeálljon és egy kiváló szakembert fogadjon fel, mint a település *vezetőjét*, mert az európai bevándorló, ha még olyan szorgalmas és ügyes is, nem ismerheti eléggé letelepedési helyén a természeti és gazdasági adottságokat, úgyszólván magára hagyatva nem tudna sikerrel gazdálkodni. A csoportos településnek bizonyos fokig akadálya azonban a fent már említett bevándorlási törvény.

Több *ízben* kidolgoztak braziliai zsidó településekről! már nagyszabású terveket, így 1934-ben és 1936-ban szó volt a német zsidók tömeges letelepüléséről. Tekintetbe kell azonban venni, hogy a *Jewish Colonization Association-nak*, amelyről már Argentínával kapcsolatosan beszéltünk, Brazíliában is nagy földterületek állnak rendelkezésére és mégis mindeddig csak 3000 zsidó *mezőgazdát tudott Brazíliában állandóan letelepíteni*. (Ebben a számban a családtagok is bennfoglaltatnak).

Ez az intézmény birtokain *nagy talaj javítási és öntözési munkákat hajtott végre, utakat, hidakat és házakat épített, abban a reményben, hogy a kormány majd megengedi németországi zsidók tömeges letelepülését*. Mindmáig ezt az engedélyt *nem sikerült megkapniok*, noha 1938. júliusában *Vargas* elnök meglátogatta a Jewish

Colonization Association egyik telepét (Rezen-de) és megelégedését fejezte ki a látottak felett. Azóta is kijelentette, hogy földmívelő zsidók bevándorlását szívesen látja.

Könnyen találunk munkát a bevándorlók mint *mezőgazdasági munkavállalók* is, mert az ültetvényesek szívesebben foglalkoztatják őket, mint a többnyire kissé lusta sötétbőrű bennszülötteket. De igénytelenség tekintetében ezekkel konkurrálni nem tudnak és nagy kérdés, vajjon bírják-e a csekély bér mellett a meg-erőltető munkát.

ELHELYEZKEDÉS AZ IPARBAN VAGY A KERESKEDELEMBEN.

Izmos fiatalemberek, mint *tanulatlan munkások*, mindig elhelyezkedhetnek a városokban is; napi 10 órai súlyos munka mellett 6—9 milreist kereshetnek, vagyis 2—3 pengőt, ami éppen csak a legszükségesebb életszükségletek fedezésére elég. Brazíliában gyakori, hogy férfiak elmennek háztartási alkalmazott-nak, de nem a mi értelmünkben vett inasnak vagy szolgának, hanem valóságos *férfi-min-denesnek*, aki tehát főz is, takarít is, stb. Ezt a foglalkozást »*coperó*»-nak hívják; a havi fizetés lakás és teljes ellátás mellett rendszerint 150—200 milreis, vagyis 50—65 pengő.

Tanult munkás is könnyen talál megfelelő munkaalkalmat Brazíliában; a német zsidók berlini segélyegyesülete a következőket jelölte meg olyan foglalkozásokként amelyekben el

lehet helyezkedni: *műszerészek, villanyszere-
lők, műbútorasztalosok, kárpitosok, festők, bá-
dogosok, épületlakatosok, rádió-specialisták,
takácsok, szabók, kesztyűsök, szűcsök, tímárok,
bőrmunkások, fodrászok.* Az egyesület szerint
Braziliában inkább van kilátás arra, hogy
újonnan átképzett emberek is elhelyezkedhes-
senek, mint más országokban (például Dél-
afrikában, ahol a munka minőségi követel-
ményei sokkal nagyobbak). Igaz, hogy a tanult
kézműves sem keres esetleg többet Braziliában,
mint havi 300 milreist, vagyis 100 pengőt, ami
éppen megfelel a létminimumnak.

Kereskedelmi alkalmazottak alig tudnak
elhelyezkedni; ebben a foglalkozásban termé-
szetesen a portugál nyelv tudása teljesen elen-
gedhetetlen. Megjegyzendő, hogy a portugál
nyelv nem nagyon különbözik a spanyoltól,
úgyhogy aki spanyolul tud, könnyen megtanul
portugálul is. Aki *angolul is tökéletesen tud*,
elhelyezkedési esélyei jobbak. A fizetések 400—
600 peso körül vannak, ami 125—200 pengő-
nek felel meg és Braziliában elegendő a meg-
élhetéshez.

Nők könnyen helyezkedhetnek el mint
háztartási alkalmazottak, nevelőnők, (számuk-
ra is előnyös, ha *angolul* tudnak) továbbá, mint
szabónők, kötszövő gyárakban, stb.

Önálló vállalkozóknak, ha némi tőkével
rendelkeznek, kétségtelenül jó esélyeik vannak
Braziliában. Mivel a munkabérek alacsonyak,
a milreis árfolyama kedvező és vámvédelmet
is kapni, kellő szakértelemmel dolgozó ipari

vállalkozó könnyen kikapcsolhatja a külföldi versenyt. *Mintegy 30—60.000 milreissel, vagyis 10—20.000 pengővel lehel már kisebb ipari vállalkozási Braziliában alapítani.* Viszont olyan árucikkekben, amelyeket Braziliában még nem gyártanak (vagy gyártanak, de nem elegendő mennyiségben) az importkereskedelem terén lehet »dolgozni.« A *Deutsch-Südamerikanische Bank* — igaz, hogy már több, mint 2 éve — egyik jelentésében a következő cikkeket jelölte meg olyanokként, amelyeket aránylag könnyen lehet eladni Braziliában: *orvosi műszerek, egészségügyi cikkek, hőmérők, laboratóriumi kellékek, építő anyagok^ motorok, rövidáru, díszműáruk, cipő-bőr és kesztyű-bőr, gyógy- és vegyszerek, drogériacikkek, elektrotechnikai anyagok, háztartási cikkek, papíráruk, vas- és acéláruk, üvegáruk.* Magyarország kereskedelmi forgalma Braziliával távolról sem olyan jelentékeny, mint Argentínával, de azért egészen jelentéktelennek sem mondható. Főbb adatai a következők:

Magyar-brazíliai kereskedelmi forgalom (1000 pengőben)

Magyar-brazíliai kereskedelmi forgalom (1000 pengőben)

<i>Kivitelünk:</i>	<i>1936</i>	<i>1937</i>	<i>1938</i>
<i>Maláta</i>	<i>24</i>	<i>1.066</i>	<i>759</i>
<i>Villamos gépek és készülékek</i>	<i>114</i>	<i>17</i>	<i>155</i>
<i>Jutafonál</i>	<i>—</i>	<i>35</i>	<i>71</i>
<i>Hántolt borsó</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>66</i>
<i>Vasfélgyártmányok, vasáruk</i>	<i>—</i>	<i>29</i>	<i>48</i>
<i>Kikészített bőr</i>	<i>—</i>	<i>8</i>	<i>49</i>

Elkészített gyógyszerek	13	29	29
Női felsőruházat	45	60	4
Játékszer kaucsukból	3	21	9
Egyéb áruk	26	49	25
<i>Összesen:</i>	<u>225</u>	<u>1.314</u>	<u>1.215</u>
<i>Behozatalunk:</i>			
Nyers pamut	295	1.389	724
Nyers kávé	68	46	101
Nyers bőr	—	104	61
Technikai zsiradékok, zsiros olajok	90	135	82
Egyéb áruk	9	9	52
<i>Összesen:</i>	<u>462</u>	<u>1.683</u>	<u>1.020</u>

Az olvasónak fel fog tűnni, hogy fontos nyersanyagokból, mint pamut, kávé, bőrök, *aránylag kis mennyiségei* importálunk ebből a nagy nyersanyagtermelő országból. Ennek oka, hogy ezeket a nyersanyagokat sok esetben, elszámolási okokból más országokon, főleg *Németországon* és *Svájcon* keresztül hozzuk be.

Mindazonáltal az utolsó 2 évben import- és ezzel kapcsolatosan exportvolumenünk is nagyobb volt brazíliai viszonylatban, mint 1936-ban. Különösen figyelemreméltó *maláta-exportunk* erős növekedése. *El lehetne képzelni, hogy ugyanúgy, ahogy a magyar malátaipar megszerezte magának Brazíliát exportterületnek, más iparágaknak is sikerülhet ugyanaz, ha — élelmes képviselőt küldenek Brazíliába.* Itt is látunk tehát munkaalkalmakat kényszerű kivándorlók számára.

Tőkével bevándorló kereskedőket vagy iparosokat a brazíliai kormány bizonyára a mai viszonyok között is szívesen lát. Viszont teljesen *kilátástalan* nemcsak a megélhetés, hanem még a bevándorlás is *kiskereskedők, házalók*, stb. számára.

Ugyancsak *rosszak a kilátások a diplomás pályák részére*. Az ügyvédi, orvosi és mérnöki pályát a törvény kizárólag brazíliai állampolgároknak tartja fenn. *Alkalmazott* mérnökök és építészek lehetnek külföldiek is, de ezeket rosszul fizetik.

Összefoglalva áttekintésünket, azt mondhatjuk, hogy *földművesek, munkások, szakmunkások, önálló kisiparosok, ipari vállalkozók és importtal foglalkozó kereskedőknek* kilátásaik vannak Brazíliában, ha megnyílnak számukra a bevándorlás kapui. Meg kell azonban még jegyezni, hogy a törvény szerint minden brazíliai üzemben a *munkások és alkalmazottak* kétharmadának brazíliai állampolgárnak kell lennie.

MI ROSSZ, MI JÓ BRAZÍLIÁBAN?

Más kérdés, vajjon egyáltalában kívánatos tartózkodási ország-e Brazília az európai, különösen a *magyar zsidó kivándorlók* részére. Mi mindannyian nyugalomra vágyunk és nyilván egyikünk sem keres szívesen fel olyan országot, ahol feldúlt politikai viszonyok vannak. Másrészt azonban tekintetbe kell venni, hogy az óriási kiterjedésű országban az egyes em-

ber, ha nem él a fővárosban vagy valamely más politikai centrumban, talán nem is érzi meg olyan nagyon a politikai szeleket, még akkor sem, ha azok történetesen erősebben fújnak.

Aggályosabb probléma, hogyan bírja az *éghajlatot* az ember. Említettük már, hogy a *Rio de Janeiro* és *Porto Allègre* között elterülő vidék európaiak részére alkalmas. Ez különösen áll a magasabb fekvésű helyekre; így például a 120.000 lakossal bíró *Curityba* délbrasiliai városban, amely cca 900 méterrel a tenger színe felett fekszik, a legmelegebb hónap átlaghőmérséklete 20.4 fok, a leghidegebb hónapé 12 fok Celsius. (Ezek azonban csak havi átlagok, előfordult télen már minus 6 fok is). Sok déleuropai városban is hasonló a hőmérsékleti viszonyok. *Porto Allègre*, a tenger mellett, szintén *kellemes éghajlatú város*, mintegy 350.000 lakosa van, ezeknek körülbelül egynegyede *német*. *Porto Allègre* melegebb, mint *Curityba*, de kevésbé csapadékos.

Ettől északra van a négy gazdaságilag legfejlettebb állam: *Sao Paulo*, *Minas Geraes*, *Espirito Santo* és *Rio de Janeiro*. Itt van az ország két nagy világvárosa: *Rio de Janeiro* 1 3/4 millió és *Sao Paulo* 1 1/4 millió lakossal, mind a kettő nagyobb tehát, mint Budapest. *Rio de Janeiro*t *a világ legszebb városának* tekintik. A széles öblöt, amely mellett a város fekszik, bizarr alakú, meredek, ezer méter magas hegyek övezik, a várost banán-, kaktusz- és pálmaligetek veszik körül és közvetlen kö-

zelében kezdődik már a — brazíliai őserdő. Maga a város építészeti tekintetben is igen szép, széles útjaival, parkjaival, nagyszerű tengerparti sétányaival, palotáival, villáival és exotikus kertjeivel. Az éghajlat — az igaz — európai ember számára éppen csak, hogy még tűrhető. Nyáron az átlag hőmérséklet *26 fok*, de a legmelegebb hónapban (februárban) rendszerint *32.5 fokot*, sokszor napokon át nappal *40 fokot* is elér és még éjjel sem száll *30 fok* alá. Leghűvösebb a július, átlaghőfoka *20 fok Celsius*, a minimum *15.5 fok*. Novembertől májusig van az esőzések ideje. Mindazonáltal trópusi viszonyokhoz képest Riót *egészséges* városnak mondják, mert a tenger felől rendszerint szellők jönnek, amelyek elviselhetőbbé teszik a hőséget.

Rio de Janeironak kitűnő egészségügyi berendezései, tökéletes ivóvize, elsőrangú kórházai és szanatóriumai vannak. Amit tehát a trópusi klíma kellemetlenségének enyhítésére meg lehet tenni, az Rio de Janeioban megtörténik. Egyébként Rio-hoz tartoznak *Copacabana* és *Niciheroy*, a Riviérára emlékeztető tengeri fürdők. A hegységben és az erdőben gyönyörű kirándulóhelyek vannak.

Lényegesen jobbak az éghajlati viszonyok *Sao Paulóban*, amely éppen ezért fejlődött olyan erősen az utóbbi években és népessége számával majdnem utólérte a fővárost. *Sao Paulo körülbelül 800 méter magasságban fekszik*, ezért még sokkal szellősebb, mint Rio. Ott összpontosul az újonnan kifejlődött

textilipar és ha fentebb Brazília iparosodásáról beszéltünk, úgy meg kell jegyeznünk, hogy ebben általában Sao Paulo városa vezet. Vanak itt *papír-, vegyi-, bőr- és cipőgyárak, cementgyárak, sörfőzdék és az élelmiszeripar legkülönfélébb vállalkozásai.* De a *fémáru- és gépipar* is kezd fejlődni, a *város körül valószínű gyámegyedek épülnek fel.* Egyesek szerint Sao Paulo iparának felvirágzása jórészt az ott élő *15.000 zsidónak* köszönhető.

Fontos város: *Santos, a legfőbb kávékiviteli kikötő,* amely régebben a sárgaláz fészke volt, de amióta a mocsarakat; lecsapolták, egészséges banán- és gyümölcsstermő vidéken áll és Brazília egyik legkedveltebb fürdőhelye lett. Santosnak csak 130.000 lakosa van. A bányavidék székhelye: *Belle Horizonte, 760 méter magasságban, 160.000 lakossal.*

Rio de Janeiro, Sao Paulo és Santos u. n. »forgalmi háromszöget« alkotnak, mert a három várost háromszögalakban köti össze az ország legfontosabb vasútvonala. Ebből a háromszögből ágazik ki a többi vasúti vonal az ország belsejébe. A »háromszög« egyúttal az ország legfejlettebb, legintenzívebben megművelt mezőgazdasági területe. Ha a »háromszöghöz« hozzászámítjuk »hinterlandját« is, amely felöleli Rio de Janeiro és Sao Paulo tartományokon kívül Minas Geraes és Espirito Santo tartományok legnagyobb részét, akkor körülhatároltuk *Brazíliának gazdasági és kulturális tekintetben le g elő re haladottabb területét.* Ez a terület magábanvéve 550.000 négy-

zetkilométer, tehát európai államok közül *Németország*hoz hasonlítható nagyságra nézve, de *mindössze 20 millió* ember lakja. Ez is mutatja, hogy a letelepülési lehetőségek Brazíliában kifogyhatatlanok.

Természetesen ez csak a mérsékelt, illetőleg szubtrópusi klímájú vidékekre vonatkozik. Az ország északi részén lévő hatalmas ültetvényes területen is kifejlődtek nagy városok, mint *Recife*, más nevén *Pernambuco*, 500.000 lakossal (az Európából jövő hajók legelőször ennél a városnál kötnek ki).

Említésreméltó Hagy tiengeri kikötők Észak-Brazíliában még *Sao Salvador* 400.000 lakossal, *Para (Belém)* 300.000 lakossal, *Fortaleza* 150.000 lakossal, továbbá az ország belsőjében *Manaos*, amelyet az Amazonas folyamon tengerjáró hajók is elérnek. Mindezeknek a városoknak, mint cukor-, kakaó-, pamutkiviteli piacoknak, nagy gazdasági jelentőségük van, de annyira forró, nedves, trópusi éghajlatú helyek, hogy csak különösen szívós természetű európaiak tartózkodására alkalmasak. Lakosságuk majdnem teljesen kevertfajú, színes emberekből, meszticekből, főleg azonban a negroid származású *mulattokból* áll.

»ZSIDÓKÉBDÉS« BRAZÍLIÁBAN.

Fentebb említettük már, hogy Brazíliában mindössze a lakosság 1 ezreléke zsidó. Ezeknek nagyrésze a világháború után vándorolt be. A háborúig mindössze 3—4000 zsi-

dót számláltak Braziliában; *ezidőszerint számuk mintegy 55.000-re rúg. Ezek 60 különböző városban és helységben laknak, úgyhogy »tömeges fellépésükről«* sehol sem lehet beszélni. Az utolsó 10 év alatt 33.000 zsidó vándorolt be, nagyjából Lengyelországból, Romániából (Besszarábiából) és Litvániából, továbbá Törökországból és Szíriából. Amióta Németországban nemzeti szocialista uralom van, 7000 német zsidó vándorolt ki Brazíliába. Mintegy 20.000 zsidó él Rio de Janeiroban, 15.000 Sao Paulóban, 3000 Para-ban, 1500 Recifeben.

A brazíliai zsidók túlnyomórészt kereskedelemmel foglalkoznak, de sok esetben csak vándorkereskedők, házalók. Ezek a foglalkozások Braziliában, ahol a nagy távolságok mellett rosszak a közlekedési viszonyok, erősen elterjedtek, mivel a lakosság kényelmét szolgálja, ha a kereskedő házukban keresi fel az embereket. Vannak emellett *zsidó kézművesek és munkások is*, főleg a bútór-, fém-, bőr-, textil-, kötszövő- és papíriparban. A szabadfoglalkozások terén Braziliában — ellentétben Argentínával — csak nagyon kevés zsidó helyezkedett el. Mint már említettük, körülbelül 3000 brazíliai zsidó él földművelésből a *Jewish Colonization Association* telepein. Dacára kis számuknak, a brazíliai zsidók *számos kultúr-intézményről* gondoskodtak, több tucat templomuk, sok iskolájuk, könyvtáruk, huszonegy takarékpénztáruk, három bankjuk és több segítőegyesületük van.

A külföldről jövő *antiszemita propaganda* Braziliában is eredményeket ért el. *Vargas* elnök ugyan nem antiszemita, sőt a nemzeti szocialista jellegű puccs-kísérletek ellen erélyesen eljárta, azonban az állami propaganda-ügyek irányítója, *Fontes*, erősen antiszemita tevékenységet fejt ki. Amióta *Vargas-t* diktátorrá kiáltották ki, tehát 1937 óta, a brazíliai külképviseletek azoktól, akik bevándorlási kérvényeket nyújtanak be, megkövetelik *keresztlevelük bemutatását*. A vízumkérvénnyel kapcsolatosan kérdőívet kell kitölteni, amelyben újabban ez a kérdés is szerepel: »Milyen fajú a bevándorló (árja, sémita, mongol)?«

ÉLETMÓD, ÉLETSZÍNVONAL.

Bár Braziliának déli és középső részén a klíma európaiaknak is megfelelő, mégsem szabad elfelejteni, hogy *itt is lényegesen melegebb van, mint Középeurópában*. Ha az ember megszokta, ennek bizonyos előnyei is vannak. A meleg éghajlat alatt *az ember lakással, táplálkozással, ruházkodással szemben kisebb igény ekei támaszt: fűtés nem kell; táplálkozni egyszerű, növényi eredetű élelmiszerekkel lehet, ruhát lehetőleg keveset ölt magára az ember*. A rizikó, hogy a bevándorló olyan keveset keres, hogy abból nem tud megélni, kisebb tehát, mint a mérsékelt éghajlatú országokban.

A milreis értékcsökkenése folytán az élelmiszerárak az utóbbi években emelkedtek

ugyan, de azért *Brazília még mindig igen olcsó ország*. Említettük, hogy egy legényember lét-minimuma 300 milreis, vagyis 100 pengő. Hozzáfűzhetjük, hogy 4—500 milreiből, vagyis 130—160 pengőből már tisztességesen »meg lehet élni.« Egy héttagú család életszükséglete brazíliai hivatalos számítás szerint circa 2000 milreis, vagyis 640 pengő; ebből 600 milreis esik házbérre, 800 milreis ételmezésre, 250 ruházkodásra.

Egyszerű *bútorozott szoba* egy személy részére 60 milreis, *elegáns szoba* 100—150 milreis. *Házaspár részére* egy szoba, penzióval, olcsó városnegyedekben 300 milreis, Rio de Janeiro legjobb helyén 500 milreis egy hónapra. Vagyis 160 pengőből egy házaspár már úri módon fedezheti lakás- és ételmezési szükségletét, ha penzióban lakik.

Kétszobás lakás bére konyhával, zuhanyozó helyiséggel, havi 200 milreis; ebbe már *be van számítva a gáz- és villany használat*. Vannak Rióban igen *előkelő* lakások is, folyó hideg és melegvízzel, villanyos takaréktűzhelylyel, stb., természetesen megfelelően drágább áron.

Ellentétben Argentínával, ahol az angol étkezési rendszer dívik, a brazíliai polgári családok a *francia konyhára* rendezkedtek be. Tehát kétszer napjában meleget esznek és szeretik a sok apró fogást. Brazíliai *nemzeti ételek*: *fekete bab, rizs, mandióka-liszt*. Húst, tojást, tejet, vaját, főzeléket ugyanúgy kapni, mint Európában. A nagy hőségben túlsok ital

és gyümölcs élvezete nem ajánlatos. *Minden élelmiszer nagyon olcsó Braziliában.*

A braziliai ember *általában gondosan*, de feltűnés nélkül öltözködik. Jobb körökben nagyon megvetik a lompos öltözéket. Könnyű gyapjú- vagy vászon-öltönyöket hordanak; a zakót még a legnagyobb melegben sem vetik le. Elegáns *cipőre* ugyanúgy súlyt helyeznek, mint Argentínában.

Társadalmi tekintetben a braziliai *középosztály* még kialakulóban van. Általában azt lehet mondani, hogy minél fehérebb a bőre valakinek, annál magasabb társadalmi állást tölt be. Tiszta *fehérek* az arisztokratikus jellegű nagybirtokosok és magas állami tisztviselők, tiszta *fekete a kikötő teherhordója*. A felsőbb körök társadalmilag elzárkóznak, de a mindennapos és üzleti életben nem érzetik a különbséget. *Legényembereknek súlyos problémát* okoz, hogy európai értelemben vett ismerkedés fiatal lányokkal lehetetlen; arról, hogy egy fiatalember egy leánnyal akárcsak moziba is menjen, szó sem lehet: rögtön feleségül kellene vennie. Mint házastárs, a braziliai nő ritkán felel meg annak, amit európai ember elvár, hogy segítőtársa, ha kell, munkatársa legyen az asszony férjének. A jobb társadalmi körök túlfinomult erkölcsi fogalmihoz feltűnő kontrasztumot képez a prostitúció elterjedtsége, amelynek következtében igen gyakoriak a nemi betegségek.

Az *általános műveltség* nem túlságosan nagy; néhány évvel ezelőtt az analfabéták szá-

mát még a lakosság 75%-ára becsülték. *Iskola-kötelezettség csak egyes területeken áll fenn.* A nagybirtokosok szándékosan műveletlenségben akarták hagyni az alacsony népet, mert ily módon olcsóbban vehetik igénybe munkaerejét. A 47 millió lakosú országban mindössze 33.000 *elemi* és 2000 *középiskola* van. Viszont az egyetemek és főiskolák magas színvonalon állnak.

A Jewish Colonization Association telepein 25 iskolát tart fenn.

Mindent összevéve azt kell mondani, hogy *Brazília is sok tekintetben kedvező lehetőségeket nyújthat* a mai törvények sújtotta kényszerű kivándorlóknak. Reméljük, hogy a brazil kormány előbb-utóbb ismét hajlandó lesz őket nagyobb számmal befogadni.

CHILE

ÚJ BEVÁNDORLÁSI POLITIKA ELŐTT.

Volt békeidőben Budapesten egy híres földrajztanár, aki szerette a földrajzot alliterációkban tanítani, mert úgy vélte, hogy a diákok így könnyebben jegyzik meg maguknak az egyes országok jellegzetes sajátosságait. Ez a földrajztanár azt tanította, hogy »*Chile csaknem csupa felföld.*« Ebben kétségtelenül igaza volt, de hozzáfűzhetette volna azt is, hogy »*küülalakja kimondottan keskeny.*« Ha *Argentínáról* azt mondtuk, hogy rendkívül hosszú, akkor ez a vele szomszédos *Chilére* még fokozottabban áll, mert Chile északi vége a térképen még feljebb, déli vége pedig még lejjebb van, mint Argentínáé. Ha ilyen hosszúkás ország az északi félgömbön volna, akkor az *Észak Fokától, vagyis Norvégia legészakibb pontjától Kairóig húzódnék!* Az ország hossza 4300 kilométer, de szélessége, jobban mondva keskenysége átlagban csak 180 kilométer. Ahol

a legszélesebb, ott 350 kilométer. Ez a végtelenül hosszú és rendkívül keskeny földsáv *teljes egészében hegyekkel van borítva*. Közvetlenül a *Csendes Óceán* partján már 1000 méter magasságba törnek fel a hegyek, beljebb az Andok hegylánca Chilében eléri a 7000 méter magasságot.

CHILE KINCSEI.

Hosszúságánál fogva Chileben a *legkülönbözőbb éghajlati viszonyok vannak képviselve*. Nagyjában azt lehet mondani, hogy három zónára oszlik: az *északi rész* sajátosága, hogy ott egyáltalában nem esik eső, a *déli része*, hogy ott egész évben szakadatlanul esik, még pedig úgy, mintha vederből öntenek. Viszont a középső részben *normális*, az európaihoz hasonló klíma van és a magaslati fekvés ellenére is ugyanolyan növények termelhetők, mint Európa legtöbb részén: *búza, árpa, zab, tengeri, lucerna, hüvelyesek, burgonya, szőlő és gyümölcs*.

Ellentétben a legtöbb más délamerikai állammal azonban Chile jellegzetes kiviteli cikkei nem növényi, nem mezőgazdasági, hanem *ásványi* eredetűek. A természet különös játéka, hogy északi Chile területén, ahol sohasem esik eső — amit a szó egészen szoros értelmében kell venni; az évi csapadékmennyiség ott = 0! — és ahol ennek következtében a legcsekélyebb vegetáció sincsen, az országnak legértékesebb kincsei rejlenek: *salétrom, jód, kősó, szóda*,

kén, borax és — ami mindennél fontosabb — *réz*.

Eltekintve egynéhány oázistól, ahol mesterséges öntözés mellett *pamut- és cukornád-ültetvények* vannak, *északi Chile* napégette, kietlen sivatag. De ennek a sivatagnak talaja tartalmazza a *salétromot*, amelyről 100 évvel ezelőtt kiderült, hogy a világ legjobb trágyaszere. E békés felhasználás mellett a *töltényes robbantóanyaggyártásnak* is tudvalévőleg fontos alapanyaga. A salétrom világgazdasági jelentősége nöttön-nőtt és tetőpontját a világháború végén érte el. Jellemző., hogy Chile salétromkivitele

<i>1830-ban</i>	<i>8.500 métermázsa</i>
<i>1860-ban</i>	<i>600.000</i>
<i>1900-ban</i>	<i>15,000.000</i>
<i>1913-ban</i>	<i>27,000.000</i>
<i>1918-ban</i>	<i>30,000.000</i>

volt, Azonban a háború után hatalmas visszaesés állott be a salétromüzletben. A hadiipar salétromszükséglete megszűnt. De ami ennél még sokkal lényegesebb volt: a háború alatt kifejlődött *a nitrogénnek a levegőből való mesterséges termelése*, ami egy csapással feleslegessé tette a chilei salétrom nagyrészét. A chilei salétromipar súlyos válságba került, amely tetőpontját 1932-ben érte el. Abban az évben majdnem valamennyi chilei salétromüzemet le kellett állítani. Azóta azonban ismét *megjavult a chilei salétromipar helyzete*. Ez részben a hadiipar újabb kifejlődésének tulaj-

donítható. Másrésztben azonban annak is, hogy sikerült a mesterséges nitrogéngyárakkal, (amelyek főleg Németországban, Északamerikában, Angliában, Franciaországban, Japánban, újabban Olaszországban működnek) megegyezést létesíteni. A megegyezés alapján most e gyárak szállítják ugyan a világ nitrogén-szükségletének 85%-át, de a Chilére eső 15% is annyit jelent, hogy Chile salétromexportja ezidőszerint körülbelül évi 15 millió métermázsa. Ezzel Chile salétromexportja visszaesett a századvégi mennyiségre, azonban az 1932-ben beállott tökéletes összeomláshoz képest ma ez is kielégítő állapot.

Chile szerencséjére kárpótlást nyert a kisebb salétrom-exportért másik fontos ásványa, a réz, révén. Az ország régi rézbányáit a háború után következő években rendkívüli módon fejlesztették és ma Chile az Északamerikai Egyesült Államok után a világ legnagyobb réztermelője. Három nagy rézbányája van az országnak, mindhárom északamerikai társaságok kezében. Ezekből kettő esik az ország északi területére, éspedig Chuquicamata (tulajdonosa a Chile Copper Co.) és Potrerillos (tulajdonosa Andes Copper Mining Co.), míg a harmadik, El Teniente (tulajdonosa Braden Copper Co.) az ország középső részében, Santiago fővárostól nem messze van. Ezek a rézbányák az örök hó régiójában, 2500—3500 méter magas hegyekben vannak, de a termelési költségek mégis alacsonyak, mivel — az El Teniente bánya kivételével — a rezet a föld

felületén lehet kifejteni, tehát nem kell mélyaknákat fúrni. Így Chile eredménnyel tudott versenyre kelni a világ más réz-exportőrjeivel — csak az afrikai (rhodéziai) bányáknak vannak még alacsonyabb termelési költségeik — és a réz ma Chile legfontosabb kiviteli cikke. Chile exportjából ma 40—50% esik a *rézre*, 20% *salétromra*, *jódra* és *boraxra*, a többi *gyapjúból* és *mezőgazdasági terményekből* áll. Közép-Chile éghajlata *barátságosan meleg*; azt mondják, 8 hónapig van nyár és 4 hónapig — nincsen tél. Dús *gabona-* és *gyümölcsstermő vidék*. Déligyümölcsök és a mérsékelt égöv gyümölcsei egyaránt megteremnek. Kiváló szőlő is terem itt; a chilei bor az egész amerikai kontinensen híres. Bányák ezen a vidéken is vannak, éspedig *arany-, ezüst-, réz-, vas-* és *szénelőfordulások*. Ezen a vidéken fejlődött ki a *chilei ipar is*, amelyben a fémkohók játszák a főszerepet. Emellett vannak cement-, téglá-, textil-, cipő-, papír-, zománc-, izzólámpa- és üveggyárak, cukor-, konzerv- és sörgyárak, malmok és számos más iparág is képviselve van. Fém-, bőr- és faárukat (bútort) a chilei ipar exportál a szomszédos délamerikai államokba. Egyes szakmákban nem látszik kizártnak a *túltermelés* veszélye. Ilyen áll fenn például a textilipar egyes ágaiban (gyapjú- és selyemárúk), továbbá a cipő- és a gombiparban. *Más iparágakban viszont még vannak fejlődési lehetőségek*. Ezekre alább, a chilei megélhetési és kereseti kilátások tárgyalásánál még rá fogok térni. Általában azt lehet mon-

dani, hogy *tömegárukat* már kellő mennyiségben gyártanak Chilében, míg *minőségi árukban* messze vannak az európai színvonaltól; gépek és más termelőeszközök gyártása is kezdetleges színvonalon van.

Chile déli része, mint említettük, az esős rész. De csak lassan megy át a táj az »örök eső régiójába«; a normális éghajlatú Közép-Chile és az örökké esős legdélibb vidék között az átmenetet fenyőerdők és dús rétek alkotják, amelyek — épen az erős csapadék következtében — mindig kitűnő állapotban vannak. 1880-ban a chilei kormány elhatározta, hogy ezen a vidéken minden bevándorlónak ingyen bocsát rendelkezésére földet. Húsz év alatt — 1880-tól 1900-ig — 36.000 bevándorló, minden nemzet fia, *spanyolok, franciák, olaszok, svájciak, németek, osztrákok* és *angolok* éltek a chilei kormány ajánlatával. Ez a 36.000 bevándorló és leszármazottaik Chile esős délvidékén valóban nagyot alkottak: őserdőt irtottak, mocsarakat szárítottak fel és *megteremtették itt Chile egyik legtermékenyebb, legvirágzóbb mezőgazdasági területét*. Gabonát, hüvelyeseket, gyümölcsöt termelnek; amellettt ebben a régióban van a chilei *állattenyésztés*, a *tejgazdálkodás*, a *vajgyártás* székhelye. Mint Közép-Chile-ben, úgy itt is számos *iparvállalat* alakult. Az erdők kitermelése még nagyon visszamaradt.

Ha még délebbre megyünk, *őserdőkre* bukkanunk, de ez már nem a trópusok őserdeje, nem a forróságtól, hanem az örök esőtől

buja bennök a vegetáció. Ettől a régiótól délre: megszűnik az erdő; ez Patagónia, amelynek magasabb hegyei örök jéggel vannak borítva, alacsonyabb területein pedig csak a nagy juhnyájak etetésére alkalmas fűvek nőnek. *Szén- és aranybányák is vannak* itt, a lakosság egy része pedig halászatból és bálnavadászatból él. Chilének ezen a legdélibb és leghidegebb részén vad indiánusok is laknak.

SOKFÉLE TÁJ - SOKFÉLE VÁROS.

Amilyen változatosak Chile tájai, olyan sokfélék *városai* is. Északi Chile szomorú, vegetáció nélküli vidékén számos kikötőváros van, amely a salétromkivitel lebonyolításából azelőtt jól megélt, de a salétromexport hanyatlása óta lakosságuk csökken és az ottmaradtak nehezen tengődnek. Egy kivétel van: *Antofagasta*, 55.000 lakossal; ettől a tengerparti várostól ugyanis vasúti vonal vezet *La Paz-ba*, *Bolivia* fővárosába. Bolíviának tudvalevőleg nincsen saját tengerpartja és így a bolíviai ércek és fémek kivitele nagyrészt *Antofagastán* keresztül bonyolódik le. Azért mégis szomorú város, ahol csak nagy költséggel lehet mestersegesen egy-két kis zöld területet, parkot a város belsejében fenntartani; a város környezete minden vegetáció nélküli sivatag; a legszomorúbb a temetője, amely teljesen kopár, nincsen egy zöld hant, de még egy fűszál sem benne.

Annál szebb városok díszítik Közép-

Chilét. Itt van az ország legfontosabb kikötője, *Valparaiso*, 250.000 lakosával, gyönyörű fekvésével, kellemes éghajlatával. A nyár forró napjait a tenger felől fúvó hűs szellő enyhíti. Valparaiso mellett van *Vina del Mar* tengeri fürdőhely; ennél szebbet — ezt egy kivándorolt levelében olvasom — még az olasz vagy francia Riviérán sem látni.

Valparaisóból az expresszvonat néhány óra alatt elvisz az ország fővárosába, *Santiago de Chile-be*, amely 800.000 lakosával Buenos Aires, Rio de Janeiro és Sao Paulo után Dél-amerikai nagyságra nézve negyedik városa. Éghajlati tekintetben Santiago a *világ* egyik legszerencsésebb helyzetű városa. *Szeptembertől áprilisig nem esik az eső*, állandóan kék az ég, meleg van, de a meleg csak a déli órákban fokozódik hőséggé. Viszont *májustól augusztusig hűvös*, de nem hideg az idő; nagyrítkán fordul csak elő, hogy a hőmérő a fagypont alá esik. Az eső ilyenkor bőséges, de hideg csak éjszaka van. Noha, mint említettük, »nincsen tél«, európai embernek néha mégis hiányzik a kályha, amelyet Santiagóban — nem ismernek.

Közvetlenül a várostól keletre már sok ezer méter magasságba törnek fel az *Andok* hófedte csúcsai. Ezek párját ritkító szép keretbe foglalják *Santiago* városát. Szép és ápolott villanegyedeinek a havasok gyönyörű hátteret adnak. Maga a város a szó szoros értelmében »amerikai«, felhőkarcolóival, a legmodernebb komforttal felszerelt házaival, széles

sugár-útjaival, ragyogó üzleteivel, áruházaival, élénken lüktető forgalmával. »Az autók itt szebbek, mint Parisban vagy Londonban« — írja a bevándorló, akit fentebb már idéztem. Santiago a chilei kultúr-életnek is természetesen a központja, két egyetem, sok iskola, múzeum, színház van itt; az egészségügyi berendezések is kitűnőek. Az utóbbi években rendkívül nagy volt az építkezési tevékenység.

A délvidéken *Tálca* (60.000 lakossal), majd még délebbre *Conception* (90.000 lakossal) a dúsan termő mezőgazdasági kerületek főhelyei; ezekben a városokban azonban eléggé jelentékeny ipar is fejlődött ki. Concepcion egyúttal a szénbányavidék központja. Mindezeket a városokat kitűnő vasúthálózat kapcsolja össze.

Még délebbre vannak *Temuco*, az erősen németlakta *Valdivia* (egyenként 40.000 lakossal), továbbá *Osorno*. Az éghajlat itt annyiban különbözik Közép-Chile éghajlati viszonyaitól, hogy *minél délebbre megyünk, annál több a csapadék*.

Egész Chile-nek, de különösen ennek a déli résznek hátránya és igen szomorú sajátága: az aránylag *gyakori földrengés*. A Földközi Tenger partvidéke, Kisázsia és Japán mellett Chilében van a világon leggyakrabban földrengés. *Yalparaisot*, (amióta a spanyol gyarmatosok ott letelepedtek), már több ízben elpusztította a földrengés; ezért még röviddel ezelőtt nem építettek ott magasabb, mint kétemeletes házakat. Az ország északi részén

Iquique már többször elpusztult és mindig újból és újból felépítették. A délvidéken *Tálca* városa 1928-ban teljesen elpusztult; tüstént újra felépítették és ma Chile legmodernebb városa.

Az 1939. januári *rettenetes földrengés* *Conception* és *Chilian* városokat majdnem teljesen rombadöntötte és több mint 25.000 embert pusztított el. *Conception* már többször, így 1730-ban, 1751-ben és 1835-ben elpusztította a földrengés. Az elpusztított *Conoepcion* az országnak a lakosság számára nézve *harmadik városa*, míg *Chilian* 40.000 lakosával szintén *jelentékeny, virágzó város* volt. *E városok újjáépítése sok vállalkozónak és munkásnak fog kereseti lehetőséget nyújtani.* Már egy-két évtized óta építenek Chileben ú. n. földrengést álló, vagyis mélyen alapozott, vasbetonból épült házakat. Ilyenek *Conception*-ban is vannak már, mint a *Banco Central* épülete, a *Plaza* szálló és néhány magánház. Az újjáépítésnél bizonyára ez a háztípus fog erősen érvényesülni. Akinek e téren valami *hasznos új ötlete vagy találmánya* van, azt bizonyára tárt karokkal fogadják Chileben.

GAZDASÁGI KATASZTRÓFÁK UTÁN.

Az ember azt hinné, hogy ez a változatos, természeti kincsekben és fejlett városokban bővelkedő ország gazdasági tekintetben boldog és szerencsés. — Azonban ez csak fenntartásokkal állítható. A salétromválságot

kiheverte az ország, és a rézkivitel fejlődése sok tekintetben kárpótolta a salétrom-konjunktúra hanyatlásáért, azonban a *chilei peso értéke* a salétromválság hatása alatt annyira csökkent, hogy az importárak a lakosság nagy részére nézve megfizethetetlenül drágákká váltak, ami különösen a munkásosztályt tette elégedetlenné. (Noha, külföldi valutára átszámítva, viszont a chilei árak látszanak olcsóknak!) Chile iparosítása — hála annak is, hogy Chile az egyetlen délamerikai ország, amelyben *jelentékeny szénbányák* vannak — eléggé gyorsan halad; már egy-két évvel ezelőtt 6000 ipari üzemet számláltak, amelyben 300.000 személy volt foglalkoztatva. Az alacsony bérek és a magas vámok elősegítik az iparosodást, azonban a munkásság bérköveteléseai állandóan napirenden vannak. A chilei peso ma úgy áll, hogy *1 északamerikai dollár = 27.5 peso, vagyis pengőértékben kifejezve, a Magyar Nemzeti Bank 50%-os felárát tekintetbe véve 1 chilei peso = 18 fillér.* Az aranyparitás szerint 70 fillért kellene megérnie egy chilei pesónak, ami azt mutatja, hogy az 1932-es salétromválság óta a chilei valuta értékének egy negyedére süllyedt. Vigyázni kell, hogy az ember ne tévessze össze a chilei pesót az argentinai és más pesókkal; az argentinainak, mint említettük, körülbelül 1.50 pengő az értéke, a chilei pesónak tehát több mint nyolcszorosa. — Az államháztartást csak nagy *adóemelések* révén tudta Chile rendbehozni, igaz, hogy *európai viszonyokhoz ké-*

pest az adók aránylag még mindig nem terhesek. A külföldi kölcsönök kamatszolgáltatását Chile egy ideig teljesen beszüntette; jelenleg redukált alapon transzferálja a kamatokat. Természetesen *devizakény szer gazdálkodás* van. Azonban — ellentétben Argentínával és Braziliával — sikerült 1938-ban is fenntartani a külkereskedelmi mérleg aktivitását, ami főleg annak köszönhető, hogy a *réznek és más ásványoknak* kivitele jobban tudott dacolni az újabb gazdasági visszaeséssel, mint Argentína és Brazília agrárjellegű exportja.

Politikai tekintetben Chile aránylag *nyugodt* ország, bár éppen az utolsó években voltak néhányszor forradalmi megmozdulások. Lakosságának számát tekintve — 4 ½ millió — a kisebb országok közé számítható, nagy kiterjedésének ellenére is. A lakosság túlnyomóan fehér, faj keveredés a rézbőrűekkel csak az alsóbb néposztályokban fordult elő. — Chilében mintegy 100.000 *indiánus* él még, tehát a lakosságnak elenyésző hányada. A bevándorolt európaiak itt is nagyrészt spanyolok, de — fentebb már érintettük ezt — számos más európai országból is vett fel bevándorlókat Chile.

A barátságos és nyájas lakosság nyelve a *spanyol*; az üzleti életben az *angol* és a *német* is fontos. Aránylag nagy szerepet játszanak a *német bevándoroltak leszármazottai*. Ezek közül egyesek jelentékeny vagyont szereztek és egy részét alkotják ama »40 családnak«, amely a híres francia »200 család« mintájára

állítólag az ország felett uralkodik. Ez a 40 család hozta uralomra 1927-ben Carlos *Ibanez* ezredest, aki diktátori tervekkel ült az elnöki székbe, míg 1931-ben forradalom lemondásra nem kényszerítette. 1932-ben Arturo *Alessandri-t*, tekintélyes liberális politikust választották elnökké (aki már régebben is betöltötte az elnöki tisztséget és 1925-ben fontos alkotmányreformokat hajtott végre, a Chileben hagyományos demokratikus elvek fenntartása mellett). *Alessandri* vezette ki az országot a »salétromválságból« és amidőn 1938. május 21-én a parlament előtt *beszámoló-bezédet* mondott, reámutathatott arra, hogy az ország pénzügyeit rendbehozta, a munkanélküliséget megszüntette, a kereskedelem és ipar helyzetét megjavította, a magánalkalmazottak jobb fizetéséről gondoskodott, szociális törvényeket (munkás-, baleset-, öregségi, stb. biztosítás) alkotott és a közegészségügyi intézményeket magas színvonalra hozta.

A javult viszonyok ellenére — a fentebb már vázolt okokból — Chile *alsóbb néposz-lályokban* még mindig némi elégedetlenség honol. *Ibanez* tábornok emberei még mindig dolgoznak a felszín alatt és 1938. szeptemberében sikerült nekik ismét a fővárosban lázadást szítaniok, amelyet a kormány véresen visszavert. A lázadók ezúttal nemzeti szocialista jellegű jelszavakkal keltek síkra, de általános az a nézet, hogy az országban igen kevés számú hívük van; ezért is sikerült forradalmukat aránylag könnyen és gyorsan le-

verni. Sőt éppen arra a visszatetszésre, amelyet e lázadás szült, vezethető vissza, hogy az 1938. október 25-én megtartott új elnökválasztáson az u. n. »*népfront*« jelöltje győzedelmeskedett: csekély többséggel a baloldali polgári pártok, szociáldemokraták és kommunisták jelöltjét, Pedro *Aguirre-t* választották meg, a jobboldali pártok jelöltjével, az alkalmasint német származású Gustavo *Ross-a* szemben. Aguirre a baloldal jobbszárnyán áll, tehát remélhető, hogy úgy mint elődje — aki liberális volt, de a jobboldali koalícióhoz tartozott — mérsékelt bel- és külpolitikai irányt, kiegyensúlyozott politikát fog követni.

ÉLETLEHETŐSÉGEK.

Mint látjuk, Chile sem mentes a gazdasági és politikai bajoktól. Aránylag azonban mégis kedvezők az életlehetőségek. Nagy problémája a *földbirtokreform*, mert a mezőgazdasági terület igen nagy része esik a nagybirtokra. 37 millió hektár mezőgazdaságilag hasznosítható terület kétharmada 568 családnak, amelyek óriási »*haciendáikat*« részben bérbeadták, részben megműveletlenül hagyták. A birtokterületek további egyharmada — 1000 és 5000 hektár között váltakozó birtokokkal — 2052 tulajdonosé, míg ugyanakkor a mezőgazdasági összterület alig 10 százaléka jut 137.000 kis- és törpebirtokosnak. Fontos feladata tehát Chile-nek a *telepítés* és már csak ezért sem tud mezőgazdasági bevándorlókról

lemondani, akikkel már egyszer — 1880-tól 1900-ig, mint fentebb láttuk — olyan jó tapasztalatokat tett. *Tervbe is van véve most egy új telepítési törvény, amelynek alapján a bevándorlóknak is előnyös feltételek mellett fognak földet rendelkezésre bocsátani.*

A városokban is vannak bizonyos elhelyezkedési lehetőségek. Úgy hírlik, hogy 1933. óta mintegy 1000 kivándorolt német zsidó család talált új otthont Chile-ben. A »*Hilfsverein der Juden in Deutschland*« a következőképpen állította össze az elhelyezkedési lehetőségeket Chile-ben:

1. *Kézműiparosok és tanult szakmunkások: Műszaki építőmunkások, lakatosok, autó- és géplakatosok, mint általában a gépkezeléshez értő munkások. Továbbá: finomműszerészek, szövőmunkások, órássok, kesztyűkészítők, textílfestők, szabászok. Önálló kézműiparosok többet kereshetnek, mint az irodai alkalmazottak. Itt megjegyezhetem, hogy egy kivándorolt magyar fiatalember, aranyműves, havi 1500—2000 pesót, vagyis 300—350 pengőit keres, ami ott jóval több a létminimumnál. Minden üzemben a munkások és alkalmazottak legfeljebb 15%-a lehet külföldi; aki 10 éve az országban él, ebből a szempontból belföldinek számít.*

2. *Női foglalkozási ágak: Varrónők, kéziszővőnők, dekorálónők és gyors- és gépirónők, akik spanyolon kívül más nyelveket (franciát és angolt) is tudnak. Továbbá: háztartási alkalmazottak.*

3. *Önálló foglalkozások:* Szakimberek minden foglalkozási ágból, ha szakmájukat valóban alaposan ismerik és hozzájárulhatnak Chile új nemzeti iparának fejlesztéséhez, továbbá megfelelő tőkével rendelkeznek.

Az önálló vállalkozásnak a következő iparágakban vannak kilátásai és azt a chilei kormány is szívesen látja és támogatja: hűtőgépek, mezőgazdasági gépek és szerszámok, fából előállított aethylalkohol, hamuzsír, természetes alumínium-szulfátok feldolgozása, általában alumínium-ipar, gyújtótestek robbantókészülékek számára, vashuzalművek, festékek és lakkok gyártása nitrocellulozeből, eszenciák és növényi olajok, halászati kellékek, pasztörizált tej előállítása a nagyobb városokban.

4. *Járadékosok:* Ottani fogalmak szerint 500.000 pesónál (kb. 90.000 pengőnél) kezdődik a járadékos. A záloglevelek (Cajas és Buncos) átlag 7 százalékos kamatozást biztosítanak, de ipari vagy mezőgazdasági vállalkozásokban való részvétellel többet is lehet keresni.

5. *Főiskolai képzettséggel bírók* közül csak mérnökök, vegyészek és építészek számára nyílnak kilátások.

6. *Kereskedők és kereskedelmi alkalmazottak*, elhelyezkedési lehetőségét a fentemlített egyesület szkeptikusan ítéli meg. Nyelvismeretek és az ország kellő ismerete nél-

kül majdnem lehetetlen ezekben a foglalkozási ágakban elhelyezkedni.

A magam részéről mindazonáltal felvetném azt a kérdést, nem foglalkozhatnának-e magyar zsidó kivándorlók a magyar-chilei kereskedelmi kapcsolatok élénkítésével. Magyarország Chiléből való behozatalában eddig mindössze egyetlen tétel szerepel: a réz, éspe dig 1937-ben 943.000 pengővel, 1938-ban 861.000 pengővel. Magyarország kétségtelenül ennél sokkal több chilei rezet használ fel, csak azt nem közvetlenül, hanem más országokon (főleg Anglián) át importálja. A közvetlen erősebb importnak előfeltétele, hogy *Chile is vásároljon magyar árukat.* Az ezirányú lehetőségeket azonban *eddig egyáltalában nem használtuk* ki: egész exportunk értéke Chile felé 1937-ben 21.000 pengő (ebből 17.000 pengő vasáru és 4000 pengő: *játékszer kaucsukból*) volt, míg 1938-ban kivitelünk a következőképen alakult:

*Magyarország kivitele
Chile-be, 1938-ban:*

villamos izzólámpa	P 15.000
vasáru	P 4.000
kalapok	P 1.000
elkészített gyógyszer	P 6.000
egyéb	P 7.000
<i>Összesen:</i>	<u>P 33.000</u>

Tehát csak egynéhány *nagyvállalatunk* (izzólámpagyár, gummigyár, gyógyszergyárak) használja ki a chilei exportlehetőségeket, és

ezek is minimális mértékben, pedig a finomabb kivitelű és magasabb ízlést igénylő európai gyártmányokban Chile importáló ország.

Egyik *újabb* levelem egyébként a következőképen ítéli meg a chilei lehetőségeket:

— »Ami a tanulandó foglalkozást illeti, az autószerelést ajánlhatom. Általában minden *ipar* jó. A *chilei magyarok közül elsősorban a szabóknak megy jól*. A spanyol tudás — ha az alapelemek és a helyes kiejtésen túl van az ember — a helyszínen könnyebben megtanulható, mint odahaza. Ipari tudással a bevándorló tisztességesen megkeresheti kenyerét, mert Chilében elég tere van a munkának. Miután a chilei nő és férfi sokat ad az öltözködésre, tehetséges *női divat és kalapszalونok* nagy karriert csinálhatnak. Ami itt például egyáltalán nincs, az a *drágakőcsiszoló és vésnök*. Két-tízezer pesó (360—1800 pengő) elég egy esztendei megélhetésre, esetleg többre is. Ennyivel már kis műhelyt is lehet berendezni. Itt is küzdeni kell. De hol nem kell, ha az ember idegenben van?«

A KALAPSZALON.

Amit a fenti levélíró a női *kalap- és divatszalonokról* mond, egy másik levélíró megerősíti. — Egy eddig *Berlinben* élt magyar házaspárról van szó, kinek ott volt jólmenő kalapszalونja. Ez a házaspár 1938. októberében érkezett meg Santiago de Chilebe és 3 héttel megérkezése után a *kalapsza-*

lon már javában virágzott. Szép lakást béreltek a város központjában, amely egyúttal üzleti és munkahelyiségül szolgál; munkáslányokat vettek fel (akik heti 100 pesót, vagyis 18 pengőt kapnak), nyomtatványokat küldtek ki és hirdetésekkel adtak fel a santiagoói spanyol, angol, francia és német lapokban. Úgylátszik jóízűségük megnyerte a santiagoói — igen elkényeztetett és igényes — közönség tetszését, mert az új santiagoói *magyar kalapszalonnak már javában működik* és kalapjáiért 4—500 pesót vagyis 70-től 90 pengőig terjedő összegeket fizetnek a santiagoói hölgyek!

Hogy ezek milyen jó árak, azt azonban csak akkor látjuk, ha a létfenntartási költségeket is szemügyre vesszük. A kérdéses házaspár, mivel úgy gondolta, hogy az üzlet reputációjának használ ha szép lakást vesz ki, a város legelőkelőbb negyedében, egy 16 emeletes palotában bérelt lakást. De szóljon erről a levél maga:

»A lakás áll egy antréből, beépített plafónvilágítással, onnan nyílik egy nagy szoba, amelyei fogadószobának rendeztünk be. Itt zajlik le üzletünk, este ez a mi privát tuscolumunk. Innen nyílik egy szoba, ahol a munkáslányok dolgoznak, ugyancsak innen egy másik szoba, amelyet nappalinak rendeztünk be. Van egy gyönyörű fürdőszoba, medencével, ntennyezeti világítással, a falak zöld márvány - nyál bevonva. Minden szobában beépített szekrények, ezüst fogantyúkkal, a fogadószobában

beépített villanyórával. Ha kinyitjuk a beépített szekrényt, automatikus világítást kap. A konyhába egy darab bútort sem kellett vennünk, mert ott 34- beépített szekrényke és fiók van. Frigidaire, hatalmas, nagy lemosó szekrény és külön service a szemét részére, csak le kell dobni és lemegy az égetőbe. A lakás az első emeleten van és olyan a bejárat, mint Budapesten — a királyi palotába.»

Ennek az — úgylátszik háromszobás — valóban minden komforttal berendezett lakásnak a havi bére 1000 pesó, vagyis 180 pengő. Egyszerűbb lakások ára 600—700 peso, vagyis 100—120 pengő. Ez már arra vall, hogy *Santiagóban* nyilván csak a — női kalapok drágák. Az új lakást szépen bebútorozták, modern bútorokkal, ezeket *Santiagóban* 8000 pesoért, vagyis 1440 pengőért vették meg.

A háztartás — az említett család levele szerint — 800—1000 pesóba kerül, tehát 150—180 pengőbe, a háztartási alkalmazott bére ebben nincsen benne, ő 120 pesót, azaz 22 pengőt kap. — Vagyis lakás, élelmezés és cseléd tartás együttesen 350—400 pengőbe kerül; ez esetben gyermektelen házaspárról van szó. Egyéb értesülesem szerint *egyedülálló, nőtlen ember* megél 800 pesóból, vagyis circa 150 pengőből. Egyszerűbb *penzióban* szobát és ellátást 3—400 pesóért, tehát 55—75 pengőért kapni. Egy kiló *vaj* 14 peso (P 2.50), egy *tojás* 0.5 peso (9 fillér) egy kiló *cukor* 2.20 peso (40 fillér) a *villanyosjegy* 0.20 peso (4 fillér). *Kisebb városokban* még

ennél is olcsóbb a megélhetés és mivel ezekben a »létért való küzdelem« sem olyan éles, azt ajánlják, hogy a bevándorlók inkább kisebb városokban igyekezzenek elhelyezkedni.

Drágák csak — ezt a fenti levél is kiemeli — az *importált cikkek*, a peso értékcsökkenése és a magas vám miatt. Viszont belföldön készült *szép férficipőt* 150 pesoért, azaz 27 pengőért, mérték után pedig 200—300 pesoért, vagyis 35—50 pengőért lehet kapni, tehát nem túlságosan drága.

Fent azt mondtuk, hogy *gyermektelen házaspárról* van szó. Helyesebben: gyermek nélkül élnek, 15 éves fiukat *Valparaiso-ba adták* a gimnáziumba, ott lakásért és ellátásért havi 450 pesot, azaz 80 pengőt, tandíjért pedig havi 120 pesot, tehát 20 pengőt fizetnek érte. Hála levélíróknak, ezzel, úgylátszik, szemléltető és teljesen aktuális képét adhattam a chilei létfenntartási költségeknek.

Mivel iskoláról beszéltünk, itt említem meg azt is, hogy Chilében (1933-as adat szerint) 4060 elemi iskola volt, 487.000 tanulóval és 12.400 főnyi oktatószeméllyel. *Chile Dél-amerikának talán a legnagyobb kulturfokon álló országa*; az analfabetizmust alig ismerik. *Az elemi iskolai oktatás ingyenes* és minden gyermekre nézve, 7.-től 15.-ig életévéig, kötelező. A középiskolai tandíj viszont, mint fentebb láttuk, elég drága.

Santiagóban két egyetem (egy állami és egy katolikus), továbbá egy egész Amerikában híres ipari főiskola, Valparaisóban pedig mű-

egyetem, az országban több mezőgazdasági és bányászati főiskola van. Jellemző Chilére, hogy a 4y₃ millió lakos számára 930 újság és folyóirat jelenik meg, köztük 93 napi és 213 hetilap.

AZ ÚJ BEVÁNDORLÁSI TÖRVÉNY.

Az mármost a sarkalatos kérdés, milyen álláspontot foglal el Chile a bevándorlás kérdésében. A jelenleg még érvényben lévő szabályzat szerint csak az vándorolhat be, akiért Chile-ben élő közeli rokona, kivételesen esetleg jóbarátja, az *anyagi és erkölcsi felelősséget* elvállalja. A bevándorlási kérvényt e rokonnak Santiagóban közvetlenül kell benyújtaniuk. Ilyen alapon jutottak be fentemlített kalaposaink is. De a bevándorlás reformja útban van. Még a volt elnök, Alessandri, 1938. május 21.-én kijelentette, hogy Chile szívesen csatlakozik Rooseveltt akciójához és hajlandó együttműködni azok megsegítésében, akik politikai okokból kénytelenek hazájukat elhagyni. Az elnök utalt a Chilei Köztársaságban uralkodó *szabadelvű szellemre*, az ország *hagyományos vendégszeretetére* és kilátásba helyezte, hogy az ország gazdasági és szociális viszonyainak, befogadóképességének és a bevándorlók felhasználhatóságának figyelembevételével megfelelő intézkedések fognak történni a bevándorlás lehetővé tételére.

Az *eviani konferencián* Chile követe, *Garda Oldini*, tartózkodóbb álláspontot foglalt el,

mint elnöke, és 1938. július 9.-i beszédében inkább a kérdés megoldásának *nehézségeit* domborította ki, például a belföldi munkapiac védelmét, a túltermelés elkerülésének szükségességét, az export akadályait, stb.

1938. szeptember 5.-én azonban *Medardo Goytia* telepítési miniszter *törvényjavaslatot* terjesztett a chilei parlament elé, amelynek bevezető szavai e reményteljes ígéretet tartalmazzák: »*Chile, a korlátlan lehetőségek országa, megnyitja kapuit minden hasznos ember előtt, faji és vallási különbség nélkül.*« A törvényjavaslat szerint minden egyes ország számára bevándorlási hányadok (kvóták) állapítandók meg, tehát hasonló rendszer alkalmazandó, mint az Északamerikai Egyesült Államokban. A kvóta 70%-a ú. n. »*produktív elemekből*«, nevezetesen *képzett szakmunkásokból, bányászatban, erdészetben és halászatban* járatos emberekből, továbbá értelmiségi foglalkozású olyan egyénekből állítandó össze, Iák az ország kulturális színvonala emelésére alkalmasak. A kvóta alapján bevándorlókért továbbra is egy Chilében élő személynek kell garanciát vállalnia, de ez lehet külföldi állampolgár is és nem kell a bevándorló rokonának lennie. *Tudósok és egyetemi képzettségűek* a kormány külön meghívására jöhetnek az országba.

A kvótán kívül vándorolhatnak be a törvényjavaslat szerint:

1. *tőkések*, legalább 250.000 peso (45.000 pengő) vagyonnal, akik *iparvállalatot létesítenek* Chileben;

2. *mezőgazdák*. Ezeknek *nőseknek* kell lenniök és legalább 20.000 peso (3.600 pengő) vagyon felett rendelkezniök. A települők egy része 1000 acre-ig, vagyis 700 katasztrális holdig terjedő (a gyakorlatban valószínűleg lényegesen kisebb) földet kaphat, a föld fekvése szerint ingyen vagy 20 évi részletfizetésre. Az első részletet csak a megtelepedést követő 3. évben kell fizetni.

Ezt a javaslatot az *előző* kormány minisztere nyújtotta be. 1938. október 25.-én volt az új elnökválasztás, amelyen az eddigi jobboldali elnök helyett a baloldal jelöltjét választották meg. Az elnökválasztással természetesen kormányváltás is járt és az új kormány eddig nem nyilatkozott, magáévá teszi-e az előző kormány bevándorlási javaslatát. Azonban azt lehet várni, hogy a baloldali kormány legalábbis olyan liberális szellemben fogja kezelni a bevándorlási kérdést, mint jobboldali elődje. Igen fontos persze, *milyen nagyok lesznek a megállapítandó bevándorlási kvóták*. Azt a feltevést azonban, hogy Chile csupán olcsó munkaerőt akar bevándoroltatni, akiket majd az északi sivatagokba, vagy a déli jégmezőkre küld, indokolatlannak tartom, mert a fent vázolt törvényjavaslat egész szelleme azt mutatja, hogy a kormányzat értékes elemekkel és nem kullikkal akarja gyarapítani az ország lakosságát.

Mindaddig, amíg az új bevándorlási törvény sorsa el nem dől, az eddigi állapot marad érvényben, tehát csak azok számíthatnak bebocsátásra, akiknek Chilében élő rokonuk a

helyszínén megszerzi az engedélyt. Chilének újabban *Budapest*en *követsége* is van, emellett *tiszteletbeli főkonzula* is (egy tekintélyes budapesti kereskedő), de ezeknek a hatóságoknak egyelőre nincs módjukban a bevándorlási kérvényekkel foglalkozni. Aki Chilébe szeretne bevándorolni, annak tehát addig még türelemmel kell lennie, amíg az új bevándorlási törvény létrejön.

Addigis az orientáció kedvéért érdemes megjegyezni, hogy a hajóút német kikötőből Valparaisoba 30—40 napig tart és középosztályon körülbelül 900 pengőbe kerül. Ajánlatos a magával vitt ingóságokról pontos jegyzéket felvenni és konzulátuson láttamoztatni, mert különben a dolgok *magas vám* alá esnek.

A ZSIDÓK HELYZETE.

A chilei kormány eddig kivételt engedélyezett bizonyos számú *zsidó család* javára, akiket a »*Hicem*« nevű, Parisban székelő zsidó jótékonyági egyesület választ ki. További 50 családot ajánlhat évenként a »*Hilfsverein der Juden in Deutschland*« nevű berlini szervezet. Ezeket a családokat szigorú szelekció alapján választják ki, *mezőgazdák, ipari szakmunkások és tőkés-vállalkozók* köréből. Feltétel, hogy a családapá lehetőleg 40 évnél fiatalabb legyen, több gyermeke legyen, és némi vagyon felett akkor is rendelkezzenek, ha nem mint tőkés vándorol be.

E szűkreszabott korlátok között is több *mint 2000 zsidó vándorolt be Chilébe az utóbbi évek során*. Velük együtt ma körülbelül 15.000 zsidó él Chile-ben, harmadrészüik »sephard« (spanyol, illetve földközi tenger melléki) eredetű. Magában *Santiagóban* 7000 zsidó él, ezek közül 1400 német eredetű. *Valparaisóban* 3000-n élnek, vannak továbbá zsidók *Temuco, Osorno, Iquique, Antofagasta* és más helységekben.

A kormányzat vázolt nyilatkozatai mutatják, hogy *hivatalos antiszemitizmus Chilében nincsen*. A bevándorló spanyolokkal, majd az ország déli részét betelepítő németekkel együtt már évszázadokkal, illetőleg évtizedekkel ez előtt is jöttek zsidók az országba, akiknek utódai nagyrészt kikeresztelkedtek, de zsidó le származásukat nem tagadják. Újabban a német telepések részéről mutatkozik antiszemitizmus, továbbá az alsóbb néposztályokban ellen-szenv mutatkozik a »zsidó és török (azaz levantinus) házalók« ellen.

Még az Ibanez féle nacionalista mozgalom sem antiszemita, sőt a faji előítéleteket vissza-utasítja. A parlamentben 1937-ben egy a bol-sevizmus ellen irányuló törvényjavaslat alkal-mával olyértelmű indítvány hangzott el, hogy »bizonyos fajok bevándorlását« tiltsák el, de ezt az indítványt elvetették és ehelyett azt fogadták el, hogy »a kormány köteles ellen-őrzés alatt tartani azokat a politikai mozgal-makat, amelyek a demokrácia ellen irányul-nak.«

1938. márciusában a chilei képviselőház nagy többséggel határozati javaslatot fogadott el, amelyben felkéri Ecuador kormányát, vonja vissza a zsidók kiutasítására irányuló intézkedését. *1938. áprilisában a santiagói egyetem* nagy tiszteletben részesítette az országba érkező *Freud* professzort. A chilei *intellekтуellek egyesülete* ez alkalommal beadvánnyal fordult a kormányhoz, vegye oltalmába a nemzeti szocializmus áldozatait és helyezkedjék szembe az országban is észlelhető nemzeti szocialista áramlatokkal.

1938. augusztusában egyik képviselő a bevándorlási kérdéssel kapcsolatban indítványt tett a zsidók bevándorlása ellen, de hozzáfűzte, hogy a zsidók nem mint nép vagy faj ellenszenvesek neki, csak nem akarja, hogy a chilei kereskedővel versenyre kelhessenek. Ezt az indítványt elutasították; a sajtó is erősen állást foglalt ellene. *1938. november 25.-én* a chilei parlament 75 tagja sürgönyt küldött a német kormánynak, amelyben tiltakozik az ismert novemberi események ellen.

A Németországból bevándorolt zsidók 1934-ben egyesületet alapítottak, amelyből 1938-ban a Chilében élő zsidók általános egyesülete alakult ki.

MAGYAROK CHILÉBEN.

A magyar zsidók mindig csak vallásukra nézve tekintik magukat zsidóknak, egyébként pedig elsősorban magyarok és csak magyarok. Ezért a chilei zsidókérdésnél jobban érdekli

őket, milyen a magyar élet Chilében. Az országban ugyanis körülbelül 500 lélekből álló magyar kolónia van, túlnyomó része — mintegy háromszáz ember — a fővárosban Santiagóban él. Összetételben csaknem *kizárólag értelmiségi középosztályt* képviselnek a magyarok. Santiagóban három *magyar orvos* dolgozik nosztrifikált diplomával. Egyikük a santiagoói egyetem magántanára, a másik az állami testnevelési intézet vezetője, a harmadik az állami bakteriológiai intézet igazgatója. Az állam szolgálatában dolgozik *Vidor Pál* festőművész, aki Santiago szépművészeti múzeumának és a képzőművészeti akadémiának igazgatótanára. Magyar ember a kereskedelmi minisztérium út- és vasútépítési osztályának vezetője is.

Chile *új nemzeti iparában* is komoly szerepet játszanak a magyarok. A legjelentékenyebb magyar kézben levő iparvállalatok — amennyire a kapott információkból ismertes — a következők: *Balázs Aurél* és *Flesch Nándor* alapították Chilében az első *festékgyárat*, amely ma már a legjobb külföldivel egyenrangú festékekkel látja el egész Chilét. Egy kivándorolt szobrászművész, *Wünsch Ernő* alapította Chile egyetlen *cementcsőgyárát*, amely többmillió peso értékű közmunkát kapott az államtól. Nagy szerepet játszik *Paris András* precíziós gépgyára. *Móra Ernő*, az elhunyt *Móra Ferenc* író unokaöccse, *díszmű-, gomb- és csattgyárat* rendezett be. Magyar kézben van Chile legnagyobb *fűtés- és*

világításberendezési gyára, magyar ember látja el *bakelit- és műanyagárukkal* az országot s az ország legtekintélyesebb fehérneműgyárának tulajdonosa *Kramer Ferenc*, szintén magyar ember. Számos *magyar mérnök* él Chilében, akik a vegyészeti, építési és gépipari szakmában jól elhelyezkedtek. De Chilében jó nevet vívtak ki maguknak a *férfi- és női-szabók*, valamint a kereskedők is. Számos magyar foglalkozik *magyar áruk forgalombahozásával*. A Magyar Rugszantárúgyárnak magyar képviselője van, sőt a *Bata-cipőgyárat is magyar kivándorolt képviseli*. A chilei magyarok általános jólétét mutatja az a körülmény is, hogy mintegy *hatvan-hetven család saját háztulajdonnal rendelkezik*. Aki tehát a mai törvények miatt hazáját elhagyni kényszerül és bebocsátást nyer Chilébe, reményteljes szívvel mehet oda.

PERU

MODERN GAZDASÁG AZ INKÁK ÓSI FÖLDJÉN

Amikor a spanyol hódítók a 16. század elején *Peru* földjére léptek, ott ősi kultúra nyomaira bukkantak —, a legendás »inkák«-nak, egy sokezeréves múltra visszatekintő indián fajnak emlékeire. Hatalmas sziklavárák, ékszerekkel és műtárgyakkal telerakott sírboltok, pogány templomok romjai, fegyverek, sajátos kerámiai és más iparművészeti különlegességek hirdették, hogy a rézbőrűeknek egykor hatalmas és magas műveltségi fokon álló birodalma volt itt...

A spanyol »konkvisztádorok« kevés érzéket mutattak a ma felbecsülhetetlen értékű műkincsek iránt, őket csak a színarany és a szinezüst érdekelte, amelyből szintén eleget találtak *Peru bányáiban* —, a várakat lerombolták, a sírokat feldúlták. Kevés maradt meg ezekből máig. De az *inka-kultúra* romjain fel-

építették a saját kultúrájukat: a 16. és 17. századbeli spanyol műépítészeinek, különösen a templomépítészetnek tisztább és szebb emlékeit találni Peruban, mint magában Spanyolországban. Peru fővárosában, *Limá-ban* áll az 1535-ben épült, kettőstornyú székesegyház, amelyben az ország meghódítójának, *Pizarro*-nak múmiája, díszes üvegekoporsóban ma is megtekinthető. Ott áll a *Ferencrendiek kolostora*, amelynek kápolnája aranytól és ezüstitől ragyog, az 1551-ből származó egyetem, az érseki palota díszesen faragott ó-spanyol erkélyeivel.

Limából pálmák szegélyezte széles útvo-nalak vezetnek le a tengerparthoz, ahol *Miraflores*, *Chorillos* és más üdülőhelyek, gyönyörű strandjukkal a világ legszebb tengeri fürdőihez számítanak. A trópusok melegét itten a hidegvizű *Humboldt*-áramlat erősen mérsékli, ezért eléggé *kellemes az éghajlat* európai emberek számára is.

VÁLTOZATOS ORSZÁG.

Peru *Délamerika nyugati partvidékén*, tehát a *Csendes-óceán* mellett terül el, délen *Chile*, északon *Ecuador*, keleten *Brazília* és *Bolivia* határolja. Területe kerekén 1.2 millió négyzetkilométer, tehát körülbelül *tizenkétszer akkora, mint a mai, u Felvidék visszacsatolása óta megnagyobbodott Magyarország*. Lakosainak száma viszont csak 7 és félmillió, vagyis csak háromnegyedrésze Magyarország

lakosságának. És ebből is mindössze 15 százalék, tehát egymilliónál nem sokkal több a fehér ember, további 32 százalék az úgynevezett *meszticekre*, vagyis fehérek és indiánusok keveredésére, 50 százalék tiszta indiánusokra, a fennmaradó 3 százalék pedig *négekre* (akiknek őseit valamikor rabszolgaként hurcolták ide), valamint bevándorolt kínaiakra és japánokra esik. A fehérek nagyobb részét spanyol származásúak, eddig csak kevés számmal találhatók más nemzetek leszármazottai.

Az ősi kultúrájú ország mai kultúrfoka nem magas. Ez érthető is, ha meggondoljuk, milyen nagy a százalékaránya lakosságában a színes elemnek. Csak néhány éve állapították meg, hogy *a lakosság 70 százaléka írni-olvasni nem tud.*

Peru teljes egészében *a forró égöv alatt* fekszik, valójában azonban az éghajlat a nagy kiterjedésű ország különböző részeiben igen nagy eltéréseket mutat. Klimatikus — és egyúttal gazdasági — szempontból az ország négy részre osztható:

1. A PARTVIDÉK, amely, mint már említettük, nem olyan nagyon forró, mert hűs tengeráramlatok mérséklőleg hatnak a hőségre. Azonban a tengerpart legnagyobb része terméketlen kő sivatag; csak ott, ahol a folyók torkolnak a tengerbe, van lehetőség *a föld megművelésére*, sőt, mesterséges öntözés segítségével éppen ezeket a — kiterjedésükben persze korlátolt — területeket rendkívül termékeny oázisokká tették. *Gyapot,*

cukornád, szőlő és gyümölcs terem ezekben az oázisokban. *Füget, datolyát és gyönyörű narancsokat* exportálnak innen az Északamerikai Egyesült Államokba. Egy ilyen oázisban van *Lima*, az ország fővárosa, amelyet röviden már jellemeztünk. A Limához tartozó kikötővárosnak neve *Callao*. A két városnak együtt 400.000 lakosa van. Egyéb tengerparti városok északon *Trujillo* (28.000 ezer lakossal) és délen *Mollendo* (10.000 lakossal); ez utóbbi helységből indul ki a hegységbe vezető, nagyszerű vasúti vonal.

Ugyanúgy, mint Chilében, itt is közvetlenül a partvidék mögött már erős emelkedések kezdődnek. Míg Lima, a főváros, a tenger szintjén fekszik, az országnak a lakosság számát tekintve második városa, *Arequipa*, amely alig 200 kilométernyire van távol a tengertől, már 2300 méter magasságban van, ahol a magaslati fekvés enyhíti a trópusok hőségét. Itt is megterem a füge és a datolya, még magasabb régiókban, mintegy háromezer méter magasságban pedig európai jellegű *gyümölcsösök, alma-, körte- és barackfák* vannak. *Arequipának* 60.000 lakosa van, a gyönyörű hegyvidéken épült város éppen úgy megőrizte ősi kultúráját, mint Lima; barokk templomaival és palotáival úgy fest, mint egy régi spanyol város.

Lima hőmérsékleti viszonyai aránylag kellemesek; a legmelegebb hónap a *február*, amelynek átlagos hőmérséklete 23 fok, a leghidegebb az *augusztus*, amelynek átlaga 16

fok Celsius. Viszont *Arequipában* 13 és 14 fok között van az egész évben az átlaghőmérséklet, de ezek az átlagok e nappali melegség és éjszakai lehülés eredői.

Limában és az egész tengerparton nagyon keveset esik az eső, viszont a téli hónapokban (május—október) rendkívül ködös a város és a partvidék, ami reumatikus megbetegedésekhez vezet. Olyan emberek számára, akiknek tüdeje vagy légzőszerveik érzékenyek, Lima egészségtelennek mondható. Viszont *Arequipa* magaslati fekvésénél fogva azok számára veszélyes, akiknek szívműködése nincsen teljesen rendben.

2. AZ ANDOK HEGYSÉGE. Az Andok hatalmas heglánca tudvalevőleg észak-déli irányban végigvonul egész Délamerikán. Perut a közepén szeli nyugati és keleti részre ez a nagy hegység. Az Andok csúcsai itt is majdnem 7000 méter magasságig emelkednek. Mintegy 4000 méter magasságban van a bolíviai határon a nagykiterjedésű, pompás Titicaca-tó. A hegységet vasútvonal szeli át, amely átlagban szintén 4000 méter magasságban vonul. A legmagasabban fekvő, állomás *Crucero Alto*, 4470 méterrel a tenger felett. Aki nem szokta meg az ezen a vasúti vonalon való utazást, *hegyi betegséget* kap, csak úgy, mint ahogy az újonc tengeri utas megkapja a tengeri betegséget. Ezért minden vonatot orvos kísér, aki szükség esetén oxigénbelégzést végeztet a betegekkel vagy szív-

erősítő gyógyszereket ad. — A legfontosabb város ezekben a magaslati régiókban *Cuzco*, körülbelül 3500 méter magasságban, 30.000 lakossal. *Cuzco*, a régi inka-királyok székhelye, ahol még ma is érdekes inka-korbeli romok láthatók és e romok felett épültek a spanyolok nagyszerű renaissance- és barokk-stílusú templomai. *A cuzcoi székesegyház főoltára színaranyból és ezüsből van, az orgona sípjai tiszta ezüsből készültek.*

Ma ennek a vidéknek elsősorban a *bányászat* adja meg nagy jelentőségét; az ott lelhető *ásványi kincsek* kedvéért épült a fentebb említett vasúti vonal. A fő-bányavidék a *Cerro de Pasco* területe, amelyet a hasonló nevű, ismert északamerikai bányatársulat (részvényei nagy szerepet játszanak a new-yorki tőzsdén) aknáz ki. Elsősorban rézbányákról van itt szó, de az ércek ezüstöt és ami még sokkal fontosabb, számos *ritka* fém tartalmaznak, például vanadiumot, molybdaent, bizmutot, antimont. Azonkívül van *arany, ólom, horgany, vas, higany, arzén*, szóval majdnem valamennyi fém előfordul Peruban, az ón kivételével, amelynek a szomszédos Bolivia a hazája. A világ vanadium-szükségletének 80%-át Peru szállítja; a vanadium az *acélnemesítésnél* felhasznált igen fontos ötvözet.

Az Andok magas régiói itt nem nagyon termékenyek, a hőmérséklet aránylag hűvös, Cuzcoban 8 és 11 fok Celsius között ingadozik. Nagy *juh-* és *láma-*nyájakat tenyészte-

nek itt, a valamelyest mélyebb fekvésű vidékeken *búza, árpa, zab, lucerna* terem.

3. Az ország harmadik területe az u. n. YUNGÁK VIDÉKE, az Andok keletre, tehát a kontinens belseje felé nyíló, keskeny völgyei. Itt erednek az *Amazonas* folyam mellékfolyói. Ez a vidék tropikus éghajlatánál fogva európaiak tartózkodására nem alkalmas, közlekedési viszonyai is igen rosszak; némi *kávé- és gummi-kivitele* van.

4. A negyedik és legnagyobb terület az ANDOKTÓL KELETRE ELTERÜLŐ ALFÖLD (IQUITOS- ÉS MADEIRA-VIDÉK.) Itt a trópusok klímáját nem enyhíti a magaslati fekvés, tehát teljes erejével kifejezésre jut a hőség és a nehéz, páratelt levegő, amely az ottani őserdőkben és mocsarakban, amelyekben a tífusz és malária honol, európaiaknak tejlességgel lehetlenné tesz mindennemű tartózkodást.

SOK NYERSANYAG - KEVÉS IPAR.

Peru legfontosabb termékeit az ország leírása során most már említettem: a *pamutot, cukrot, gyümölcsöket, kávé, gummit*, a hegyvidék sokféle *érceit* és a *juhtenyésztés* fontos termékét, a *gyapjút*. Hozzáfüzhetem még, hogy egyes vidékeken *rizst, dohányt, kakaót* és *kokat* (a kokain alapanyagát) is terméinek. Ellentétben más délamerikai államokkal, amelyek sokszor egyetlenegy cikkre vetik magukat (mint Brazília a kávéra) tehát azt

lehet mondani, hogy *Peruban igen sokféle termelés folyik*, miáltal az ország válságokkal szemben nem olyan érzékeny, mint azok az országok, amelyeknek egy domináló kiviteli cikkük van és ha ebben véletlenül árzuhanás áll be a világpiacon, akkor mindjárt veszélyes helyzetbe jutnak. A gyapotot egyébként itt nemcsak a nagy ültetvényesek, hanem számos kisbirtokos is termeli. A cukornád termelésére az éghajlati viszonyok Peruban rendkívül kedvezők.

A kivitel szempontjából legnagyobb jelentősége van az ország termékei közül a *pamutnak és cukornak, a kőolajnak, réznek és egyéb fémeknek, a fának és gyapúnak*.

Magyarország csak egészen jelentéktelen mennyiségű nyerspamutot importál Peruból, míg kivitelünk Peruba, bár szerény keretek között, de némi fejlődést mutat:

	Magyarország kivitele Peruba (1000 pengőben)		
	1936	1937	1938
Kikészített bőr	31	72	107
Izzólámpa	73	39	84
Maláta	76	124	70
Elkészített gyógyszer	5	20	16
Kaucsukárúk	2	9	5
Jutaszövet, zsinag	8	10	8
Egyéb	5	5	8
<i>Összesen:</i>	<u>200</u>	<u>279</u>	<u>298</u>

A Peruba irányuló exporttal csak *egynéhány nagy ipar-vállalat* foglalkozik Magyaror-

szágon. Pedig Peru ipara (eltekintve a bányászattól és olajkutaktól) még fejletlen; az utóbbi évek során ugyan kifejlődött némi *textilipar* (a belföldi nyersanyagok alapján), de azért *textilipari cikkekben továbbra is behozatalra szorul az ország* és úgyszintén behozatala van természetesen *bőripari, gépipari, elektrotechnikai, vegyipari és gyógyszerészeti cikkekben*. Az ország kereskedelmi mérlege rendszerint erősen aktív. Valutája, a »Sol, 1931 óta csak keveset veszített értékéből. Eredetileg egy U. S. A.-dollár negyedrézének felelt meg; mai értéke, a Magyar Nemzeti Bank 50%-os felárának tekintetbevételével *P 1.05, de az egyszerűség kedvéért azt lehet mondani, hogy 1 Sol = 1 pengő*. *Devizakorlátozások nincsenek* (ellentétben a legtöbb egyéb délamerikai országgal), de devizákban hiány van és külföldi kölcsöneinek kamatszolgáltatását Peru ezidőszert csak redukált alapon teljesíti.

A perui gazdasági élet a fentiek szerint egészségesnek mondható és a valószínűség az, hogy a számos értékes nyersanyag alapján, amely az országban található, *Peru előbb-utóbb az erősebb iparosodás útjára fog lépni*. Egyelőre a közlekedési hálózat megjavításán fáradozik a kormány; az ország belsőjébe nagy *autó-utakat* építenek és az Andokon át repülőjáratok kötik össze az öserdőt a csendesóceáni tengerparttal. Az ipart néhány év előtt még csak néhány *pamut- és gyapjufonóda, bőrgyár, cipőgyár, cukorgyár, serfőzde* és *malom* képviselte; újabban vegyi-

és *cementgyárat, szivar-, cigaretta-, csokoládé- és kétszersültgyárat* is alapítottak már.

Az 1935-ben keresztülvitt ipari statisztikai felvétel szerint *Peruban 625 ipari üzem* volt; az *ipari termelés évi értéke 158 millió Sol* volt. A foglalkoztatott munkások száma 18.508-ra rúgott; évi bérkeresetük 15.3 millió Sol volt. Az ipari fejlődést elősegíti az *olcsó elektromos áram*; Peruban 65 villanymű van, amelyből 33 vizierőn alapszik.

A gyárosok nagyrésze *külföldi* és Peru, tudja is, mit köszönhet a külföldiek vállalkozó szellemének. Az eviani konferencián Peru képviselője, *Garcia Calderon*, kijelentette, hogy *mezőgazdasági telepések mellett Peru szívesen lát műszaki embereket, akik fejlődésben lévő iparának hasznára válhatnak*. Kereskedők, munkások, továbbá orvosok és ügyvédek bevándorlását viszont nemkívánatosának jelölte meg, tekintve, hogy ezek a foglalkozási ágak Peruban már túlerősen vannak képviselve. Ami a *munkásokat* illeti, nyilván tekintetbe kell venni, hogy Peruban az olcsó indián munkával az európai munkás nem tud konkurrálni. Ez azonban általában csak a *tanulatlan munkásokra* vonatkozhatik, míg szakmunkások inkább a »*műszaki emberek*« fogalma alá esnek, akiknek bevándorlását Senor Calderon kifejezetten *kívánatosnak* minősítette. Úgyszintén számíthatnak elhelyezkedésre mérnökök, főleg *elektrotechnikusok, fémkohászok, vegyészek*. Önálló *ipari vállalkozók*, ha némi tőkét magukkal

tudnak hozni, bizonyára tág működési teret fognak találni Peruban és pedig olykép, hogy *kisebb ipari üzemeket nyitnak*. Meg kell jegyezni, hogy törvény szerint minden üzemben a munkások *80%-ának belföldinek* kell lennie. A kereseti lehetőségek tekintetében úgy értesülök, hogy *kézművesek* (pl. *szabók, cipészek, órássok, mechanikusok*), ha állásban vannak, napi 3—4 solt, tehát ugyanennyi pengőt, ha pedig önállóak, ennek körülbelül a dupláját kereshetik meg. Az irodai alkalmazottak fizetése *100—200 sol* között váltakozik, aszerint, milyen képesítése van az illetőnek. (Persze a *spanyol nyelv* teljes tudása elengedhetetlen). A megélhetéshez aszerint, hogy milyenek az igényei, egy egyedülálló személynek havi 70 és 120 sol közötti összegre *van szüksége*; egy négyszemélyes család szerényen megélhet már *150—200 sóiból is*, nagyobb igények mellett 400 solra kell számítania.

KI VÁNDOROLHAT BE?

A bevándorlás szabályozása Peruban eddig az 1936. június 26.-án kelt törvényen alapul és igen szigorú. A szabály az, hogy évenként nem vándorolhat be több külföldi Peruba, mint a lakosság 2 ezreléke, vagyis körülbelül 15.000 ember. Ezen a számon belül bevándorolhat:

1. aki egy *elismert banktól vagy hitelintézettől igazolást hoz arról, hogy kellő tőke felett rendelkezik* ahhoz, hogy elartsa magát;

azonkívül 2000 Sol-t készpénzben kell letenni a bevándorlót szállító hajóstársaságnál. Ezt az összeget a hajóstársaság átadja a bevándorlási hivatalnak, amely akkor adja vissza a bevándorlónak, ha megállapította, hogy bevándorlása teljesen legálisan történt;

2. akinek *munkaszerződése* van valamely perui munkaadóval és e munkaszerződést a perui külügyminisztérium ellenjegyezte. Az ilyen bevándorlót esetleg felmentik a 2000 Sol letételétől;

3. akinek *Peruban élő rokona nyilatkozatban* kijelenti, hogy szükség esetén hajlandó a bevándorló létfenntartásáról gondoskodni vagy visszautazásának költségeit fedezni. Ez olyanféle mint az északamerikai affidavit, de megkövetelik, azt is, hogy a kezes *óvadékot* tegyen le, amelynek összegét esetről-esetre állapítják meg.

Egyébként *erkölcsi bizonyítványt* kell bemutatni arról, hogy a kérvényező nem tagja valamely *felforgató* vagy *terrorisztikus* politikai pártnak, továbbá *orvosi bizonyítványt* és (2 évnél nem régebb!) *himlőoltási bizonyítványt*. Szóval, aki Peruba akar utazni, annak újra kell oltatnia magát.

A kérvények közvetlenül a perui belügyminisztérium bevándorlási osztályán nyújthatók be, és pedig lehetőleg a perui rokon, vagy a jövődöbeli perui munkaadó útján. Az európai konzulátusok ez ügyben keveset tehetnek, mert csak akkor adhatják meg a vízumot, ha a belügyminisztérium már megadta a letelepe-

dési engedélyt. Perunak Budapesten *IV. Kosuth Lajos ucca 10. sz. alatt van főkonzulátusa.*

Garcia Calderon eviani beszédében kijelentette, hogy Peru külön hivatalt fog felállítani a bevándorlás irányítására. Mivel Calderon aránylag kedvezően nyilatkozott az emigránsok felvételének lehetőségéről, a hivatal felállításával kapcsolatosan a fent felsorolt intézkedéseket talán némileg enyhíteni is fogják.

Senor Calderon beszédében elmondotta Peru fontos szociális problémáit is: így rámutatott arra, milyen erős volt a *fajkeveredés Peruban spanyolok és indiánok között*, miért is további faj keveredés szempontjából bizonyos *óvatosságot* tart szükségesnek. A nagy gazdagság és a nagy szegénység ellentéte Peruban még igen kirívó; ezért súlyt kell helyezni a *középosztály, különösen a mezőgazdasági kisbirtokos- és középbirtokososztály kifejlődésére is*. Mindezen szempontokból Peru megbízottja veszélyesnek minősítette az országra nézve azt, ha a bevándorlók nagy tömege *rendezetlen módon* özönlene be. Viszont *a mérsékelt és rendezett bevándorlást kimondottan hasznosnak és kívánatosnak mondta.*

ZSIDÓK PERUBAN.

Ami speciálisan a zsidók elhelyezkedését illeti, a perui zsidó organizációk nyilatkozatai szerint *Peru legfeljebb 150 bevándorló zsidót vehet fel évenként. Csak egészséges, szívós ter-*

mészetű emberek jöhetnek tekintetben, és pedig vagy kézművesek, illetőleg tanult munkások, vagy tőkés-vállalkozók. Körülbelül 50 ember helyezkedhetik el mint *szabó, fodrász, cipész, ács, órás, műszerész stb.* A tőkésék kisebb-nagyobb ipari vállalkozásokba foghatnak, esetleg üzletet nyithatnak (ennek persze bizonyos tokig elmentmond Garcia Calderon fentidézett nyilatkozata), ez esetben a kisebb városok ajánlhatók, mint *Arequipa, Trujillo, Puria, Huancayo stb.* Mint ipari vállalkozások tekintetbe jönnek: *cementipar, jutásákok, a textilipar különböző* ágai, *papíripar*, vagy a *bányászat*, azonban természetesen más lehetőségek is vannak. A *mérnökök* esélyeiről már fentebb beszéltünk, de nagyon jó fizetésre nem számíthatnak. *Orvosok*, (mint Senor Calderon már megmondta), nem kívánatosak; különben is spanyol nyelven újból le kellene tenni vizsgáikat (vizsgadíj: 2000 Sol!) és majdnem biztosan megbuktatják őket. Ha orvos minden áron Peruba akar kivándorolni, akkor valószínűleg mint asszisztens vagy betegápoló lesz kénytelen elhelyezkedni.

Csoportos mezőgazdasági településeknek Peruban az a nagy akadálya, hogy ahol ilyenek számára föld rendelkezésre állott, a közlekedési viszonyok rosszak. A kormány megköveteli a települőktől, hogy saját költségre építtessenek utakat, ami igen nagy tőkék megmozgatását tenné szükségessé; az eddigi csoportos települési tervzetek ezért mind kersztülvihetetleneknek bizonyultak.

Peruban mindössze 2—3000 zsidó él; ezek főleg Limában és Callaoban helyezkedtek el. Kétségtelenül bevándoroltak ugyan már a spanyol hódítókkal is zsidók Peruba, de ezek részben már akkor meg voltak keresztelve (ú. n. marannók) vagy pedig későbbi generációik keresztelkedtek ki. Mindenesetre érdekes, hogy a perui őslakosság körében előfordulnak olyan családnevek, amelyeket a spanyol nyelvterületen zsidó neveknek tekintenek. A mai zsidó családok bevándorlása 1840 körül indult meg, majd 1921-ben (keleti zsidók) és 1933-ban (németek) újabb lendületet vett. Kis számuk ellenére élnek egyesületi életet élnek; így már 1860-ban alakult a ma is fennálló *perui néimtzsidó segélyegyesület*, a világháború utáni időkben *nőegylet*, *ifjúsági egyesület*, stb. alakult. Ezek az organizációk adták a bevándorlásra vonatkozó fenti felvilágosításokat is. A német zsidó segélyegyesület neve: Sociedad Israelita de Socorro Mutno de Habla alemania (Hilfsverein der deutschsjprechenden Juden). Bizottsága a »Comité de Proteccion.«

Antiszemitizmus Peruban alig észlelhető, legfeljebb annyiban, hogy a kormány betiltotta a vándorkereskedelmet, amelyet főleg az ú. n. »kis zsidók« üztek.

Az összkép az, hogy *tömeges* bevándorlás számára Peruban nincsen lehetőség, de *az egyéni bevándorlás szempontjából sokféle esély áll fenn.*

BOLIVIA

CSAK NEGYVEN ÉVEN ALULIAK SZÁMÁRA

A *Népszövetségi Tanács* 1939. január 17-én tartott ülésében *Bolivia* képviselője hivatalosan kijelentette, hogy kormánya hajlandó bizonyos számú középeurópai »*menekültet*« felvenni. *Bolivia* tehát egyike ama — sajnos kevésszámú — országnak, amelyek! *barátságos szemmel nézik a bevándorlást*. Lásuk, mit tud *Bolivia* a bevándorlóknak nyújtani.

Bolivia, területe nagyságára nézve, *Dél-amerika* harmadik állama, vagyis *Brazília* és *Argentína* után a legnagyobb délamerikai ország. Területe 1.3 millió négyzetkilométer, de lakosainak száma csak 3 millió. Ezekből is mindössze *i5yo*, vagyis 450.000 a fehér ember, 30% a mesztic és 55% a tiszta indiánus. Ha azt látjuk, hogy az óriási területen kevesebb, mint egy félmillió fehér ember él,

könnyen hajlandók vagyunk azt mondani: valóban ez az az ország, ahová még sokan vándorolhatnak be. Igen ám, de...

... éppen azért él olyan kevés fehér ember Bolíviában, mert *fekvése és éghajlata csak erős fenntartásokkal mondható európai emberek állandó tartózkodására alkalmasnak*. Ez vonatkozik még az ország legegészségesebb részére, a belterületét képező magaslati fensíkra is. Bolíviát ugyanis táji és éghajlati tekintetben három részre lehet osztani. Az ország magvát az *Andoknak* itt átlag 4000 méter magas, fensíkszerű része képezi, amelyből 6—7000 méter magas csúcsok, nagyrészt vulkánok emelkednek ki. Mint természeti látványosság a föld egyik legszebb része. Bolivia teljes egészében *a tropikus égöv alatt fekszik*, de ezekben a magaslati régiókban a trópusok forrósága nem jut kifejezésre, hanem a fensík különböző részein részben mérsékelt meleg, részben éppenséggel hűvös az éghajlat. A magasabb területeken 3—9 fok Celsius az egyes hónapok átlaghőmérséklete, a valamivel alacsonyabb, valamint az egyenlítőhöz közelebb eső, északi részekben pedig 10 és 18 fok között váltakozik a havi átlaghőmérséklet. Az ország legfontosabb városa, *La Paz* (magyarul: a béke) 3650 méter magasságban fekszik; ott a legmelegebb hónap a november, amelynek átlaghőfoka 11.5 fok, a leghidegebb hónap június, átlag 6.7 fok hőmérséklettel. *Nincs tehát sehol kimondott hőség, de kimondott hideg*

sincs. A baj csak az, hogy a magas hegyekben a levegő ritka és a bevándorlók csak akkor akklimatizálódnak, ha egészséges tüdejük és jó szívük van. Negyven éven felüli embereknek már nem ajánlható a letelepedés.

Ez a fensík, amely Bolivia területének egyharmadát képezi, tehát csak bizonyos fenntartásokkal alkalmas a letelepedésre. Viszont az ország másik két része, a mélyen fekvő északi és északkeleti őserdő egyáltalában nem lakható számunkra, mivel az őserdők régiója tűrhetetlenül forró, esős és mindenféle járványok székhelye, az északkeleten elterülő »Chaco« pedig csapadékok hiányában kietlen és kopár.

AZ ÓNKIRÁLY HARCA A TENGERÉRT ÉS — KŐOLAJÉRT.

Bolivia fontos adottságaihoz tartozik továbbá az, hogy *nincsen tengerpartja*, hanem kizárólag szárazföldi határai vannak. Szomszédai: Brazília, Argentína, Paraguay, Peru és Chile. Ez az *egyetlen* délamerikai ország, amely nem közlekedhetik közvetlenül a tengerrel, mivel Paraguay, amely szintén nem tengermenti ország, a Rio de la Plata folyamon nagy tengerjáró hajókkal is elérhető. A tengerpart hiánya Bolivia politikai sorsát is determinálta, mert attól a törekvéstől vezérelve, hogy *kiküzdje helyét a tenger mellett*, több ízben keveredett háborúba szomszédaival. —

Eredetileg volt Bolíviának egy kis tengermenti

szegélye a Csendes óceán partján, *Arica* tengeri kikötővel. Ezt a szegélyt azonban az 1879-től 1884-ig lefolytatott »*salétromháborúban*« Chile elvette Bolíviától és bár ebbe Bolívia máig sem nyugodott bele (ismeretes a lapokban időnkint felbukkanó u. n. »*Tacim—Arzcíz-kérdés*«), a visszahódításra kísérletet nem tett. Ellenben megkísérelte olyképen kárpótolni magát, hogy elvegye *Paraguay-tól* a »Chaco«-nak, ennek a három ország (Argentina, Paraguay, Bolivia) területére eső pusztaságnak azt a részét, amelyet a hajózható *La Plata* folyam szel át. A Paraguay és Bolivia között kivívott véres háború 1933-tól 1936-ig tartott, majd egyévi fegyverszünet után 1937-ben a szomszéd-országok és az Észak-amerikai Egyesült Államok közvetítésére megkötötték ugyan a békét, de azért a két ország közötti határt máig sem tudták megvonni. Ugyanis nemcsak a hajózható folyam vonzotta Bolíviát, hanem az is, hogy a vitás területen újabban *olajforrásokra* bukkantak... Kézenfekvő, hogy olyan ország, amelynek lakossága 85%-ban színesbőrű, egy harmada magas hegység, őserdő és pusztaság, tengerpartja nincsen és ismételt háborúkban örölte fel erejét, nem lehet gazdag és kulturált. De »*az Ég egy kincsei ad minden hazának.*« A magyar költőnek e szép mondata Bolíviában igen prózai értelemben vált igazzá, amennyiben hatalmas hegyeiben olyan dús *ércbányákra* bukkantak, hogy ezek alapján Bolivia ma a világ egyik *legfontosabb nyersanyagterületé-*

nek tekinthető. 1903-ban történt, hogy *Patino Simon*, egy áruházi pénzbeszedő, elvesztette állását, mert egy 200 dolláros követelés fejében jószívúségből egy értéktelennek látszó, 4000 méter magasságban fekvő bányaterületet fogadott el az áruház-társaság egyik adósától. Ezen a területen Patino Simon *ónérce*t talált, azt a fémeket, amely később — és mindmáig — Bolivia gazdagságának alapja lett. Ma a bolíviai ónérceket *La Paz*, *Oruro* és más helységek közelében a *Patino Mines and Enterprises Co.* aknázza ki, amelynek részvényeit a *new yorki tőzsdén jegyzik* és elnöke főrészvényese a világ egyik leggazdagabb embere: Patino Simon. — Patino *Parisban* él, ahol egyúttal Bolivia követe: ő írta alá hazája nevében, a Paraguyal kötött békeszerződést (minekutána a fáma szerint előbb 40 millió font sterlinget, vagyis egy milliárd pengőt fordított magánvagyonából a háború finanszírozására). Bolivia parlamentje a békekötés után az *»első számú hazafi«* címével tisztelte meg Patino Simont, az egykori pénzbeszedőt, kinek leánya az egyik Bourbon herceghez ment feleségül és így Zita királynő rokona lett, fia pedig elvette, a spanyol Marquis de Mérito leányát, amiáltal az elűzött spanyol királyi házzal került rokoni viszonyba... .

AZ EXPORT 90%-a: FÉMEK.

Ezt a kis kitérést egy romantikus karrier jellemzésére nem azért iktattam ide, hogy a kivándorlók szívében reménységeket keltsek

aziránt, hogy majd ők is egyszer fémkirályok lesznek. Hanem csak azért, hogy megmutassam, milyen *mérhetetlen kincseket rejtenek magukban Bolivia hegyei*. Ma Bolivia kivitelének kilenc tizedrésze *ásványi termékekből* áll. Maga az ón az ország kivitelének háromnegyedrészét teszi ki. Holland-India és a *brit Maláji Fél-sziget* után Bolivia a világ legnagyobb óntermelője; innen kerül ki a világ óntermelésének körülbelül 15%-a.

Valamikor nagyjelentőségű volt Bolivia *ezüsttermelése is*. Már 1600 körül *Potosi* város ezüstbányái 200.000 embert foglalkoztattak, részben az ércek kifejtésével, részben kohósításával. Ma az ezüsttermelés jelentősége csökkent és ezüstöt Bolíviában főleg mint az *ón-, ólom-, wolfram- és antimon-ércek* melléktermékét nyerik.

Bolíviának gazdag *ólom- és horgany* (zink) előfordulásai is vannak. Mivel azonban az ólom és a horgany lényegesen kisebb értékű fémek, mint az ón, kevésbé bírják a nagy szállítási költségeket az Andok havasaiból a óceánparti kikötőkhöz. Ezért ezeket az előfordulásokat még alig aknázzák ki.

Az ország közlekedési viszonyai aránylag jók. A hiányzó tengerpartért olyképp kárpótolta magát az ország, hogy az ország szívéből, La Paz-ból nagy áldozatokkal fontos *vasúti fővonalakat épített ki* a környező országok tengeri kikötőihöz. Az egyik vonal *La Paz-ot Arzoa-val*, a chilei kikötővel köti össze; ez a vonal olyan meredek, hogy helyen-

ként csak mint *fogaskerekű* tartható üzemben. Az expresszvonat 17 óra alatt éri el La Pazból Aricát, de *20 óra kell neki ahhoz, hogy Arica-ből felkússzon a 2650 méterrel magasabban fekvő La Paz-ba.* A másik vonal *Anlofágas* la chilei, a harmadik pedig *Mollendo* perui kikötőt kapcsolja össze La Pazzal és a bolíviai bányavidékkel. Ezekon a vonalokon szállítják el Bolíviából az ónércet, amelyeket a *Csendes Óceánon* és a *Panama-csatornán* át főleg Angliába visznek kohósítás végett a hajók. Viszont az *Atlanti óceánnal* a La Paz-Buenos Aires-i vasúti vonal köti össze az országot. Ezen a vonalon a távolság a tengertől lényegesen nagyobb. Ahhoz, hogy az ember La Paz-ból Buenos Airesbe és ezzel az Atlanti Óceán partjára jusson, *teljes 3 napig kell az expressz-vonaton ülnie.* Mindezeknek a vasútvonalaknak a rentabilitása a fémtermeléstől, helyesebben egyetlen fémtől, az óntól függ. A több országba szétágazó vasúti vonalak révén La Paz egyúttal Délamerika egyik közlekedési gócpontjává lett.

A bányatermelés mellett *eltörpül a mezőgazdaság jelentősége* Bolíviában. A 4000 méter magasságban fekvő fennsík északi, legmelegebb részén *szubtrópusi növényzet* van, délebbre *mesterséges öntözés mellett gabonatermelés* folyik, végül a fennsík legdélibb része mint a chilei sivatag, esőzések hiányában terméketlen. A völgyekben kakaó, kávé, vanília és koka terem, újabban a kormány a gyapottermelést segíti elő. A kivitel szempont-

jából mindezeknek a termékeknek kevés jelentőségük van. az ország csak annvit termel, amennyire *sarát ellátásához* szüksége van, sőt *húst, gyümölcsöt. lisztet, rizst, textil-nyersanyagokat* importálnia kell. Az állattenyésztés főleg igásállatok felnevelésével foglalkozik, amelyek a hegyes-völgyes országban és a bányák körül nagy szerepet játszanak. A szarvasmarhaállománv 3 millió, a juh-állománv 6 millió, a láma- és az ú. n. alpacca-juh-állománv mintegy 2 millió, de fejleszthető a *kecske-, ló- és sertésenyésztés* is. Újabban angol tőke *chinchilla-tenyésztésre* rendezkedett be és ez igen jövedelmezőnek bizonyult.

Fában, köztük nemes fa-fajtákban igen gazdag az ország. Itt is előfordul a auebracnofa, amelyből tannint nyernek, továbbá a cinchona, amelyből a chinint termelik ki. Az erdőgazdálkodás fejlődésének a szállítás nehézségei állnak útjában.

BEVÁNDORLÓK FELADATAI AZ IPARBÁN.

Mivel az ország eddig minden erejét a bányatermelésre összpontosította, ipara fejletlen maradt. La Paz-ban némi *textil-, szappan-, dohány-, cement-, bőr-, papír-, butor-, malom- és söripar* van, de ezek nagyrészt kisebb üzemek. Az ipari fejlődés legnagyobb akadályja, hogy Bolíviának nincsen szene. Ehelyett a *Standard Oil Co.* megkísérli az ország petro-leumforrásait hasznosítani. — Lehet, hogy idővel a *vízierők* fogják pótolni a szenet. A

4000 méter magasságban lévő *Titicaca-tó* vízi-erőjének hasznosítására létesítendő elektromos üzem építése folyamaiban van; ennek segítségével elektrifikálni fogják a bolíviai vasutakat is. *A kormány vámvédelemben részesíti azokat az iparokat, amelyek egy-egy cikkben a belföldi szükséglet teljes fedezését vállalják. Gépek, félkész áruk behozatalát új iparok számára a kormány megkönnyíti.* Az iparosítás terén tehát leleményes és némi tőke lelett rendelkező bevándorlóknak Bolíviában kilátásaik vannak.

Másik akadálya az iparosodásnak, hogy Bolívia népességének, amely nagyrészt alacsony kuitúrlokon álló indián, igen kevés szükséglete van. Az angol és amerikai bányakapitalizmus a munkaterek alacsony színvonalon tartása érdekében nem is nagyon igyekezett emelni az ország kultúrnívóját és így e téren a bevándorlókra, akik a lakosságot rávezethetik új ipari és kultúrjavak felhasználására, nagy feladatok várnak. A kormány, amelynek minden gondját 1937-ig lefoglalta a Paraguayal megvívott áldatlan háború, most szintén igyekszik az ország *kulturális színvonalát* emelni. Még 1928-ban alig 100.000 iskolaköteles volt Bolíviában és a lakosság 70%-a analfabéta volt. Másrészt az országnak nem kevesebb, mint 8 egyeteme van, de ezek közül csak kettőnek (La Paz és Sucre) van több, mint egy fakultása.

A gazdasági élet természetesen még min-

dig a háború utóhatásai alatt áll, bár 1937-ben a fémek világpiaci áremelkedése megkönnyítette a gazdasági újjáépítés megkezdését. Azóta a fémpiacon rosszabbodás állott be, amit Bolívia gazdasági élete, mivel *teljesen a fém-exportra* van beállítva, erősen megérezett. Az ország valutája, a *boliviano*, amely normális körülmények között 3 pengőnek felel meg, *körülbelül 15 fillérre, értékének egy huszadára süllyedt*. A külföldi kölcsönök kamatainak fizetését beszüntették. Belföldön számos árura *maximális árakat* állapítottak meg, mert a boliviano elértéktelenedése következtében természetesen erős áremelkedési irányzat mutatkozott.

Ennek a helyzetnek az a tanulsága, hogy az ország gazdasági élete túlságosan egyoldalú; az ércbányászai mellett a földművelést és állattenyésztést, valamint az ipart erősebben kellene fejleszteni. De magát az ércbányászatot is jobban ki lehetne építeni, ha még jobb *közlekedés*, továbbá olcsóbb energiaforrások állnának rendelkezésre. Ez esetben például a horgany és ólombányákat is üzembe lehetne venni. Ezért foglalkozik a kormány most útépitési tervekkel, valamint a vízierők és olajforrások jobb kihasználásának problémáival. E téren képzett, külföldi szakmunkaerőket Bolívia bizonyára használhat, valamint képzett geológusokat és mérnököket is.

A mezőgazdasági exportot szintén lehetne fejleszteni. *Az Andok lejtőin még óriási megműveletlen területek állanak rendelkezésre*. Itt

is csak utakban, megfelelő közlekedési eszközben van hiány, továbbá *munkaerőkben* is, ami miatt nem lehet exportgazdálkodásra berendezkedni. Az országnak ma is, mint a romantikus időkben, megint *pionírokra* van szüksége és ezt a kormány is belátja; nyilván azért kezeli a bevándorlási kérdést előzékebben, mint más délamerikai országok. Igaz, hogy elsősorban *olcsó munkaerőket* szeretne kapni. A bolíviai törvény előírja, hogy egyik üzemben sem szabad több, mint 10% külföldit foglalkoztatni, de ez a törvény inkább csak a papíron van meg. Aki dolgozni akar, a klímát bírja és szerény bérrel beéri, mint *mezőgazdasági* vagy *ipari munkás* könnyen elhelyezkedhetik Bolíviában. Elhelyezkedhetik továbbá mint *ültetvényes*, vagy — célszerűbben — városok közelében, mint *intenzív gazdálkodással* foglalkozó gazda, végül mint *kézműves* vagy *kisiparos*. *A nagy bányavállalatok rendszerint használhatnak mérnököket és kohó-vegyészeket.*

KINYITJÁK A KAPUKAT ...

A bevándorlási kérdés tekintetében a bolíviai kormány politikája *változásokon* ment keresztül és ugyancsak változó volt állásfoglalása *a zsidókkal* szemben. *Bolíviában él a világon a legkevesebb zsidó*. Számukat mindössze 3—400-ra becsülik. A régebben bevándoroltak elszászi vagy keleteurópai származásúak, 1933 óta bevándoroltak németországi zsidók is.

Bolivia elnöke a félig német, félig indián származású *Busch*, 1937-ben megállapodást kötött a *Német Birodalommal* 3000 német (árja) bevándorlására, és hasonló megállapodás jött létre a *lengyel* kormányval. A bevándorlási szabályzat egy ideig úgy szólt, hogy *szabadon* vándorolhatnak be a román, angolszász, német és szláv fajokhoz tartozók, de csak *korlátolt mértékben* vándorolhatnak be oroszok, lengyelek, balkániak, *zsidók*, arabok mohamedánok, mongolok és *egyáltalában nem* vándorolhatnak be »kínaiak, négerék, keverékfajúak, betegek, rokkantak, nyomorékok, degeneráltak, gonosztevők és kommunisták.«

1936. végén a berlini bolíviai konzulátus még azt a felvilágosítást adta, hogy *keleti zsidók* bevándorlása *tilos*, viszont *német zsidók* bevándorlása *nem éppen kívánatos*, de nem is teljesen lehetetlen.

Megváltozott Bolivia magatartása körülbelül az »*Anschluss*« óta. *Osztrák eredetű zsidók* bevándorlását *ugyanis több esetben engedélyezte, majd 1938. szeptemberben új bevándorlási törvényt hozott. Ez a törvény az eddiginél lényegesen kedvezőbb: a bevándorlást általánosan szabaddá teszi és csupán azt követeli meg, hogy a bevándorló 200 dollár készpénzt tudjon a hatóságnak, mint saját vagyonát, kimutatni. Ha Bolíviában élő hozzátartozók, vagy ottani cégek szerzik meg a bevándorlási engedélyt, a 200 dollár bemutatásától esetleg eltekintenek. Előnyben részesülnek földművesek, kézművesek, műszaki em-*

berek, fogászok (!) és tőkével rendelkező ipari vállalkozók. A beutazási engedélyt európai konzulátus útján kell a bolíviai hatóságoktól kérni. Budapesten nincsen bolíviai konzulátus; lehet esetleg a wieni, berlini vagy párisi konzulátushoz fordulni. Az alaki kellékek: hatósági orvosi és erkölcsi bizonyítvány, valamint rendőri tanúsítvány arról, hogy a bevándorló hazájában milyen foglalkozást űzött. *A beutazási engedély egyúttal munkavállalási engedélyt jelent.*

Ezt a javult helyzetet betetőzi a bolíviai kormány bevezetése máris említett elhatározása, mely szerint hajlandó »bizonyos számú közép-európai menekültet felvenni«. Most már tehát a közép-európai zsidók helyzete nem hátrányosabb, mint más bevándorlóké, de egyenesen az ő részükre, természetesen elsősorban a német zsidók részére, teremt a bolíviai kormány bevándorlási lehetőségeket. Talán szerepet játszik ennél az elhatározásnál, hogy *éppen a német zsidókkal tett Bolivia eddig jó tapasztalatokat*; így például Patino mellett a legnagyobb bolíviai bányaiipari vállalkozó, *Mauricio Hochschild*, német származású zsidó. Hochschild vállalata építi most 25 millió dollár költséggel a Titicaca tó vízirejének hasznosítására szolgáló elektromos művet, amely a bolíviai vasutakat és bányákat olcsó árammal, fogja ellátni. Egy másik német zsidó, *Engels* nevű, 1936-ban textil- és konfekciós gyárat alapított az országban, amely belföldi nyersanyagokat használ fel és termelése ma már

majdnem teljesen fedezi az ország szükségletét.

MILYEN AZ ÉLET?

Aki a városokban óhajt letelepedni, elsősorban ipari foglalkozásokra kell gondolnia. Mint említettem, *La Paz*-nak már eddig is van némi ipara. A város magaslati fekvéséről és klímájáról már beszéltem; érdekes hozzáfűzni, hogy *La Paz a világnak legmagasabban fekvő modern nagyvárosa*. Ismétlem, hogy a levegő különösen itt nagyon ritka és száraz. — Sokaknak az erős napsütés is ártalmas ezekben a magaslati régiókban. — A város 160.000 lakosából 4—5000 a külföldi. Itt is, mint a legtöbb bolíviai városban *spanyolul* beszélnek, a városokon kívül az indián földművelő és bányamunkás-lakosságnál azonban még nagyon el van terjedve a különféle ősi indián-nyelvjárások használata.

La Paz az ország legnagyobb városa és modern jellegű kereskedelmi és közlekedési gócpontja, míg a politikai székhely *Sucre*, mintegy 35.000 lakossal. Ez a város körülbelül 1000 méterrel alacsonyabb színvonalon fekszik, mint *La Paz*, ezért klímája melegebb és kellemesebb. Ugyanez áll *Cochabamba* városára nézve, amely 2300 méter magasságban dús kávé-, kakaó-, tengeri-, szőlő és gyümölcsstermő vidék székhelye. Mind a két város igen szépen fekszik és ez a vidék közgazdasági szempontból is erősen fejlődik. A bányavidék központja

Potosi, 3676 méter magasságban, valamint *Oruro* 3706 m. magasságban. Mélyebb fekvésben egy nagyobb városa van: *Santa Cruz de la Sierra*; ez is még 450 méter magasságban fekszik, ott, ahol a hegység leereszkedik az öserdők borította lapályra. Ennek a 30.000 lakosú városnak forró és csapadékos az éghajlata, környékén cukornád-, rizs- és kakaó-ültetvények vannak.

Magyarország kereskedelmi forgalma Bolíviával még igen csekély, 1938-ban behozatalunk csak 19.000, kivitelünk mindössze 37.000 pengőt lett ki; a kivitel fele *malátára* esett.

Arról, hogy az élet Bolíviában részleteiben milyen, a rendelkezésemre álló alábbi két levél szolgáljon tájékozással:

»A spanyol nyelv ismerete szóban és írásban előfeltétele az itteni boldogulásnak, de az *angol nyelv* tudása értékes segédeszköz. A lakásviszonyok Potosiban primitívebbek, mint Európában általában, de mindenki külön kis házban lakik. La Paz-ban viszont európaiak a lakásviszonyok. Igen kedvező iskoláztatási lehetőségek vannak. A beutazás tekintetében az a helyzet, hogy Bolivia párisi konzulátusa, amely Palino Simon, az ónkirály követsége alá van rendelve és legjobban informált az itteni viszonyokról, 200 dollár felmutatása ellenében általában meg szokta adni a beutazási engedélyt. *Bányamérnökök és hányaszakértők még leginkább találnak elhelyezkedést, különösen érc-kémikusok*, de ezek számára is előnyösebb, ha előzetes alkalmaztatási megállá-

podással jönnek ide, mert a bányatársaságok az amerikai mérnököket és szakértőket előnyben részesítik. Legtöbb lehetőség kínálkozik még a jelenleg kezdetleges iparban. Esetenként kell azonban megvizsgálni, milyen ipar mutatkozik itt rentábilisnak tekintettel arra, hogy a benszülött lakosság igénytelen. Az ország nagyrésze mezőgazdaságilag még kihasználatlan, és fiatal emberek, akik a magas hegyi klímát jól bírják, földterületet kaphatnak. — Szabad foglalkozási pályákon levők (kereskedők, stb.) már *kisebb tőkével* is boldogulhatnak.

Az életfenntartási költségeket a következőkben közölhetem: 2—4 tagú család a vidéki városokban (Potosi, Sucre, Cochabamba, Tupiza) havi 1200—1400 boliviano val fedezheti jó polgári háztartás költségét. (A fentmegadott átszámítási kulcs szerint ez 180—210 P). Szerényebb életmód mellett 900—1100 boliviano is elegendő. *La Pazban* körülbelül 20 százalékkal magasabb az életfenntartási költség.«

Egy másik levél, amelyet egy pozsonyi kivándorló írt, a következőt mondja:

»Az Atlanti-óceánon és a Panama-csatornán át való hosszas utazás után *Arica* kikötőbe érkeztünk meg,, ahonnan gyorsvonattal 21 órás utazás után értük el La Pazt. Az utazás a *nagy magassági különbségek folytán* igen terhes volt, mert a tengertől a vonat 4500 méter magasságig emelkedik, majd ismét lefelé halad a völgyekbe. Háromnapi tartózkodás után megkaptuk a letelepedési engedélyt, miután *csak*

30 napos vízumunk volt. Közben alaposan ki-tanulmányoztuk La Pazt, amely igen szép vá-ros. A villamosokon és az autóbuszokon külön szakaszok vannak fehérek és indiók számára. Az utóbbiak igénytelenségéről fogalmat sem tudunk magunknak alkotni. Igaz, hogy nem is szeretnek dolgozni, részben mert a *coca-level rágásától cocainisták* lesznek és idegrendsze-rüket tönkreteszik. Mi elhatároztuk, hogy *falu-
ra* megyünk. Ajánlásra hamar találtunk egy *német nagykereskedőt*, aki telepéseket keresett nagy kihasználatlan területei számára. Két sze-mélyautóval indultunk el. Az utazás az Andok hóval fedett hegyóriásai között 3600 méter magasról 800 méterre, majd ismét 2000 méter fölé, *álomszerű* volt. Az út — amelyet a Chaco-háború alatt paraguayi hadifoglyok építettek — oly keskeny, hogy két teherautó éppen csak elfér egymás mellett. Kilenc órai utazás után érkeztünk el *Irupana* városkához, innen öszvéreken mentünk a 2200 méter magasán fekvő »haciendá«-hoz. Itt aztán minden terem. *Kávé, narancs, rizs, tengeri, cukornád, négy méter magas kaktuszok*, stb.

Megttekintettük a területet, amely olyan nagy, hogy hetekig tart, amíg bejárjuk. Szer-ződést kötöttünk a La Paz-i kereskedővel. *Ha-tan vagyunk telepések*. Mindegyikünk 20.000 *boliviano hitelt* kapott, ebből azonban csak 10.000 *boliviano* után kell évi 9 százalék kama-tot fizetnünk és hat év alatt kell a tőkét amor-tizálni. *Az általunk termelt cikkek jövedelmé-ből a tulajdonos 50 százalékot kap*, de ő gon-

doskodik egyelőre létfenntartásunkról és az investíciók 50 százalékáról. A termékeket a cég a mindenkor érvényes piaci árakon veszi át tőlünk. »Országunk« két hegy között levő völgyben fekszik. Egyelőre magunk építette »indián-házban« lakunk, mely két szobából áll és egész csinosan berendeztük. Vízzel közvetlenül házunknál van. Az első feladat a *sűrű cserjék* irtása. Nehéz munka, de este boldogok vagyunk, hogy egyre nagyobb területet tettünk szabaddá. — Most már ott tartunk, hogy *a cserjét felégetjük*. — A megművelésre a hacienda tulajdonosa *traktort* bocsát rendelkezésünkre. — *A 60 lóerős hernyótraktor ötsoros ekét húz, amely a földet félméternyire szántja fel*. — Ezután megkezdődhetik a vetés. Mi arra törekszünk, hogy már az első esztendőben rentábilis legyen a termelés és ezért *banánt, narancsot, citromot, olajfát és főzelékfajTákat* termesztünk. A házi-szükséglet és az állatok számára ezenkívül *tengerit és burgonyát*. Magasabb jövedelmezőséget érünk el azáltal, hogy a termelvényeket lehetőleg a helyszínen *iparilag* feldolgozzuk; így például *olajat, paradicsomlét* és *mustárt* készítünk. Ezeket a cikkeket eddig Chiléből importálták. Még az esős időjárás beállta előtt felépítjük rendes házunkat. Ehhez az anyagot a hacienda tulajdonosa *ingyen* szállítja nekünk. Egyelőre még csak mi hatan dolgozunk, de nem sokára indio-munkásokat is alkalmazunk. A birtokon sok a *szarvas, vaddisznó* és vasárnap jókedvűen és boldogan megyünk va-

dászni. Már úgy érezzük magunkat, mintha évek óta volnánk itt, bár embert alig látunk és a posta hetenként egyszer érkezik. Aki dolgozni akar és nem akar hallani háborúról és gyűlöletről, itt Bolíviában még boldog ember lehet.«

Ha olvassa az ember ezeket a leveleket, a költői kérdés tódul fel: »Hol a boldogság mostanában? — barátságos Bolíviában...

PARAGUAY

AZ ŐSERDŐBEN IS LEHET BOLDOGULNI.

A *Chaco-háború*, amelyről az előző fejezetben írtunk, típusa volt annak a háborúnak, amelyben nincsenek győztesek, *csak legyőzöttek*. Noha az ellenségeskedéseket 1936-ban befejezték és a békét 1937-ben aláírták, még *máig sem vonták meg az igazi határt*. Mind a két fél *óriási vérveszteségeket* szenvedett. Mivel azonban Bolívia a nagyobb, gazdagabb és természeti kincsekkel jobban megáldott ország, gyorsabban heverte ki a háborút. Paraguay viszont, amely a délamerikai államok *legkisebbségi* és *legszegényebbjeihez* tartozik, csak nehezen tud magához térni. A gazdasági és kulturális élet elsatnyult, a fejlődés megállt, az állam pénzügyei összeomlottak.

»Pionír«-természetek számára talán éppen az ilyen országok nyújtanak lehetőségeket arra, hogy tudásukat és erejüket próbára tegyék. Ezért Paraguay-t sem szabad kizárnunk

ama országok sorából, amelyek a jelenkor kényszerű vándorai számára egyik-másik esetben új otthont jelenthetnek. Annál kevésbé tehetjük ezt, mivel a *Pesti Izraelita Hitközségnek* sikerült Paraguay kormányával megállapodást létesíteni *230 magyar zsidó mezőgazdasági telepes számára* és most azon fáradozik, hogy ezeknek csoportját összeállítsa. Ez annál figyelemreméltóbb eredmény, mivel Paraguay kormánya sok esetben *antiszemita* álláspontra helyezkedett, úgyhogy a Hitközség érdeme, ha sikerült *magartartása megváltoztatására* bírni.

1 PARAGUAY-PESO = 2 FILLÉR.

Mondottuk, hogy Paraguay egyike a *legkisebb* délamerikai államoknak. Területét pontosan meghatározni nem lehet, mert a bolíviai határ máig is bizonytalan. A paraguayi kormány azt állítja, hogy 418.000 négyzetkilométer illeti meg az országot. De ebből mindenestre csak *160.000 négyzetkilométer a civilizált terület*, az egymással egyesülő *Parana* és *Rio Paraguay* folyók köze. De még ezen a területen is mindössze 800.000 ember lakik. A többi a hírhedt »*Gran Chaco*«, amelyen újabban *petróleumforrások*at találtak ugyan, egyébként azonban kietlen pusztaság. Ezen a területen, amely két félszerese Magyarországnak, alig 40.000 ember lakik és ezeknek is nagyobb része *kóbor indián*. Tulajdonképpen tehát csak az ország *belső* része, a két nagy folyó közötti terület az, amellyel gazdasági szempontból fog-

lálkozni érdemes. Ez dombos, erdős vidék, északi harmada *tropikus*, déli kétharmada azonban *szubtropikus* jellegű; az utóbbi tehát európaiak számára nemcsak lakható, hanem *helyenként kellemes, idősebb emberek számára előnyös*. Tengerpartja nincs, azonban a két nagy folyamon *tengerjáró hajók* is feljöhetnek az ország *belsejébe*.

Paraguay élő példája annak, hová vezet az *örökös háborúskodás*. Amikor Paraguay első elnöke, *Francia*, aki az egykori jezsuita település függetlenségét 1811-ben a spanyoloktól kivívta, 1840-ben meghalt, *gazdag és hatalmas országot* hagyott vissza. Azonban 1865-ben az ország megkísérelte, hogy fegyveres erővel törjön magának utat a tenger felé és ezáltal 4 szomszédja közül hárommal, Argentínával, Brazíliával és Uruguayal egyszerre keveredett háborúba. Az ötéves háborúban az ország elvérzett és a háborút újból meg újból megújuló forradalmak követték, mind a mai napig. A negyedik szomszédal, *Bolíviával*, már *1.00 év óta* áll fenn a rossz viszony, amelynek a most lezajlott Chaco-háború úgyszólván csak egyik epizódja volt. Alig múlt el ez a háború, már megint *katonai* puccs játszódott le, amely a jelenlegi elnököt — történetesen *Franco tábornoknak* hívják — uralomra segítette.

Mindezek a háborúk és forradalmak teljesen *aláaknázlak az ország gazdasági erejét*. Az értékes vasérc-előfordulások kihasználására eddig gondolni sem lehetett, mert *sem belföldi, sem külföldi tőke* nem állott rendelkezésre. A

külkereskedelem meglehetősen jelentéktelen; a behozatal körülbelül annyi, mint a kivitel. A *valuta* hivatalosan még mindig az arany peso, valójában azonban a papír peso, amely az előbbinek egy negyvenharmadrészét éri, — a hivatalos pénzláb szerint. Ha tényleg ennyit érne, akkor mintegy 20 fillér volna, a mi pénz-nemünkben kifejezve, egy Paraguay-papírpeso értéke. A valóságban azonban a Chaco-háború folyamán a peso még ennek az értékének is egy tizedrészére esett le, úgyhogy magyar pénzben ma *mindössze 2 fillért ér meg. Ehelyütt is kiemelem, hogy mennyire kell vigyázni a különféle pesók értékelésénél: az argentinai peso 1.50 pengőt, a chilei peso 18 fillért, a Paraguay peso pedig mindössze csak 2 fillért jelent!* Látjuk, hogy a valuta-bábel Délamerikában még nagyobb, mint Európában.

»QUEBRACHO« — »MATE-TEA« — »PETIT GRAIN« — ÉS EGYÉB KÜLÖNLEGES-SÉGEK.

Ezeket a valutáris kérdéseket csak azért bocsátottam előre, mert jellemzik Paraguay kedvezőtlen gazdasági helyzetét. Pedig Paraguay erdő- és mezőgazdasági erőforrásaiban tulajdonképpen *jelentékeny gazdagság rejlik.* A két nagy folyó közötti országrész talaja úgynevezett »vörös föld« és igen termékeny. Terjedelmes fű-szteppéi állattenyésztésre kiválóan alkalmasak, őserdőinek termékei közül a kivitelben az első helyet foglalja el a *quebracho-*

kivonat, amelyből évenként körülbelül 2% millió aranyeső értékben exportálnak. *Magyarország* is vásárolt Paraguay-tól quebrachokivonatot, 1937-ben P 36.000.-ért. Jelentős szerepet játszik még kivitelében a *mate-tea*, amelyből az utolsó években már Európába is hoztak be. A mate-teát a mate-bokor leszedett, szárított és felaprított leveleiből nyerik. Azonban a szárítás módja egyelőre még primitív és ezen a téren modernebb eljárásokkal szép eredményeket lehetne elérni. Beláthatatlan lehetőségei vannak Paraguay-ban az *épület fatermelésnek*, mert a nagykiterjedésű erdőkben felhasználhatatlan készletek vannak. Az erdők között zúgó folyók nagymértékben elősegítik a fa elszállítását. Argentína megfelelő fanevekben szegényebb vidékein a paraguayi fa jelentős fogyasztópiacra találhat.

Az agrártermékek közül a *burgonya*, *tengeri* és *rizs* az ország szükségletét fedezi. *Cukorból* kivitele van. Kiváló minőségű a paraguayi *grape fruit* és *narancs*. A grape fruit minden mennyiségben elhelyezhető a londoni piacon. A *keserű narancsfák* leveléből »*petit grain*«-nek nevezett olajat állítanak elő, amelyet a *parfömkészítéshez* az egész világon felhasználnak. *Dohányból* körülbelül 700.000 aranyeső értékű kivitele van az országnak. Szép kilátásai vannak a *gyapot-termelésnek*, amelyet az utóbbi időben a kormány támogat. Az *állati termékek* kivitele az összexport 30%-át teszi. Paraguay *marhaállománya* mintegy 3 millió. Az argentinai húsfeldolgozógyárak a

paraguayi marha vevői és többet is vennének, de az ország állattenyésztése nem tudja ezt a keresletet kielégíteni. A marhaállomány tehát még szaporítható volna, amihez azonban tőke kellene. Újabban Paraguayban is létesültek már *húsfeldolgozó* gyárak.

Az ország *ipara* még fejletlen, ami részben azzal függ össze, hogy a *közlekedési viszonyok* kezdetlegesek. A fő-közlekedési vonal a *Paraguay* folyam és mellékfolyói, míg a *Parana* felső folyása a vizesések miatt hajózhatatlan. Az országnak mindössze egy vasútvonala van, amely a fővárost, *Asuncion*-[^] Buenos Aires-sel köti össze. Az útépitést az utóbbi években intenzíven folytatják, de az ország belsejében fekvő utak még nem alkalmasak az automobilközlekedés számára. Itt a szállítást ökrösszekerek és lovak végzik. Aki nagyon gyorsan akar Buenos Airesből Asuncionba jutni, az 6 óra alatt *repülőgépen* utazik a Buenostól 1100 kilométer távolságban fekvő *Posadas* argentínai városig és onnan még 400 kilométert tesz meg vasúton Asuncionig.

Az ipari üzemek nagyrésze belföldi nyersanyagokat használ fel és kisipari jellegű. — A belföldi szükségletet néhány *malom*, *cukorgyár*, *szivar-és cigarettagyár* látja el. Asuncionban egy *sörgyár*, *jéggyár*, *néhány ásványvízgyár* is van. Kis mértékben *szappant*, *gyertyát*, *téglát*, *cipőt*, *gyufát* és *bútort* is készítenek. Az ország három *textilgyára* sokáig a *japán dumping-verseny* alatt szenvedett.

Magyarország kivitele Paraguayba 1938-

ban mindössze néhány ezer pengőt tett ki és jutazsákokból és kikészített bőrökből állt.

MI KELL A TELEPESNEK PARAGUAYBAN...

Paraguay lakosságának zöme a bevándorolt spanyol és őslakó indián törzsek *keveréke*. Tiszta fehér és tiszta indián lakosság csak kis számban fordul elő; a fehérek spanyol származásúak. A múlt évszázad közepéig Paraguaynak 1.3 millió lakosa volt. Az 1865—1870-es háború után 250.000-re süllyedt és ebből is csak 30.000 volt férfi! Ha ma *sem* több a lakosság száma, mint 800.000, ennek a háborúk és forradalmak az okai. Az ország nyelve a *spanyol* és az *indián guarani* nyelv; mindkettő hivatalos nyelvnek számít.

Az ország fővárosa *Asuncion*, mint már említettük, csak 105 méterrel fekszik a tenger színe felett. Évi átlaghőmérséklete 22.5 fok Celsius. Átlagban 214 naps, 79 esős és 72 felhős napot számlálnak Assuncionban. Közlekedési viszonyait már jellemeztük. *Hajón* is el lehet érni Buenos Airesből a Parana, majd a Paraguay folyamon felfelé utazva, persze ez elég hosszadalmas utazás. Assuncion-nak 102.000 lakosa van, tehát nem hasonlítható össze más délamerikai államok metropolisai-*val*. Van egynéhány *szép épülete*, de azért túlnyomóan kisvárosi jellegű, eléggé kopottas családi házakból áll, rosszul kövezett uccákkal, amelyekben *számos indiánt* látni. Sem vízve-

zetéke, sem kanalizációja nincsen. Ennek következtében gyakoriak a városban a *tifusz*- és *vérhas járványok*. A fővároson kívül csak három említésreméltó város van Paraguayban: *Yillarica* 35.000, *Conception* és *Encarnacion* egyenként 12.000 lakossal; ezek a mezőgazdasági élet gócpontjai, mezővárosok.

Mezőgazdasági telepések számára Paraguayban igen sok terület áll rendelkezésre, amelyek olcsó áron szerezhetők meg, akár az államtól, akár magánkézből. Az állam *ingyen* is ad területeket. Ezek azonban nagyobbrészt *még őserdők, amelyeket előbb irtani kell.* — Ez nemcsak pionírmunka, hanem még *tőkét is igényel*, mert utakat is kell építeni stb. Tehát még *az ingyenföld megmunkálásába sem lehet* töke nélkül fogni. Azonkívül természetesen nagy szaktudás és ügyesség kell; máról hónapra *»átképzettek«* nem jöhetnek tekintetbe. A tropikus jellegű ültetvényeken, ahol *cukornád, dohány, pamut* terem, rendkívül megerőltető a munka európaiak számára. Az állattenyésztés terén tekintetbe jön a *serlés-hízlalás* is, de ez is Paraguayban külön helyszíni szakismereteket igényel.

A háború után kísérletet tettek Paraguayban *emigrált oroszok* letelepítésével; ezek nagyrészt kozákok vagy más volt katonák, parasztemberek voltak és mégis kevés eredményt értek el, pedig inkább alkalmasak a súlyos testi munkára, mint a városi eredetűi középeurópai emberek. Tekintetbe kell venni a *trópusi betegségeket* is, amelyek az ország

északi részén veszélyeztetik a bevándorlók életét. Mindent összevéve, csak olyan ember vállalkozhatik pionír-munkára Paraguay-ban, akinél három kellék egyszerre van meg: *némi tőke, vas-egészség és alapos mezőgazdasági előképzettség*. Leginkább még az ország déli, kellemesebb klímájú vidékén ajánlható a letelepülés; ezt a termékeny vidéket »*Délamerika kertjének*« is nevezik. Azonban itt is csak azok érvényesülhetnek, akik fáradtságot és nélkülözést nem ismernek, egészségesek, izmosak és nemcsak európai értelemben vett mezőgazdák, hanem kellő *kézügyességük* is van, hogy a legkülönfélébb helyzetekben — *házépítésnél, bútorasztalosként, vagy a nagyon keresett csónaképítésnél* — megállják helyüket. Csak az ilyen telepések számíthatnak arra, hogy egyévi munka után már megélhetnek keresetükből. Erre az időre nekik is el kell látniok magukat annyi tőkével, hogy felszerelésről, állatokról, szerszámokról gondoskodni tudjanak. Számolniok kell azzal is, hogy a települések legtöbbször *távolesnek a közlekedéstől* és jó utak, telefon, távírda és sokszor posta hiányában életük nagy részét magányban kell tölteniök. Paraguay kultúrélete általában visszamaradt; az általános iskolakötelezettség csak papíron van meg, mert 1932 végén mindössze 750 népiskola volt, 108.000 tanulóval és 2300 tanítóval.

Más tevékenység üzésére, mint a mezőgazdaság, Paraguay lényegesen kevesebb lehetőséget nyújt a legtöbb egyéb délamerikai or-

szágnál. Kézművesek, különösen az *asztalosok, lakatosok, kovácsok, ácsok, mechanikusok* megélhetésre számíthatnak és előrejuthatnak *Szerszám-, vas- és bádogáru-műhely* éknek is vannak kilátásaik. *Kereskedelmi alkalmazottak* igen kis fizetést kapnak és a spanyol nyelv tudása nélkül alig számíthatnak elhelyezkedésre. *Kereskedők* részére, ha 15—20.000 pengőnek megfelelő tőkével és kellő szakértelemmel rendelkeznek és tudnak spanyolul, elég jó kilátások mutatkoznak, ilyen összeg Paraguayban már sok pénznek számít, amellyel társulhatnak vagy érdekeltséget vállalhatnak. *Persze, idegen és távoli országokban való társulásnál különös óvatosság szükséges! Leginkább a fatermelés és épületfakereskedelem* nyújt Paraguayban bizonyos kilátásokat.

Orvosok fölös számban vannak már most is, de a tropikus vidéken egyes orvosok nagy működési területet találhatnak, ha letelepedésük helyén még nincsen paraguayi orvos és szerény jövedelemmel beérik. Az ilyen helyen letelepülő orvosokat *működési engedéllyel* látják el, csak az a baj, hogy az engedélyt *visszavonják*, mihelyt belföldi orvos telepedik le ugyanazon a helyen. *A paraguayi állampolgárságot 2 évi tartózkodás után megadják.*

NEHÉZSÉGEK ÉS SIKEREK.

Elvben a *paraguayi kormány szívesen lát mezőgazdasági betelepülőket* és mint már említettük, különböző előnyöket nyújt számukra.

Ez le van fektetve az 1937. március 20.-i bevándorlási törvényben. A telepések a magukkal hozott ruházatot, bútorokat, vetőmagvakat vámmentesen hozhatják be. Mezőgazdasági szakemberek — földművesek és önálló gazdálkodók — a bevándorlásnál mindenképen előnyben részesülnek, adókedvezményeket is kapnak. Az előző köztársasági elnöknek, *dr. Ayala*-nak az volt a programja, hogy a *Chaco-vidéket* külföldi telepésekkel népesíti be. A *Chaco* kietlen vidék ugyan, de megfelelő megmunkálással, öntözéssel, talajjavítással kulturterületté volna átváltoztatható, mintahogy az a *Chaco* argentinai részével meg is történt. *Ayala* olyan külföldi telepésekre gondolt, akik ehhez megfelelő tőkét is hoznak be, de a katonai körök ezt a vérrel áztatott földet a paraguayi frontharcosok számára igényelték. Talán az is szerepet játszott *Ayala* dr. megbuktatásánál, hogy zsidó származású. Utóda *Franco*, kifejezetten nacionalista programot vall, agrár reformtervekkel és szociális irányzattal. Megfelelő mezőgazdasági bevándorlást azonban az új rezsim is engedélyez. A » Chaco «-n való letelepedés a mai viszonyok között különben bevándorlóknak nem is ajánlható, mivel ez a terület egyelőre még túlságosan visszamaradt. Inkáb az ország déli része jöhet tekintetbe.

Ugyancsak kedvezményezetten vándorolhatnak be *kézműiparosok*, ha mezőgazdasági családhoz tartoznak, vagy valamely Paraguayban élő telepés meghívására érkeznek esetleg

mint ipari segéderő kapcsolódnak be a mezőgazdasági telepítési munkába, *egyéb idejükben mezőgazdasági munkát is végezvén*. A Bevándorlási és Települési Hivatal kivételes esetekben másfajta iparosoknak is adhat adó- és egyéb kedvezményeket, ha úgy találja, hogy tevékenységük az ország gazdasági fellendülését fogja szolgálni.

Más foglalkozásúaknak csak azzal a feltétellel engedélyezik a bevándorlást, ha biztosítékot nyújtanak, hogy *nem lesznek az állam terhére* vagy valamely paraguayi vállalatól vagy cégtől alkalmaztatást szerződést tudnak felmutatni.

Aki *tőkével* érkezik, annak Paraguay — valutájának elértéktelenedése következtében — ma a *világ legolcsóbb országa*. Havi 6000 peso, tehát 120 pengő elég egy *négytagú család* megélhetési költségeire. De természetesen az alacsony árakhoz igazodnak a *bérek és fizetések* is. *Munkások* és *alkalmazottak* körülbelül napi 60—150 peso fizetést kapnak, ami 1.20—3.—pengőnek felel meg. *Kézművesek, kisiparosok*, ha saját számlára dolgoznak, dupláját kereshetik meg.

Mivel Paraguay mezőgazdasága és ipara is fejlődőképes, a bevándorlók sok lehetőséget találnak és ha Paraguay-ban végleg visszatér a béke, akkor boldogulhatnak. Persze, azzal tisztában kell lenniök, hogy az ország lakosságának igénytelensége mellett az európai kivándorló egészen *új világba kerül*.

Eddig Paraguay a tengertől való távolsága, a közlekedés nehézségei, éghajlati viszonyai és gazdasági nehézségei következtében csak kis mértékben gyakorolt vonzóerőt bevándorlókra, így zsidók is csak aránylag kevesen jutottak az országba. *Néhány évvel ezelőtt 1200* volt számuk az egész országban; a német nemzeti szocializmus uralomrajutása óta számuk *300 német zsidóval* emelkedett, de lehet, hogy már 2000-en is vannak. Egyesületük az »*Alianza Israelita Paraguayan*. Azonkívül van Asuncionban zsidó segítő bizottság is, a »*Comité de Fomento y Protection*.« A Paraguay-ban élő zsidók nagyobbrészt *kisiparosok, kereskedők, vagy házalók*.

Újabb időben sajnos az *antiszemitizmusnak* Paraguayban is erős jelei mutatkoztak. A *Franco*-kormány több *zsidóellenes rendeletet* bocsátott ki. így 1937. februárjában elrendelte, hogy mindazok a zsidó emigránsok, akik 1935. év január 1-e óta telepedtek le Asuncionban, kötelesek elhagyni a várost és *vagy a vidéken mezőgazdasági munkába állni, vagy az orszámból távozni*. Majd pedig a kormány megtiltotta a Lloyd Brasileiro nevű hajózási társaságnak, hogy *Montevideo-ban* zsidó utasokat vegyen hajóra *Asuncion* rendeltetéssel. Bevándorló lengyel zsidó telepesektől *nagy biztosítéki összeg* letételét követelte. Azt is elrendelte, hogy zsidó telepések csak akkor vándorolhatnak be, ha *családjukat* is magukkal hozzák.

Mindezekből látható, hogy a *paraguayi*

kormány nem szánta rá magát a zsidó bevándorlás teljes betiltására, hanem csak nehézségeket gördít útjába. Lehet, hogy újabban megváltozott felfogása; erre vall a fent már említett eset, amely szerint 230 magyar zsidó telepese-nek óhajtja a bevándorlást lehetővé tenni. De inkább úgy magyarázom a paraguayi kormány álláspontját, hogy ha alkalmas mezőgazdasági települőkről van szó, azt sem bánja, ha zsidók. Ha viszont nem mezőgazdák, akkor nem engedi be őket, akkor sem, ha nem-zsidók. Ez a nézete Paraguay budapesti főkonzulának, dr. Zichy Ernő grófnak is, aki így nyilatkozott (nekem: »Paraguay előnyben részesíti a keresztény vallásúakat... De a pionírok vallását nem nézi.« És erre vall Paraguay eviani képviselőjének, az — úgylátszik, svédészarmazású — Gustavo Wiengreen-nek, egyébként ma Paraguay budapesti követének felszólalása az eviani konferencián is, amelyben kifejezésre hozta, hogy Rooseveltnél elnök kezdeményezésére a paraguayi kormány szívesen engedi be nagy számmal is a német és osztrák emigránsokat, ha mezőgazdasági telepesekként jönnek. Ezenkívül szívesen látja azokat a kézműveseket, akiknek tevékenysége — mint ahogy mi fentebb kifejtettük — a mezőgazdasággal összefügg. Más bevándorlók beengedésére azonban a paraguayi törvény, mondotta Wiengreen követ, módot nem nyújt.

Aki mint mezőgazdasági telepes akar bevándorolni, *köteleznie* kell magát, hogy ezen a pályán megmarad és igazolnia kell, hogy

hozott magával annyi pénzt, amelyből megélhet, amíg a földje hozamából nem tarthatja el magát. Körülbelül 40—60.000 peso, vagyis 800—1200 pengő ellenértékének bemutatását követeli meg a hatóság. Paraguay budapesti főkonzulátusa VI. Bajza ucca 46. sz. alatt van. Az útiköltség Asuncionig (német kikötőből Montevideon, illetve Buenos Airesen át és hajón a Parana folyamon) II. osztályon 1500, harmadik osztályon kb. 700 pengőbe kerül. *Argentínai átutazási vízum* is szükséges.

KÉT LEVÉL.

Az utóbbi évek során Paraguayba bevándorolt emberek sok esetben *panaszkodnak* a primitív és szegényes életviszonyok, a sok helyen rossz klíma, az elviselhetetlenül súlyos munka és a higénia hiánya miatt. Telepések sokszor a kártékony rovarok, hangyák, termiták alatt szenvednek és sokan el is hagyták az országot, miután kevés pénzcsekkjüket elveszítették. Arra azonban, hogy *ügyes és élelmes* kivándorlók Paraguayban is jól érezhetik magukat, példát nyújt *két levél*, amelyet sok más panaszoshangú levél mellett a *német zsidók berlini segítőegyesülete* közölt és amelyekből a következő idézetek érdekesek.

Az egyik levél:

»El kell ismernem, hogy néhány évvel előbb bevándorolt zsidó család elég jó megélhetést tudott magának biztosítani Paraguayban. *Éhenhalnia itt nem kell senkinek.* De az-

zal tisztában kell lenni, hogy az életnívó egészen más, mint Európában. Csak néhány hetet töltöttem Paraguay fővárosában, *Asuncionban*, azután ideutaztam *Villaricába*. Még a hajón megismerkedtem egy lengyel gazdával, akivel egy kis területet vásároltunk meg kétszobás házzal, baromfifészerral, kúttal és *gyapot-, banán-, rizs-, ananász-, cukortermesztésre* alkalmas megművelt földdel. Zöldségfélét alig lehet errefelé kapni, úgyhogy sok káposztát, kelkáposztát, paradicsomot ültettem, amelyek szépen fognak jövedelmezni. Gyümölcsből csak banán, narancs és mandarin van. *Ezért sok őszibarackfát, szilvát, fügét és epret ültettem.* A baromfiudvart bambusznövénnyel kerítettem el. *Kis üzletet is nyitottam és kilátásaink vannak arra, hogy napi kiadásainkat az üzlet jövedelme fedezi.* Ez már sokat jelent, mert nem kell csekély tőkénket költeni. Az ország nagyon szép, de sok munkát kíván. Kemény élet, de szabadon élünk és ha nincs is rádiónk, sem újságunk, nem hiányzik semmi. Olyan igénytelenül élünk, mint a benszülöttek, akiknek gyermekei Ádám-kosztümben jönnek hozzánk bevásárolni.«

Egy másik kivándorló így ír *Carlos Pfannl* telepes vidékről:

»Az első perctől kezdve jól érzem itt magam. Sokat kell dolgoznom, de hiszen ez így van mindenütt a világon. Reggel hatkor kezdődik a fejtés, marhák, disznók etetése, azután mi reggelizünk. Utána fát hordunk be, ten-

gerit törünk, általában mezőgazdasági munkát végzünk körülbelül déli tizenkettőig. Ekkor már olyan meleg van, hogy nem lehet a napon dolgozni. Legalább három-félnégy óráig pihenünk, aztán ismét a munkához látunk. Mindig akad a gazdaságban valami tennivalónk, úgyhogy nem unatkozhatunk. Az esték gyönyörűek és legkésőbb kilenckor már aludni térünk.«

URUGUAY

ZSIDÓ MEZŐGAZDASÁGI TELEPÜLÉSI KÍSÉRLETEK.

A lentebb már említett földrajztanár azt is szokta volt kérdezni: »Ha kimegyünk a *buenos airesi Dunapartra*, mit látunk szemközt?« A nebuló, aki ennek a kérdésnek felült, azt válaszolta: »*Montevideót*« — és azt hitte, nagyszerűen felelt. Mire a tanár úr megmagyarázta neki, hogy *először* is Buenos Aires nem a Duna, hanem a *Rio de la Plata* partján van, *másodszor* a Rio de la Plata ott 75 kilométer széles, úgyhogy a folyam túlsó partját nem lehet látni és *harmadszor* *Montevideo* nincsen pontosan szemben Buenos Airessel, hanem az *Atlanti Óceánról* a folyamba bejövő hajó előbb *Montevideot* éri el, az északi parton, majd 10 órával később *Buenos Airest* a déli parton. A két főváros tehát *részut* fekszik egymáshoz. Tény csak az, hogy *Montevideo*, *Uruguay* fővárosa, ugyanúgy,

mint *Buenos Aires*, *Argentína* fővárosa, a *La Plata* torkolatánál fekszik és a két város elég közel van egymáshoz.

A LIEBIG-HÚSKIVONAT ORSZÁGA.

Uruguay állam pontos neve: »*Republica Oriental del Uruguay*«, ami magyarul annyit jelent: »*Az Uruguaytól keletre eső Köztársaság.*« Az elnevezés pontosan megfelel a tényeknek, mert a köztársaság az Uruguay folyótól keletre, a folyó és az Atlanti Óceán között elterülő vidéket foglalja magában. Az *Uruguay* folyó a *Parana* folyam északi mellékfolyója és éppen ott folyik a *Parana*-ba, ahol ez kiszélesül; ettől a ponttól kezdve a *Parana*, mint máshol már említettem, a *Rio de La Plata* nevet viseli. Vagyis: *Uruguay* állam déli határa a *Rio de La Plata*, nyugati határa az *Uruguay*, keleti határa az *Atlanti Óceán*. Csak északon, *Brazília* felé nincsen természetes határvonala az országnak. Nyugaton és délen kizárólag *Argentína* a szomszédja. *Brazilián* és *Argentínán* kívül több szomszédja nincsen.

A múlt század első felében *Argentína* és *Brazília* háborút viseltek egymással Uruguay birtokáért. A vége az volt, hogy Uruguay egyiké sem lett, hanem kivívta függetlenségét. Nem nagy ország; a *délanterikai köztársaságok között a legkisebb*. Területe 187.000 négyzetkilométer, tehát nem éri el a mai Magyarország területének dupláját. *Lakosságának*

száma mindössze *kétmillió*, tehát itt is még bőséges lehetőség van betelepülésre.

Területéhez és népességéhez képest Uruguay gazdasági jelentősége aránylag nagy, amit kedvező földrajzi és közlekedési helyzetének és termékeny talajának köszönhet. Uruguay területének legnagyobb részén *csak fű nő ugyan*, de ez a fű a természetes csapadék és a föld kálitartalma következtében *igen kövér*. Míg *Argentína mesterséges trágyázással* teremtetett lucernaföldeket a Pampán és nagyrészt erre alapította szarvasmarhatenyésztését, addig Uruguayban *természetes legelőkön* alapszik a szarvasmarha- és juhtenyésztés, amelyek az ország legfontosabb gazdasági ágaivá váltak. Uruguay mezőgazdaságilag felhasznált területe *60%-ban legelő* és csak *8%-ban szántóföld*. Állatállománya *15 millió juh és 7 millió szarvasmarha*. Az ország nagyobb része azonban még *parlagon hever*, illetőleg még állattenyésztésre sem használják fel. Nagyon sok termékeny terület maradt máig felhasználatlanul.

Az állattenyésztésen épül fel az ország igen jelentékeny húsipara. Az uruguayi hűtőházak évente *egy-egy millió szarvasmarhát és juhot és 60—80.000 sertést* vágatnak, amelyet nagyrészt fagyasztott vagy hűtött hus formájában exportálnak. A szarvasmarhatenyésztés részben a *Liebig-féle húskivonatgyár* számájára történik. A *konzervipar* szintén igen fejlett; fontos kiviteli cikkei még az országnak

a gyapjú, továbbá *nyers- és készbőrök*. A húsipar helyzete az utóbbi években nem volt minőUg egyformán kedvező; hol a nyersanyagbeszerzés nem volt kielégítő, úgyhogy Argentínából kellett marhát vágatási célokra hozatni, hol az exportlehetőségek csökkentek. Ellenben *igen kedvezően fejlődik a gyapjúkivitel*, mivel értékes angol fajok keresztezése által magas minőségű gyapjút sikerült produkálni, amelyet a világpiac szívesen felvesz. Uruguay kivitelének egyharmada már a gyapjúra esik.

Az állattenyésztés mellett a szántóföldi gazdálkodás jelentősége eltörpül Uruguayban. Búzában és lenmagban az országnak jó években exportfeleslege van; rizst, burgonyát, zabot, tengerit és lucernát saját szükségletének fedezésére termel. A La Plata folyam partján gyümölcs- és főzeléktermelés fejlődött ki, ugyanitt intenzív szőlőtermelés indult meg.

Az uruguayi tengerparton *angol- és skandináv társaságok bálna- és fókavadászatot* üznek. A halzsír feldolgozása állami monopólium; Maldonado helységben *évi 80.000 hordó halzsírt* dolgoznak fel.

Teljesen érintetlenek még Uruguay ásványi kincsei, ha néhány márvány- és gránitbányától eltekintünk. Az ország geológiai tekintetben még nincsen eléggé átkutatva, de réz- és ólomelőfordulások mindenestre vannak. Geológusok, ha szerencséi próbálnak, esetleg szép eredményt érhetnek el. Szenet és kőolajat Uruguay eddig importál. Tervbe-

veitek egy *állami kőolajfinomítógyár* létesítését, hogy legalább ne raffinált petróleumot, és benzint, csak nyers kőolajat kelljen importálniok. Azonkívül nagy *vízierőmű* is létesült, amely függetleníti az országot a szénbehozáltól.

AZ IPAR GYERMEKBETEGSÉGEI.

Ezek az adatok már mutatják, hogy az ország ipara, — ha eltekintünk a húsfeldolgozó ipartól, — még *kezdetleges* állapotban van. Olyan országnak, amely nagymennyiségű és kiváló minőségű *gyapjút* exportál, gyapjufeldolgozó iparra van szüksége legalábbis a belső piac és részben a közvetlenül szomszédos államok ellátására. Ehelyett Uruguay textiliparcikkeket *importál*. Hasonló a helyzet abban a tekintetben, hogy a kedvező természeti adottságok ellenére nincs bányá- és kohóipar. Ez az ország is *túlságosan egy, Hl. két cikkre vetette magát: húsrá és gyapjúra* és ez kevésbé ellentállóvá teszi a gazdasági életet a válságokkal szemben.

A kormány azokat az iparvállalatokat, amelyek *belföldi nyersanyagokat* dolgoznak fel, azzal támogatja, hogy az exportdevizákat a hivatalos jegyzések felett veszi át. *Újonnan létesülő iparágaknak* aránylag könnyű szerrel engedélyeznek védvámokat. Éppen ezért azonban az uruguayi ipar bizonyos gyermekbetegségekbe jutott: a védvámok kitenyészettek olyan iparvállalatokat, amelyeknek nem áll elegendő tőke rendelkezésükre, vagy hiá-

nyos technikai felszerelésük következtében nem versenyképesek a külföldi áruval szemben. Ezért azután egyes iparágakra *numerus clausust* rendeltek el és fokozatosan tágítják a kereteket, hogy az ipari termelést hozzáigazítsák az áruk elhelyezési lehetőségeihez. A nagyobb vállalatokra pedig, — különösen ha külföldi konszernekhez tartoznak, — *külön adókat* róttak ki, azon a címen, hogy a vámok által elért monopóliumszerű nyereségük egy részét az állam elveszi és iparpártolásra, továbbá szociális célokra, iskolafenntartásra, stb. használja fel. A bér- és fizetéspolitikába is beleavatkozik az állam olykép, hogy *gondoskodik arról, hogy a jól kereső vállalatok megfelelően fizessék munkásaikat és alkalmazottaikat*. Az ilyen beavatkozás lehet igen üdvös, de a kormány és a vállalatok között mégis sokszor nézeteltérésekhez, torzalkodásokhoz vezet, mint ahogy Braziliában is feszült a helyzet a kormány és az ott működő, de a külföldi tőke kezében lévő nagyvállalatok között.

Mindazonáltal meg kell állapítani, hogy Uruguay elősegíti a külföldi tőke közreműködését az országban. Vállalkozók, akik Uruguayban ipari vállalatot akarnak létesíteni, gépeiket vámmentesen vihetik be, feltéve, hogy ezeket Uruguayban nem állítják elő. Vámvédelem alatt állnak, bár importált nyersanyagokkal dolgoznak a következő iparágak: *alumínium- és zománcáruk, dobozgyártás, fémágyak, kefék, seprők, nemez- és szalmakalapok, nadrág- és*

harisnyatartók, ernyők, szappanok, parfümök, üveg- és bakelitárúk, elektromos kábel- és zsinórcikkek, acélburkolatok elektromos vezetékek számára, bútorok, gyapjú- és műselyem, kötöttárúk, harisnyák, konfekció, vas- és acélbútorok, csomagolópapír, cigaretták. Belföldi nyersanyagot dolgoznak fel és fokozott vámvédelem alatt állnak: *cipőárúk, ruhaszövetek, bőrárúk, szőnyeg- és cementárúk.* Minden egyéb ipari cikk tekintetében is azonban meglehetősen tág tere van még a fejlődésnek. — Tervbe vették *autógummi, aszbest-cement fedőlemezek, izzólámpa, különféle vegyi- és orvosi szerek gyártását.* Az uruguayi iparban elhelyezett tőkét 150 millió pesóra, vagyis 300 millió pengőre becsülik, ifjabbán a vámvédelmet némileg mérsékeltek, hogy a túltermelés veszélyét elkerüljék.

SZOCIÁLIS KORMÁNYZAT.

Sajnos, Uruguayban sincsen meg egészen az a politikai nyugalom, amely a gazdasági fejlődésnek elengedhetetlen előfeltétele. Hosszú ideig két párt küzdött a hatalomért, a liberális »*Colorado*« (vörös) és a nacionalista »*Blanco*« (fehér) párt. Azonkívül volt egy-egy *katolikus, szocialista és kommunista* párt. Az 1930-ban megválasztott *dr. Terra Gabriel*, colorado-párti elnök a pártviszályoknak az elnöki hatáskör kiterjesztésével akart véget vetni. Saját párthíveinek egy csoportja *Brum Baltazar* vezérlete alatt, felkelést rendezett el-

lene, amelyet *Terra* fegyveresen vert vissza; *Brum* öngyilkos lett. *Terra* most kizárta a felforgató pártokat, elsősorban a kommunis-tákat a parlamentből. A két házból álló par-lamentet, mint olyant meghagyta, de az el-nöknek széleskörű vétőjogot biztosított a ho-zott törvények ellen, magának tartotta fenn a hadsereg feletti főparancsnokságot és a po-litika általános irányvonalainak megszabását. Ezt az alkotmányt az ország 1934. májusban népszavazás útján, kétharmad-többséggel el-fogadta.

Az új alkotmány módot ad az elnöknek, hogy erélyesen kormányozzon, de azért az uruguayi elnök *nem diktátor*. 1934. óta *Uru-guayban béke van*, a belpolitika igen *szociális* jellegű, a külpolitika a *népszövetségi* hatalmakkal való együttműködésen alapszik. *Terra* kormányzata kizárólag a liberális és konzervatív pártok együttműködésén alapult és mégis »vörös elnök«-nek nevezték el, részben pártállásánál fogva, részben mert *szá-mos szociális törvényt alkotott, mint öregségi járadék, gyermek- és anyavédelem, ingyenes orvosi kezelés, munkásbiztosítás, hatnapos munkahét és nyolcórás munkaidő, minimális munkabérek, olcsó munkáslakások építése és a munkaidő szabályozása ntég a házialkalma-zoltak részére is*. 1938. májusban új elnökvá-lasztás volt és *Terra sógorát*, a szintén Colo-rado-párti *Alfredo Baldomir mérnök-tábornok* választották meg, aki szintén energikus és szociális érzékkel megáldott ember.

Noha tehát, most már ötödik éve nyugodt a politikai helyzet, a gazdasági fejlődés az ismételten megújuló világválságok hatása alatt Uruguayban is egyenlőtlen volt. 1935-től 1937-ig kivitele emelkedett, már az 1937. év utolsó negyedében azonban visszaesés állott be, amely 1938-ban folytatódott. A visszaesést főleg a gyapjúárak világpiaci csökkenése okozta, amely az ország belső gazdasági életét is kedvezőtlenül befolyásolta.

Az *államháztartás* egyensúlyát sikerült fenntartani, a függő adósságokat 1935-ben kifizették és a külföldi kölcsönök kamatait 70% erejéig fizetik. 1937-ben a *devizakorlátozásokat lényegesen enyhítették*. Azonban a kereskedelmi mérlegnek 1937. vége óta bekövetkezett romlása a *valuta rosszabbodásához vezetett*. Uruguay pénzegységét is peso-nak hívják. Ezt a pesot Londonban 1929-ben 52 pencevel (aranyban), 1937. októberben pedig mintegy 40 pencevel (papírban) értékelték, míg ma már csak 19 pence az értéke. Pengőben, a Magyar Nemzeti Bank 50%-os hivatalos felárát figyelembevéve, tehát *nem egészen 2 pengőt ér meg az Uruguay-peso, amely 10 év alatt elveszítette értékének 70%-át*.

A kereskedelmi mérleg megjavítása céljából körülbelül *fél év óta korlátozzák a behozatalt* és az egyes áruk számára behozatali kontingenseket állapítanak meg. Természetes, hogy a belföldi ipar kifejlődésének szempontjából ez csak kedvező, éppúgy mint a valuta értékcsökkenése is.

MAGYAR—URUGUAYI KAPCSOLATOK.

A kereskedelmi mérleg megjavítását célzó intézkedésekhez tartozik az u. n. »*bilaterális*« elv érvényesítése: Uruguay minden államtól lehetőleg csak olyan összegért óhajt vásárolni, mint amennyiért az illető állam vásárol tőle, kivéve, ha kereskedelmi szerződésben más állapotot meg. Magyarországnak Uruguay-al nincsen kereskedelmi szerződése, ezért *Uruguay* velünk szemben is a *kölcsönösség* alapján áll, vagyis lehetőleg csak annyit vesz át, amennyit mi tőle veszünk. 1937-ben behozatalunk értéke mindössze 300.000 pengő volt, kivitelünké 144.000 pengő, de 1937-ben *Uruguay* körülbelül 3 millió pengős megrendelést adott a *Ganz-gyár*nak *Árpád-jellegű vasúti kocsik* szállítására. Ezek leszállítása 1938-ban megkezdődött, miáltal *kivitelünk összege 1H.000 pengőről 2Jl. millió pengőre szökött fel.* — Behozatalunk azonban 1938-ban is mindössze 225.000 pengő volt (főleg *gyapjú* és *nyersbőr*), úgyhogy szállításaink ellenértékét árukban nem vettük át. Ez annál sajnálatosabb, mert az uruguayi magyar főkonzul, *Horváth* Ernő kereskedelmi tanácsos, aki nagyon sokat fáradozott a magyar-uruguayi kereskedelmi kapcsolatok kimélyítése érdekében, *évi 100 millió pengőre teszi a kölcsönös árucseré forgalmi volumen lehetőségeit*, ha Magyarország *állati nyersbőr, gyapjú* és *állati belekben* való szükségletét nem Németországon keresztül, hanem *közvetlenül Uruguayból fedezné.* Fölvetette *Horváth* Ernő azt

a tervet is, hogy a *postatakarékpénztár létesítsen Montevideóban telephelyet*, amely összegyűjthetné az uruguayi tizennégy-tizenötezer magyar megtakarított pénzét és ezzel finanszírozhatná a magyar-uruguayi árucsereforgalmat. Hogy magyar külkereskedelmi lehetőségek vannak Uruguayban, egy érdekes tény is bizonyítja. *Magyarország 1936-ban 1200 vagon burgonyái szállított Uruguayba*, — holott Dél-Amerika a burgonya klasszikus hazája. De az országban gyakran pusztít a »burgonyarákinak« nevezett betegség, amely emberekre is fertőző. Az uruguayi kormány tehát évente *körülbelül 24 ezer vagon burgonyát importál* olyan helyekről, ahol ezt a betegséget nem ismerik. Még *tenyészállat-szállítás* is tekintetbe jöhetne. Korábban *szeszt* is szállítottunk Uruguayba.

Az, hogy Uruguayban *15.000 magyar lakik* már — ami az aránylag kicsi országhoz képest elég nagy szám — és hogy Magyarországgal gazdasági kapcsolatok állnak fenn, bizonytalannal vonzóerőt gyakorol a kivándorolni kényszerülő magyar zsidókra, akik tudvalevőleg mindig és minden körülmények között *elsősorban magyaroknak érzik magukat*. Uruguay szociális érzésű kormányzata és újabban nyugodt politikai fejlődése ugyancsak vonzóerő. Végül kedvező a bevándorlók szempontjából az ország éghajlata is.

Uruguay felszíne hullámos, dombos; csak keskeny, sziklás, alacsony hegláncok vonulnak át rajta helyenként, legnagyobb ma-

gaslata a brazíliai határon 624 méter. Az ország *klimája kellemes, egészséges és körülbelül megfelel a Földközi Tenger északi országai ég haj halának*. A legmelegebb hónap a január, amelyben a havi átlaghőmérséklet 22 fok Celsius és éppen olyan könnyen elviselhető, mint a leghidegebb június hónap, átlag 10 fok Celsius hőmérsékletével. Uruguayban *évente átlag 225 napsütéses napot* számoltak meg.

Az ország kedvező klímája és haladó szociálpolitikája a modern *városi fejlődésnek* is utat nyitott. *Kimondottan nagyvárosi jellege* azonban csak a fővárosnak, *Montevideonak* van. Ebben a városban 600.000 ember él, az ország lakosainak majdnem egyharmada. Délamerikának egyik legjelentékenyebb kikötője. Élet- és kulturnívó tekintetében *bármely európai nagyvárossal* felveszi a versenyt; egyeteme, iskolái, kórházai mintaszerűek. *Az egyetem minden fakultásán és az iskolákban a tanítás ingyenes; az utóbbiakban kötelező is.* Az uccák nagyon *tiszták*, jól kövezettek, a város legjellegzetesebb épülete a 14 emeletes »Palacio Salvo«. Közvetlenül a város közepében van *Pocifos*, kertváros és tengeri fürdőhely.

A többi uruguayi város lényegesen kisebb. *Paysandu*, az Uruguay folyó partján, 31.000 lakossal, a húsipar központja, *Mercedesnek*, a Rio Negro partján, 23.000 lakosa van. Ugyancsak az Uruguay folyó mentén van *Fray Benlos*, a Liebig-húskivonatkonszern és

általában az alsó-Uruguay-szakasz húsiparának központja. Az állattenyésztő terület legfontosabb pontja *Salto*, 30.000 lakossal. Eddig a városig hajózható az Uruguay folyó. Szemben Salto-val, a folyó másik partján van *Concordia*, argentinai város. A La Plata folyó mentén, éppen szemben Buenos Airessel van *Colonia*; ide helyi hajókon jönnek át a buenos airesiek, ha »külföldön« akarnak fürödni. A városokat a sok folyón közlekedő hajójáratok, azonkívül pedig a 2800 kilométer hosszú, igen fejlett vasúti hálózat kapcsolja össze. Az autó-utak is igen jók.

A BEVÁNDORLÁS.

Mindent összevéve, tehát Uruguay olyan állam, amely *kultúrreemberek életigényeinek megfelel*. A lakosság *90%-ban fehér ember*, csak 10%-a mesztic. A többség *katolikus*, de igen toleráns minden más vallással szemben. Az analfabéták száma Uruguayban az összes délamerikai államok között a legalacsonyabb. Az összlakosság *18%-a külföldi*, ebből 6.2% *olasz*, 5.5% *spanyol*. Államnyelv kizárólag a *spanyol*.

A *zsidók* számát az 1932-es népszámlálásnál 17.000-ben állapították meg, de ez a szám azóta erősen emelkedett és mai becslés szerint harmincezerre tehető. A lakoságnak tehát 1.5%-a. Az első zsidó bevándorlók 1900. körül jöttek és közvetlenül a világháború előtt mindössze 30—40 zsidó család élt Uruguay-

ban. 1923. körül kezdtek nagyobb számban zsidók az országba jönni, többnyire azonban nem telepedtek le végleg, hanem továbbmentek Argentínába. Csak 1930. óta tekinthető Uruguay nagyszámú európai zsidó végleges kivándorlási célpontjának. A bevándorolt zsidók nagyjából lengyel, orosz, román, török, lett vagy litván származásúak.

Az Uruguayban élő 30.000 zsidó közül 20.000 Montevideóban lakik. Itt szövetkezetek, valamint »jiddis« és spanyol nyelven megjelenő lapjaik és 7 zsidó elemi iskolájuk van. 1937. év óta jönnek nagyobb mértékben középeurópai zsidók is, de azért a zsidók még mindig csak kis töredékét képezik az uruguayi bevándorlóknak.

1937-ben 203.000 bevándorlóból 1500 volt a zsidó, ebből mintegy 600 német, 95 osztrák, 630 lengyel és 180 más európai eredetű, 51 pedig Braziliából jött át. Az 1938. első felében 130.000-n vándoroltak be Uruguayba, ezek közül 1171 zsidó. Ezek a számok egyébként azt mutatják, hogy a bevándorlás Uruguayba igen erős, de úgy látszik, sokan átmeneti tartózkodás után továbbmennek Argentínába.

Mi az álláspontja az uruguayi kormánynak a bevándorlás kérdésénél? Az eviani konferencián Uruguay delegátusa, Carbonell-Debali azt a kijelentést tette, hogy Uruguay népe »szívesen fogad minden idegent, aki békésen akar dolgozni és tiszteli az ország törvényeit.« Utalt az 1934-es alkotmány 36. szakaszára, amely betelepülési és költözködési szabadsá-

got ad mindenkinek, a fennálló törvények ke-
reteiben. *Guani* Albert dr., Uruguay jelenlegi
külügyminisztere, mint a Népszövetség mene-
kültügyi jogalkotó bizottságának elnöke, a *né-
met menekültügy* rendezésének munkájában
tevékeny részt vett. Carbonell-Debali kifejtette,
hogy Uruguaynak *szüksége van bevándorlókra,
akik alkalmasak mezőgazdasági és állattenyésztői
munkára, kis tőkével rendelkeznek, illetve
olyan anyagi eszközökkel, amelyek a ked-
vszó fellételek mellett megszerezhető földte-
rület megvásárlásához szükségesek.* A kor-
mány 1937-ben *bevándorlást irányító irodát*
létesített, mert a demográfiai lehetőségek fi-
gyelembevételével akarja a betelepülést meg-
szervezni.

A bevándorlási kérelmek elintézése kö-
rülbelül az Anchlussig teljesen az *egyres or-
szágok fő konzulátusainak* kezeiben volt. Ezek
a főkonzulátusok a fennálló rendelkezések fi-
gyelembevételével aránylag könnyen adták
meg a beutazási engedélyt. *Magyarországról*
is számosan vándoroltak ki *Uruguayba*, ahol
a magyarok számát, mint említettük, *körül-
belül 14—15.000-re lehet tenni.* Az Anchluss
óta a főkonzulátusok csak továbbítják a ké-
relmet ahhoz a követséghez, amely országuk-
hoz legközelebb esik, azok viszont elküldik
Montevideoba, a bevándorlási igazgatósághoz,
amely aztán *egyénilag* bírálja el a kérelmeket,
de figyelembe veszi a főkonzulátusok, illetve
követségek ajánlásait. A budapesti főkonzulá-
tus: /., *Istenhegyi út 8. sz.* alatt van.

A bevándorlási kérelemhez minden személynek *hat referenciát* kell megadnia, akikről az illetékes hatóságok — a bevándorló költségére — a politikai és egyéb irányú megbízhatóság tekintetében felvilágosítást szerezhetnek. A bevándorlónak minden 17. évnél idősebb személy után *hatszáz arany peso* (háromezerszázharminckét pengő) olyan pénzt kell igazolnia az Illetékes konzulátusnál, amely birtokában van, vagy amelyet harmadik személy a kivándorló javára Uruguayba transferálni hajlandó. Akik Uruguayban élő *rokonaitól* meghívást kapnak, *ottani polgároktól alkalmazási szerződéssel vagy jótállással* jelentkeznek bevándorlásra, mentesülnek az említett vagyoni előfeltételek alól. A bevándorlást, könnyebben engedélyezik, ha a kérvényt legalább 3 éve Uruguayban élő rokonok nyújtják be.

Az 1938. végén benyújtott új bevándorlási törvényjavaslat szerint *kvóták* állapítandók meg az egyes nemzetek számára és a törvény kizárja azokat a bevándorlókat, akik nem végeznek produktív munkát. A fent említett 600 pesot ezentúl a bevándorlás alkalmával a hatóságnál letétbe kell helyezni és az hathavi 50 pesos részetekben adja a bevándorlónak vissza.

EGY NAGYSZABÁSÚ KÍSÉRLET.

Az új elnök, *Alfredo Baldomir*, 1938. októberben fogadta a montevideói zsidók küldöttségét és kijelentette, hogy *a zsidók beván-*

dorlását messzemenően támogatni óhajtja, ha ezek a mezőgazdaságban kívánnak elhelyezkedni. Ez azzal függ össze, hogy éppen akkor nagyszabású kísérlet indult meg zsidó mezőgazdasági települések létesítésére Uruguayban. Az uruguayi kormány nagy súlyt helyez a megműveletlen és felhasználatlan területek benépesítésére és így érthetően szívesen látta ezt a kísérletet. *Baldomir* tábornok nagy érdeklődéssel és elismeréssel hallgatta meg a küldöttség jelentését a készülő településről. A település tervét a *Montevideóban* fennálló *Uruguay Zsidó Telepítési Egyesület* dolgozta ki, amely egyelőre 40—50 családot fog-2000 hektár (3600 katasztrális hold) földön letelepíteni. Mindegyik család csak 10 hektárt kap egyéni megművelésre, a fennmaradó 1500 hektár köztulajdon lesz és a telepesek által megválasztandó ötösbizottság utasításai szerint munkálják meg. Az ötös bizottság mellé a Telepítési Egyesület pénzügyi tanácsadóját és egy államilag kirendelt mezőgazdasági szakértőt osztanak be.

Az egyes családok 10 hektáros parcelláin egy-egy kőből épült ház lesz 2—3 szoba és konyhával, vízvezetékkel, villanyvilágítással és hajtóerőként felhasználható elektromos motorral. A telep közös tulajdonát képezi a villany- és vízmű, a tehenészet, a gépek, traktorok, továbbá az államilag elismert iskola, egészségügyi állomás orvossal és gyógyszerésszel, teher-automobilok, stb.

A település részvénytársaság formájában

fog működni, amelynek alaptőkéje 200.000 peso (úgy látszik papír-peso, ez esetben kb. 400.000 pengő) és az egész alaptőkét egyelőre a »*Banco Israelita del Uruguay*« az *Uruguay Zsidó Bank* veszi át, amely a felét azonnal átengedi a telepes családoknak. Az ehhez szükséges anyagi eszközöket az összes uruguayi zsidók gyűjtés útján adják össze. Az alaptőke másik felét a telepesek részletekben fizetik ki, aszerint, mennyi pénzt tudnak az évek során megtakarítani. Addig kamatmentes kölcsön formájában bocsátja az uruguayi zsidók közössége a bank rendelkezésére az összeget. Mihelyt a telepesek teljesen kifizették a részvényeket, a telep tulajdonukba megy át, és pedig a különparcellák mindegyik család egyéni tulajdonába, a közös föld pedig a telep köztulajdonába.

Ebben a településben csak a már Uruguayban élő zsidók vehetnek részt. Valószínű azonban, hogy az uruguayi kormány szívesen fogadja, ha megfelelő tőkével *külföldi zsidók* is vállalkoznak hasonló települések keresztülvitelére. *Ha például Magyarországon összeállna 30—Í0 zsidócsalád, amelyeknek tagjai mezőgazdasági munkára egytől-egyik alkalmasak és akik a Magyar Nemzeti Bank engedélye alapján akár saját pénzükből, akár külföldi kölcsön útfán a szükséges tőkét elő tudnák teremteni, az uruguayi kormány valószínűleg engedélyezné a letelepülést.* A természeti, gazdasági és politikai adottságok Uruguayban minden tekintetben *jobbak* ilyen vállalkozás

számára, mint az előző fejezetben tárgyalt *Paraguayban*.

IPARI FOGLALKOZÁS?

Hogy *más foglalkozási ágakban* mennyiben lehet elhelyezkedni, arranézve a *Montevideóban székelő, a bevándorlókat védő bizottság* — igaz, hogy már hosszabb idővel ezelőtt — a következő felvilágosítást adta a *Német Zsidó Segítő egyesületnek*:

Kereskedelmi alkalmazottak: Ezekben a foglalkozási ágakban csak kivételes esetekben, ha a spanyol államnyelven kívül a bevándorló még tökéletesen bírja a francia és angol nyelvet is, van némi elhelyezkedési lehetőség. *(Újabb információim szerint az irodai alkalmazottak helyzete Uruguayban igen súlyos. A bevándoroltak közül sokan kénytelenek voltak inasnak vagy szolgának elszegődni, mások rikancsok, uccai árusok, fagyaltosok, stb. lettek. A zsidó házalók üldözéseknek vannak kitéve; mint kiskereskedő is nagyon nehéz már letelepedni.)*

Szabad foglalkozásúak: Orvosok, ügyvédek bevándorlására egyáltalában nincs szükség.

Ipari munkások: Csak szakképzett munkások számíthatnak elhelyezkedésre, mert többnyire akkordmunkát kell végezniök és ebben az igénytelen belföldi munkaerővel csak az igazán tanult szakmunkások tudnak versenyezni. A munkabér óránként 0.25—0.50 peso között váltakozik. A »gringók« (ez a megjelölés kö-

rülbelül az északamerikai »zöldfülűek«-nek felel meg) tájékoztatlanságát azonban kihasználják és sokszor még kevesebbet is fizetnek. A nyolcórás munkaidő betartására ügyelnek, szombaton csak félnapot dolgoznak. Viszont munkaszerződéseket csak ritkán adnak és ha a munka csökken, az elbocsátások rövid úton történnek. *(Ehhez újabb információ: Az utóbbi időben munkát lehetett találni az építőiparban, a ruhakonfekcióban, továbbá mérszárosoknak a hűtőházakban. Szabók és cipészek alkalmi munkát találtak. Pékek és cukrászok számára igen rosszak a kilátások, mert ezekben a szakmákban sok a belföldi munkaerő. Villanyszerelők elhelyezkedhetnek, de rossz fizetéssel.)*

Mezőgazdasági munkások: Míg önálló mezőgazdák számára sok és jó föld áll rendelkezésre, addig mezőgazdasági munkásnak európai ember aligha szerződhet el Uruguayban. A belföldi mezőgazdasági munkásság ugyanis annyira igénytelen, hogy úgyszólván néhány fillérért, sokszor csak a pusztá élelemért dolgozik. Ezzel az igénytelenséggel európai ember természetesen nem tud versenyre kelni.

Háziipar: Itt mutatkoznak lehetőségek, de a háziipart a bevándorlónak lehetőleg kis rezsilvel és főleg saját munkaerejével kell végeznie, hogy eredménnyel dolgozhassék.

Női foglalkozások: *Szabónők, kalaposnők, tisztítónők, iparművészek* megélhetést találhatnak, ezenkívül *szakácsnők, háztartási alkalmazottak.* A házi alkalmazottak élete azon-

ban nehéz, mert a munkaadók az *osztálykülönbségei* erősen érzetik.

Önálló kereskedők: 1500—2000 pesoval, tehát 3—4000 pengővel *kézműárú, háztartási cikk*, vagy *élelmiszerüzletet* nyithatnak, amelyből egy-két hónap múlva már meg lehet élni.

Tőkések: Húszezer pesoval (40.000 pengővel) már mint járadékos megélhet bárki.

A megélhetési költség egy-egy fiatalember számára — *beszerzések nélkül*, de a *spanyol nyelvtanítás* költségeit beleértve — havi *harmincöt-negyven peso* (körülbelül hetvennyolcvan pengő), ami azonban főleg a kisebb városokra vonatkozik. Minden kivándorlót védő hatóság figyelmezteti a bevándorlót arra, hogy *igyekezzenek a kisebb városokban* elhelyezkedni. Egy montevideói levél azt írja, hogy *150 pesoból* (háromszáz pengőből) *négytagú család minden igény kielégítésével már megélhet*. Ez valószínű, ha figyelembe vesszük, hogy *egy kiló elsőrendű hús ára 0.20 peso* (40 fillér). A többi élelmiszerárak körülbelül a *magyar áraknak* felelnek meg, de a gyümölcs olyan olcsó, hogy úgyszólván nincs is ára. Ugyanez a montevideói levél azt írja, hogy *»Sehol a világon olyan olcsón nem lehet élni, mint Uruguayban«*. Egy kiló burgonya például körülbelül 1.4 fillér. A lakásviszonyok kedvezőek: *kétszobás lakás már havi húsz pesóért kapható*. Nagy, modern lakás havi 100—130 pesóba kerül. Családi lakóházakat öt-hat szobával havi hetven-száz pesóért lehet kapni *Montevideóban* is, kisebb városokban megfe-

lelően olcsóbb. Ajánlatos azonban, hogy a kivándorlók legszükségesebb *bútorait* hazulról vigyék magukkal, mivel ezek Uruguayban aránylag drágák. Bár a kiszállítás is drága, két szoba kiszállítása u. n. »liftben« (keréknélküli, bútorszállítókocsihoz hasonló nagy falárában) Budapestről Montevideoba 2500 pengőbe kerül. Szőnyeget, edényeket, varrógépet szintén ajánlatos elvinni. A bútoroknak ugyanazzal a hajóval kell érkezniök, amellyel a kivándorló utazik, mert különben nem biztos, hogy vámmentesen engedik be a dolgokat.

Ha tekintetbe vesszük, hogy az *iskolai tanítás ingyenes és még a magasabb francia, amerikai és spanyol magániskolákban sem kerül többé havi tizenkét pesonál*, azt látjuk, hogy olyan országgal állunk szemben, amelynek klímája, gazdasági viszonyai, sőt bevándorlási politikája is némi lehetőséget és reményt nyújtanak az új népvándorlás kényeszerű vándorainak.

ECUADOR

FEJLETLEN, DE FEJLŐDNI AKARÓ ORSZÁG.

Ecuador — spanyolul: *egyenlítő*. Azért hívják így ezt az országot, mert közvetlenül az egyenlítőnél fekszik, amely átszeli. Délamerikai fogalmakhoz képest kisebb ország; *területe* »csak« 450.000 négyzetkilométer, vagyis *négyéfszer* akkora, mint Magyarország. *Lakosainak* száma 2.5 millió, *negyedannyi*, mint Magyarorszáé. Vagyis: *népsűrűsége* csak egy *tizennyolcadrésze* Magyarország népsűrűségének. A lakosság 48%-a *indián*, 30%-a *mesz-tic* (fehérek és indiánok keveréke), 14%-a *né-ger* vagy *mulatt* és — mindössze 8%-a *fehér* ember.

HÓVIHAR AZ EGYENLÍTŐN.

Az egyenlítői éghajlat nem érvényesül egyforma módon az ország egész területén.

Három részre lehet osztani a területet — mind-egyik külön világ. A *tengerparti zóna* síkság, szélessége mintegy 200 kilométer. Ezen a parti területen a tropikus égöv *forró, csapadékos éghajlata* uralkodik.

A forró parti területet *őserdők* szegélyezik és innen *hirtelen 6300 méter magasságig emelkednek az Andok*. Ennek a résznek *lakott területei 2500—3500 méter magasságban vannak*. Az egyenlítő közvetlen közelében még *ilyen magasságokban is a hőmérséklet nappal igen forró*, a levegő pedig természetesen igen *ritka*. Forróság ritka levegő mellett — európai ember számára nehezen megszokható kombináció. De a forróság csak nappal uralkodik, *este nagyon gyorsan és alaposan lehül a levegő* és a hőmérő ilyenkor valamint a reggeli órákban *csak néhány fokot mutat*. Csak feltétlenül egészséges ember szíve és tüdeje bírja el ezeket a *hirtelen átmeneteket*. Sokat *esik itt az eső*, gyakorta *hideg eső, jégesővel vagy némi hóval* keverten. *Évszakok nincsenek*, egész éven át körülbelül ugyanaz az időjárás; a havi átlaghőmérséklet, amely a nappali nagy forróságból és az éjjeli erős lehülésből adódik, egész éven át 12—13 fok.

Az Andoktól keletre ismét *mélyen fekvő része van* Ecuadornak, az *Amazonas* folyam partján. Ez *teljesen tropikus őserdő*, amelynek nyomasztó forróságát sem a tenger, sem magaslatok nem enyhítik. A milliósámra tenyésző moszkito-szúnyogok *maláriát* és min-

denféle veszedelmes betegségeket terjesztenek; európai ember csak akkor téved ide, ha foglalkozása — felfedező-utazó.

Valószínűleg Ecuadornak ezekre a *sajátos klimatikus viszonyaira* vezethető vissza, hogy oly elenyészően kevés fehér ember él az országban. Valamilyen *titokzatosan az emberben szunnyadó életösztonre vall*, hogy itt olyan nagy mértékben *keresztelkedett* az európai faj a tropikus égtájak benszülötteivel, mert ily módon az utódok keveredésüknél fogva *jobban bírják a klímát*, sőt teljesen alkalmazkodnak hozzá, ami a tiszta fehér embertől csak az ország különösen jó fekvésű helyein várható el.

A *színes emberek*, akik az országban élnek, egyébként *nagyrészt polgárosultak*; belőlük származik a *gazda-elem*, nagyrészüik az *ültetvényeken dolgozik* vagy pedig *háziiparral (panama-kalapok fonása)* foglalkozik. Ez vonatkozik elsősorban a *part- és a hegyvidékre*. Viszont a hegyvidék mögött elterülő *Amazonas-menli őserdőben* még a szó szoros értelmében vett *vad, félmeztelen indiánusok* lakoznak, akik törzsfőnökeik (ezek neve »*kacika*«) vezérlete alatt egymással véres harcokat vívnak ki és valóságos *ember vadászok*, mert megölt ellenségeik fejét, a diadal jeléül, preparálva és zsinigre fűzve, nyakuk körül hordják. A jibaro-indiánusnak addig nem szabad nőszülnie, amíg nem hord a nyakán legalább egy emberfejet. Ha tehát fentebb azt mondtuk, hogy erre a területre csak felfedező-utazók

tévednek, úgy hozzáfűzhetjük: de ezeknek is jól fel kell *fegyverkezniük*...

TROPIKUS ÜLTETVÉNYEK, EGYÉBKÉNT LASSAN FEJLŐDŐ GAZDASÁGI ÉLET...

Térjünk vissza erről a barátságatlan — talán még a mai Európánál is barátságaltalabb — vidékről Ecuador kulturált *tengerpartjára*. Végig az egész partvidéken (amely itt nem sivatagszerű, mint Peruban és Chile egy részén) *kakaó-, kávé-, cukornád-, pamut- és rizs-ültetvények* vannak. Régebben a *kakaó dominált*, 1920-ig Ecuador szolgáltatta a világ kakaótermésének felét. Azonban *növényi betegségek* elpusztították a kakaófák igen nagy részét, úgyhogy Ecuador kakaó-kivitele, bár még mindig jelentékeny, ma már erősen visszamarad más területek (az afrikai Arany-Part és Brazília) kakaó-exportja mögött és a világszükségletnek aránylag kis hányadát fedezi. Ezért tértek át az ecuadori ültetvényesek a *kávé* és a fent felsorolt többi cikk termelésére. Megemlíthető még a *tagua-dió* (vagy kő-dió; gombokat készítenek belőle) és a »*kapok*« (párnák tömésére használják) mint e partvidék tipikus terményei. *Igen fontos kincse Ecuadornak ma a kőolaj*, amelyet szintén e partvidéken találtak és amely ma az ország *első exportcikke*.

Az *Andok régiója* a már vázolt éghajlati viszonyok következtében és megfelelő talajjavítás híján Ecuadorban *kevésbé termé-*

keny. A szél ellen védettebb hegyoldalakon *gabonát* és *gyümölcsöt* termelnek, a terület nagyobb része azonban csak *állattenyésztésre* alkalmas, amelyet *extenzív* módon — a nyájak ide-oda terelésével — üznek. A hegyvidék egy része *kőszivatag*, a tűzhányók évezredek óta kiomlott *lávája* mérföldszámra borítja a földet.

Az ecuadori Andok ásványi kincsei közül némi *aranyat* és *ezüstöt* bányásznak, míg a *platina-*, *vas-*, *réz-*, *higany-*, *ólom-*, *kén-*, *márvány-* és *kősó-előfordulásokat* mindmáig — megfelelő tőke és kedvező közlekedési viszonyok hiányában — nem, vagy csak alig aknázzák ki.

A partvidék legfontosabb városa: *Guayaquil*, az ország fő-kikötője. Lakosainak száma: 130.000. Modern, elég csinos város, élénk kereskedelmi forgalommal. Azelőtt a sárgaláz fészke volt, de sikerült a környező mocsarak lecsapolása révén egészségessé tenni. Kisebb kikötővárosok *Puerto Bolivar* és *Libériád*, amely utóbbi városból szállítják el a tengeren az ország petróleumát, továbbá *Manta* (itt a panama-kalapok nagy tömegét rakják hajóra), *Bahia de Caraquez*, ahonnan kakaót exportálnak.

Az ország politikai fővárosa, *Quito*, 2850 méter magasságban, az Andok régiójában fekszik. Itt érvényesülnek a legerősebben azok a sajátos hideg-meleg éghajlati viszonyok, amelyeket fentebb vázoltam. Quitonak 120.000 lakosa van, tehát valamivel kevesebb, mint

Guayaquil kikötővárosnak. Guayaquil és Quito között közlekedik az ország *egyetlen nagyobb vasúti vonala*; ettől eltekintve csak helyi jelentőségű kisebb vonalak épültek itt-ott. Ezen a vonalon is csak hetenként háromszor közlekedik egy-egy vonatpár, amelynek 3500 méter magasságba kell felkúsznia, hogy onnan leereszkedjék Quito városának 2850 méteres színvonalára.

Quito rendkívül szép város. Látni lehet a városból az *örök hóval fedett vulkánokat*, az 5940 méter magas (még működő) Cotopaxit és a 6310 méter magas (kialudt) Chimborasszot. A város számos temploma egytől-egyik *műtörténelmi látványosság*, mindegyik telve van a *barokk művészet* szobrászati, festészeti kincseivel és csillog az *aranytól és ezüsttől*. De a város *modern része* is szép és az ország volt elnöke, *Dr. Ayora*, aki polgári foglalkozására nézve orvos, igen sokat tett kedvező higiénikus viszonyok teremtésére. Egyetem és számos iskola van Quitóban. A jelenlegi lelnök, *Aurelio Mosquera* 1938. december 15.-e óta *diktatórikus alapon* kormányoz és több baloldali képviselőt elfogatott. Azonban 1939. májusra *új parlamenti választásokat* helyezett kilátásba.

Kisebb városok az Andok magaslati régiójában *Riobamba* (40.000 lakossal), *Ambato* (30.000 lakossal) és *Cuenza* (60.000 lakossal). Valamennyi város 2500—2800 méterrel a tenger színe felett fekszik. Vasúti összeköttetése

csak Riobamba-nak van, a Guayaquil—Quito vasúti vonalon. Egyetem Guayaquilban és Cuenzában is van, viszont az elemi iskolák számát csak 1935. óta szaporítják, úgyhogy egyelőre a lakosság nagyobb fele analfabéta. Az iskoláztatási viszonyok csupán Quito-ban kedvezők; azonkívül Guayaquilban van egy *független* német iskola.

NINCS SOK MUNKAALKALOM, DE — OLCSÓ AZ ÉLET.

Ecuador *kiviteli cikkei* ugyanazok, mint fő-termékei: *kőolaj, kakaó, kávé és arany*, no meg a panama-kalapok. Említettük már, hogy ásványi kincseit nem aknázza még ki és hozzáfűzhetjük, hogy — eltekintve a tengerparti ültetvényektől — mezőgazdasága is *visszamaradt* még, mivel a hegyvidéken vannak területek, amelyekből intenzív művelés mellett (öntözés, trágyázás) gabonaföldeket lehetne teremteni. Ennek megfelelően az ország ipara is fejletlen. *Textilanyagokat, vegyi szereket, gépeket*, mindenféle *készárut* importálnia kell. Magyarországból is van némi importja az országnak, főleg jutaszövetekben és jutaszákokban, izzólámpákban, kikészített bőrökben, gyógyszerekben, de az egész behozatal 1938-ban nem tett ki többet 134.000 pengőnél. Viszont Magyarországot kizárólag *kő-diót* importált Ecuadorból, néhány ezer pengőért.

Van az országban néhány *pamutfonóda*, amely mintegy 3000 munkást foglalkoztat és valmit exportál is. Van azonkívül egynéhány

sörfőzde, jéggyár, cement-, bőr-, csokoládé-, gomb-, szőnyeg-, szappan-, dióolaj-gyár, több cukorgyár, bőrgyár, malmok, stb. Alkoholra, dohányra, sóra és gyufára állami monopólium van. Általában azonban inkább *kisipari tevékenység* folyik az országban; a mindennapi szükséglet cikkeit állítják elő. Újabban igyekeznek a közlekedést fejleszteni, további vasútvonalakat részben már építenek, részben terveznek és ugyancsak épült néhány igen jó autó-út. Az ország valutája, mint majdnem valamennyi délamerikai valuta, 1932 óta *elértéktelenedett*, a »Sucre« nevű pénzegység ma mindössze egyötödét éri a hét év előtti értékénél, és nem egészen 40 fillérnek felel meg. A szigorú devizakényszergazdálkodást újabban enyhítették.

Hogy minő *megélhetési lehetőségek* vannak bevándorlók számára Ecuadorban? Mint minden olyan országban, amelynek mezőgazdasága és ipara még nem eléggé fejlett, azoknak vannak kilátásaik, akik ahhoz értenek, hogyan kell *a földet termékenyebbé tenni*, vagy pedig, akár mint *tőkés-vállalkozók*, akár mint *tanult szakmunkások* az ipar felépítéséhez járulnak hozzá. Az *ilyen mezőgazdák és iparosok bevándorlását* Ecuador *szívesen látja és előnyöket biztosít* számukra. Tekintetbe kell venni azonban a *klíma nehézségeit* és azt, hogy a *népesség nagy része* (hegyi indiánok) *aránylag szegény*, nincs nagy vásárló-ereje és így nehéz lesz új iparágaknak piacot teremteni. *Hiszen ez az oka annak, hogy miért nem iparosodik az ország.* Mindazonáltal *képzett*

szakmunkások, például a *textilszakmában*, vagy *műasztalosok*, *kovácsok*, *elektrotechnikusok*, *bőripari munkások* (*táskakészítők*), méginkább azonban *önálló kisiparosok*, *kézművesek* elhelyezkedhetnek, úgyszintén valamely kézművességhez értő nők, tehát *szabó*-vagy *kalaposnők*, *iparművésznők*, stb. feltéve hogy *valami kis tőke* felett rendelkeznek önálló egzisztencia megteremtése céljából. Ecuadórban mindenki részére, ki 14. évét betöltötte és 65. évét még nem érte el, *kötelező baleset-, betegségi-, öregségi- és életbiztosítás* áll fenn és külön hivatal ügyel fel arra, hogy a munkásokkal az üzemekben *emberségesen* bánjanak. A bevándorlásra nézve Ecuador megbízottja, *M. Castelu*, az *eviani konferencián* úgy nyilatkozott, hogy az ország szívesen tartja nyitva kapuit és *faji különbséget a bevándorlók között egyáltalában nem tesz*. Célzott arra is, hogy az *ecuadori kormány több egyetemi tanárt alkalmazott*, »akikre nézve az életfeltételek Európában nem voltak alkalmasak.« — Saját érdekükben azonban nem tartja az értelmiségiek bevándorlását Ecuadorba célszerűnek, mert az ilyenek nem találnának elegendő munkaalkalmat. Ez vonatkozik nyilván *kereskedelmi alkalmazottakra* is; egynéhány német zsidó fiatalember elhelyezkedett ugyan, de csak a létminimumot keresi. Viszont egy másik fiatalember, aki a *rádió-szakmát* tanulta ki és *készülékek javításával* foglalkozik, havi 5—600 Sucret, tehát a létminimumnál jóval többet keres.

A gyakorlatban Ecuador a bevándorlótól 400 U. S. A.-dollár (esetleg azonban több, egészen 1000 dollárig) felmutatását követeli és megkívánja, hogy ezen összeget ipari vagy mezőgazdasági üzembe fektessék. Ez a bevándorlás alapfeltétele, amelytől mezőgazdasági munkások esetén eltekintenek. A fenti összeget csak a családfőnek kell felmutatnia, felesége és gyermekei részére nem kell azonkívül további pénztulajdont igazolnia. Budapesten Ecuadornak konzulja nincsen, ajánlatos a hamburgi konzulátushoz fordulni. A kérelmet egyénileg bírálják el, aszerint, hasznosnak ítélik-e a bevándorlót az ország részére és megélhetését biztosítottnak látják-e.

Az élet Ecuadorban igen olcsó; egy *magányos személy* 200 Sucre-ből, tehát 80 pengőből, *négytagú család* 4—500 Sucre-ből, vagyis 160—200 P-ből fedezheti szükségleteit. Nagyobb igényű családok havi 500—1000 Sucret költenek. Persze, ez elsősorban a valutának az utóbbi években bekövetkezett erős értékcsökkenésére vezethető vissza.

Quito-ban *lakás*, munkahelyiséggel együtt havi 80 Sucre-ért kapható. Hétszobás ház havi bére, konyhával, fürdőszobával és nagy kerttel havi 150 Sucre. Egy 3000 méter magasságban a kolumbiai határon fekvő kisvárosban élő német zsidó kivándorló (a berlini segélyegyesület jelentése szerint) 30 Sucre-t fizet üzlethelyiségért és 35 Sucre-ért kap szállodában ellátást, napi háromszori étkezéssel; az ebéd és a vacsora hatfogásos.

Zsidó részről 1936-ban történt puhatólódzás aziránt, lehetne-e szó nagyobbarányú zsidó bevándorlásról az országba. Járt Ecuadorban egy zsidó bizottság, amely a maga részéről eléggé kedvezőknek találta a gazdasági, sőt még a klimatikus viszonyokat is. Abban az időben az ecuadori kormány barátságos álláspontot foglalt el a zsidó bevándorlás kérdésében és utasította hamburgi főkonzulát, bírálja el jóakaratóan a nála jelentkező német zsidók bevándorlási kérvényeit.

1938. január 19-én azonban *sajnálatos incidens* történt, amennyiben a kormány hirtelen-váratlan felszólította mindazokat a külföldi zsidókat, akik nem a mezőgazdaságban vagy pedig az ország számára hasznosaknak ítélt iparágakban dolgoztak, hagyják el 30 napon belül az országot. Ennek az intézkedésnek állítólag az volt az oka, hogy számos bevándorló, aki mezőgazdasági letelepülés címén kapta a bevándorlási engedélyt, más *foglalkozási ágakban* helyezkedett el. Az intézkedés tehát a *nemzeti munkapiac védelme* szempontjából történt, amelynek védelmére szolgál különben az a rendelet is, hogy minden üzemnél a *munkások 80 % -ának ecuadori állampolgárnak kell lennie*. Az ecuadori állampolgárságot legális bevándorlás esetén 2 évi ott-tartózkodás után meg lehet kapni.

Mindeddig Ecuadorban *igen kisszámú zsidó él*. Az egyik forrás mindössze 250 személyre teszi számukat, másik forrás szerint Guayaquilban 350, Quito-ban 450, más helyeken összesen

talán 300 zsidó él, úgyhogy az országban lehetnek 1000-en. Ebből egyharmad német, kétharmad keleteurópai eredetű. Guajaquilban »Comité de Protection« címmel a zsidó bevándorlókat védő egyesület működik.

EGYÉNI VAGY TÖMEGES TELEPÜLÉS?

Meg kell még jegyezni, hogy mezőgazdasági *tömeg településekre* nem alkalmas az ország, mert azok a területek, amelyeket a kormány ingyen bocsát ilyen célra rendelkezésre, rendszerint távol fekszenek a közlekedési lehetőségektől és klimatikus tekintetben is kedvezőtlenek. Helyesebb tehát *egyénileg*, vagy *kis csoportokban* telepedni és megfelelő földet pénzért *vásárolni*. Legalábbis ez áll egy levélben, amelyet a fenti egyesület közöl:

»A kormány ingyenföldet osztogat, de csak ott, ahol még *őserdő áll* és az *útviszonyok rosszak*. Körülnéztem mindenfelé, némelyik nap *12 órát ültem nyeregben*, mert a legtöbb helyre itt csak *lőháton* lehet eljutni, kocsival nem. Végül elhatároztam, hogy inkább pénzért vásárolok olyan földet, amely közel van az országúthoz, hiszen nem költözködhetik mindenki családjával lakatlan vidékekre. Hosszú keresés után kiválasztottam a nekem megfelelő »haciendát«, amely a legközelebbi országúttól *lőháton 20 percnyire* fekszik. Területe 600 hektár, körülbelül egy nyolcadán az őserdőt már kiirtották, ennek egy része rét, ami az állattartás miatt nagyon fontos. Az

erdőben nemes fafélések vannak, de épületfa is nyerhető. A birtokkal együtt eladták nekem a rajta álló fűrészmalmost, vízi hajtóerővel, így nemcsak mezőgazda, hanem ipari vállalkozó is vagyok. Ilyesmihez 20.000 *Sucre* szükséges (megj.: magyar pénzben 8000 pengő). *Akinék nincsen ennyije, annak nem ajánlom, hogy idejőjön. A legfontosabb* pedig az, hogy csak olyan helyen vásároljon földet, ahol a *klíma megfelelő*. Az éghajlat itt minden 30 kilométernyire más és nagyon kell vigyázni, hogy *az ember egészségét óvja!*«

K O L U M B I A

ORSZÁG, AMELYBEN MINDEN VAN.

Míg *Ecuador*t északi részén szeli át az Egyenlítő, *Kolumbiának* déli szegélyén vonul át. Kolumbia is, — amely *Ecuador*tól északkeletre, *Venezuelától* délnyugatra és *Braziliától* nyugatra fekszik — tehát *tropikus ország*. Érdekessége, hogy *két óceán felé van kijárata*, nyugati partvidéke a *Csendes Óceánra*, északnyugati partja pedig a *Karibi Tengerre* nyílik, amely voltakép az *Atlanti Óceán* egyik öble. A két partot egészen keskeny földnyelv választja el egymástól, amely északnyugati irányban nyúlik ki Kolumbia területéből, majd mindjobban kiszélesedve az *Északamerikai Kontinensbe* megy át. Ez a földnyelv: *Közép-Amerika*; legdélibb része, amely közvetlenül Kolumbiával érintkezik: *Panama* állam, ismeretes a Panama-csatornáról, (amely kettéosztja), továbbá a panama-kalapokról és magáról

a panamáról, amelyről azonban itt ne essék szó. Panama állam 1903-ig Kolumbia egy része volt; azóta függetlenítette magát, amivel Kolumbia részére elveszett az akkor még épülőfélben volt csatorna is.

AHOL A REPÜLŐGÉP NÉLKÜLÖZHETETLEN.

Kolumbia a délamerikai államok között fontos szerepet tölt be közlekedési helyzeténél, termékeinek sokféleségénél, világpiaci jó értékesíthetőségénél és aránylag nagy népességénél fogva. Területe 1.16 millió négyzetkilométer, amivel Délamerika államai között csak az ötödik helyet foglalja el, de lakosainak száma $9 \frac{1}{4}$ millió, vagyis *Brazília és Argentína után Kolumbia a legnagyobb népességgel rendelkező délamerikai állam.* Ez a népesség körülbelül 450.000 négyzetkilométernyi területen lakik, mert a többi 700.000 kilométer, az Amazonas és Orinoco folyamok tropikus erdővel és füvekkel benőtt környéke, majdnem teljesen lakatlan; talán 100.000 vad indián lakja ezt a hatalmas, de gazdasági szempontból — egyelőre legalább — értéktelen országrészt.

Vizsgálódásainkat tehát arra a 450.000 négyzetkilométerre korlátozhatjuk, amelyet az ország tulajdonképeni *magvának* tekinthetünk. Ez a terület erősen tagolt és földrajzi, klimatikus és gazdasági sajátosságainál fogva *öt részre* osztható:

1. az Atlanti Óceán partvidékére,

2. a Csendes Óceán partvidékére,
3. és 4. az itt hatalmas tömböt alkotó Andokon bevágásszerűen észak-déli irányban átvonuló két völgyre,
5. a fensíkra, amely az ország déli részén az Andokból képződik.

A lakosság *egyharmada fehér, kétharmada pedig részben indián és néger*, részben ezeknek egymással és a fehérekkel a legkülönbözőbb kombinációkban előforduló *keveredéséből* származik.

Kolumbia *éghajlata* a partvidéken, fel egészen 800 méter magasságig *forró*, az átlaghőmérséklet 23—30 fok Celsius. A 800 és 2000 méter közötti magasságokban a klíma *mérsékelt*, átlaghőmérséklet 17—23 fok, az ennél is magasabb hegyvidéken kimondottan *hideg*: 13 foktól 17 fokig terjed az átlaghőmérséklet, de előfordul 0 fok, sőt ennél alacsonyabb hőmérséklet is. így azután mindenfajta növény megterem az országban.

Az alacsonyan fekvő partvidék fő-terméke *a kávé*. Azonban nem a *nehéz* brazíliai, hanem ú. n. *enyhe* kávé terem itt, amelyért sokkal jobb árakat lehet elérni, mint a brazíliai kávéért és amely különleges sajátságainál fogva nincsen olyan mértékben kitéve más országok kávéfajtái versenyének, mint a brazíliai kávé. Nagyon fontos partvidéki termék továbbá a *banán*, sorban következnek: *dohány, pamut, cukornád, kakaó, rizs, narancs*. Ezek a trópusi termények 1500—1800 méter magasságig kultiválhatók. Ebben a magasságban kez-

dődnek azután a *búza*-, *rozsa*- és *tengeriföldek*, valamint az európai értelemben vett (*alma*, *körte* stb.) gyümölcsösök. A *burgonya* egészen 3000 méter magasságig megterem. Speciális termékei még az országnak: a *sisal*-kender, a *tagua-dió*, (*kő-dió*) és a *dividivi* nevű fákból nyert *cserzőkivonat*, a *tannin* (amelyet Argentinában a *quebrachofából* nyernek). Az Andok magaslatain *állattenyésztés* folyik; az országnak 8 millió *szarvasmarhája* van.

Az ország *ásványi kincsei* között legfontosabb a partvidéken és egyéb helyeken talált *kőolaj*, de azért a szomszéd *Venezueláéhoz*, amely a világ egyik legnagyobb kőolajszállítója, nem hasonlítható Kolumbia kőolajgazdagsága. Továbbá jelentékeny *aranybányászata* is van Kolumbiának, *Antioquia* nevű magaslati tartományában. Azonkívül *platinát*, némi *ezüstöt* és értékes *zöld smaragdokat* bányásznak; ez utóbbiak hazája Kolumbia. *Szénbányák* is vannak. Viszont az igen jelentékeny *vas*-, *réz*-, *ólom*-, *mangán*- és *higany*-előfordulásokat még egyáltalában *nem aknázzák ki*, ennek részben a *visszamaradt közlekedési viszonyok* az okai.

Alig van ugyanis ország a világon, ahol *olyan komplikált problémákat okozna a közlekedés*, mint Kolumbiában. Említettük, hogy az Andokon két mélyen bevágott völgy vonul végig észak-déli irányban. A két völgyet körülvevő három hegylánc 5—6000 méter magasságig emelkedik, amiáltal nyugat-keleti irányban a közlekedés csaknem lehetetlenné válik.

Észak-déli irányban a közlekedés főleg vízen történik: a két hatalmas völgyben egy-egy nagy folyam hömpölyög az Atlanti Óceánhoz: a *Cauca* és *Magdalena*. Különösen a *Magdalena-folyant* fontos útvonala az országnak, ezen közlekednek a hajók a tengerpartról az ország fővárosába, a 2640 méter magasságban épült *Bogotába*. De ez az utazás a *leggyorsabb hajóval is 6 napig*, kevésbé jó hajókkal *10 napig* tart. Most van *épülőfélben a vasúti vonal a Csendes Óceán partján fekvő Bonaventurától a fővárosig*; egyes vonalszakaszai már elkészültek és üzemben vannak; többszöri átszállással és autóutazások közbeiktatásával innen a főváros $2 \frac{1}{2}$ nap alatt közelíthető meg. Ha a vasúti vonal teljesen elkészült, az utazás 2 napnál rövidebb időbe fog kerülni. Mondani sem kell, hogy ez az új vasútvonal a *technika valóságos csodája* lesz, mert ezen a vidéken, ahol sokezer méter magasságú hegyek, mély völgyek és szakadékok váltakoznak, csak hatalmas alagutakkal és viaduktokkal lehet vasúti vonalat teremteni.

Ilyen komplikált közlekedési viszonyok mellett érthető, hogy Kolumbiában igen nagy jelentőségre emelkedett a *légi összeköttetés*, amelyet már 1919-ben teremtett meg egy német vállalat. *Barünquilla Atlanti-óceáni kikötőből Bogota repülőgépen 2 óra és 45 perc.* Az összes többi nagyobb városok között is állandó légi összeköttetés áll fenn. Az egyes távolságok kevesebb óra alatt hidalhatók így át, mint amennyi *nap* kellett hozzá azelőtt.

Óriási teljesítményt végez a légi forgalmi vállalat Kolumbiában, amelynek személyzete rendkívül megerőltető munkát lát el. Egy útleíró megírja, hogy Bogotában hajnalban *nulla fok* hőmérséklet mellett indult el a gép és *fél óra múlva* a Magdalena folyam völgyében *40 fokos hőség* mellett szállott le. A légi szolgálat lett a kolumbiai személyforgalom alapja, míg a teherforgalom természetesen továbbra is a vasútra és hajózásra van utalva. A repülőgép valóságos áldást jelent ennek az országnak, amelynek városai, különösen a főváros, *Bogotá*, egészen másképp fejlődnek, amióta nincsenek már egymástól és a tengerparttól elérhetetlen távolságban. Itt tehát valóban hatalmas kultúrmissziót teljesít a repülőgép, míg Európában ma inkább csak a repülőgép másika, szomorúbb formájáról, a bombavetőről hallunk, amelynek ezreit lázas sietséggel ontják a fegyverkező országok gyárai.....

ÉRDEKES VÁROSOK.

Az Atlanti Óceán mellett *Cartagena* az ország *legrégebbi* kikötővárosa; ma *petróleumkivitele* révén újból jelentőségre emelkedett. Lakosainak száma 115.000. *Otto Ernst Paul*, német útleíró, rendkívül szemléltető képét adja ennek az érdekes, régi városnak a következő szavakkal:

»Az 1533-ban alapított város ó-spanyol jellegét a mai napig megőrizte. A belvárost hatalmas, ezüstszürke korall-tömbökből épült várfal övezi, földalatti

folyosókkal, katakombákkal, amelyekbe egykor a lakosság az angol és francia kalózok elől menekült. A város közepén emelkedik »San Felipe,« a régi spanyol erőd, amelynek földalatti folyosói látványosak. Pompás barokk székesegyházak, templomok, kolostorok emelkednek, sok-sok kupolával, toronnyal. A belváros szűk uccáiban jól megépített régi házak, rácsos ablakokkal, faragott fa-erkélyekkel, mellettük palotaszerű régi épületek, spanyol-mór stílusban, pompázó kapubejáratokkal. Elbájoló a magánházak virágos kertjei, árkádjaiakkal és szökőkútjaikkal. Annál nagyobb persze az ellentét e szép városnegyedek és a szegény, többnyire néger lakosság nyomortanyái között. Érdekes az élet a kikötőben. A legkülönbözőbb fajú emberek élénk tömege tarkítja a tereket. Halakkal és gyümölccsel megpakolt csónakok himbálódznak a vízen, banánókból, kókuszdióból és ananászból valóságos hegyek emelkednek a parton. A 150 méter magas Cerro de Pópa nevű hegyen, magasan a város felett emelkedik a »La Pópa« kolostor romjai, ahonnan gyönyörű kilátás nyílik Cartagenára, nagyszerű kikötőjével, szűk uccáival, templomaival és palotaival. A Pópa lejtőjén modern villák állnak, ápoltságokkal.

Egészen más jellege van az ország másik fontos kikötőjének, *Baranquillának* (ahonnan mint említettük, repülőgépen rövid 2 3/4 óra alatt érhető el *Bogotá* főváros). *Baranquilla* 180.000 lakossal csak az utolsó években fejlődött ki az ország *első kikötőjévé*, teljesen *amerikai* jellegű, *felhőkarcolókkal, üzletházakkal, bank- és biztosítóiintézeti palotákkal*, külső negyedeiben pedig előkelő villákkal, klubházakkal, sporttelepekkel. Csak-

hogy — itt is rettentő meleg van. Úgy látszik, a jó *business* enyhíti az ittlakóknak a hőség kellemetlenségét. A harmadik atlanti kikötő *Santa Marta*, ennek csak 30.000 lakosa van; itt összpontosul a *banán-kivitel*.

Míg az *Atlanti-part* a nagy hőség miatt európaiak számára csak nehezen lakható, addig a *Csendes-óceáni part*, amely *mocsaras* is, számukra éppenséggel *lakhatatlan*. Itt nem is fejlődtek ki olyan jelentékeny kikötővárosok, mint az Atlanti-parton; a legnagyobb *Bonaventura*, amely a fővároshoz, Bogotához, mint említettük, vasúti összeköttetést kap és amely fontos *kávékiviteli* kikötő; a hegység bányatermékeit, aranyat, platinát is ezen a kikötőn át exportálják. Mindazonáltal csak 25.000 lakosa van, ami mutatja, hogy még az ott született embereknek is nehéz ezen a vidéken gyökeret verni.

A Bonaventurából Bogotá felé igyekvő, még nem teljesen kiépített vasútvonal első nagyobb állomása *Cali*, a Cauca folyó völgyében, 1000 méter magasságban. Ez a város, dús *kávé-, kakaó- és dohánytermő* földek közepett, magaslati fekvésénél fogva sokkal kellemesebb, mint a kikötővárosok; 125.000 lakossal. Ugyancsak a Cauca völgyében, de 1760 méter magasságban van *Popayan*, az ország egyik kulturális központja, egyetemmel, sok templommal és kolostorral. A közelben vannak a *platiná-, arany-, ezüst- és rézbányák*. Még valamivel magasabban fekszik ezen a tájon *Manizales* (2153 méter), amelynek mintegy 100.000 lakosa van.

A két nagy folyó, a *Cauca* és a *Magdalena* közötti hegy-völgyes igen termékeny vidéket *Antioquia*-nak hívják; ugyanez a neve a terület régi fővárosának, amely 700 méter magasságban fekszik. Sokkal nagyobb jelentősége van itt *Medellin* városnak; ennek magassága 1538 méter. Valószínűleg a klimatikus viszonyok' döntötték el, hogy *Medellin* jobban fejlődött, mint *Antioquia*, az előbbinek ma 150.000, az utóbbinak pedig csak 15.000 lakosa van. Ez a termékeny vidék *egykor őserdő* volt, évszázadok nehéz munkájával, *bálidnál és ekével lelték a telepesek azzá, ami ma*. Ez Kolumbia legrégebb megművelt része, már a XVII. században telepedtek itt le spanyol földművesek, akik között sok volt a »maranno,« vagyis a középkorban kényszer alatt megkeresztelkedett *spanyol zsidók ivadékai*. A XIX. században újabb erővel megindult a vidék kultúrterületté való átalakítása; ezúttal is a telepesek egy része zsidó származású volt. *Medellin* azonban nemcsak mezőgazdasági »hinterland«-jánál fogva fontos, hanem mint *fejlődő ipari központ* is, amelynek ma 40—50 gyára van és amelyet ezért és élelmes, mozgékony lakossága miatt »*Délamerikai Manchester*«-nek is szoktak nevezni. Itt vannak egyébként az *ősrégi aranybányák* is.

Az Andoknak másik, a *Magdalena* folyótól keletre eső láncolatában van 2640 méter magasságban az ország *fővárosa, Bogotá*. Ebben a magasságban már lényegesen befolyásolja a magaslali klíma a trópusi égöv behatásait;

délben 25—30 fokig emelkedik a hőmérő, éjszaka pedig gyakran 0 fok alá száll. Mindazonáltal valamivel kisebbek a szélsőségek, mint *Quiloban*, Ecuador fővárosában, amelyről az előző fejezetben szóltunk. Tél és nyár nincsen, csak évenként két esős és két száraz évszak. De a száraz évszakban is szokott esni. Átlagban évi 202 esős napot számoltak meg az utóbbi években Bogotában. Európai emberek számára ez a klíma eléggé elviselhető; olyan mintha örökké tavasz volna, de — esős tavasz. Szívbeteg embereknek persze a magaslati tartózkodás nem ajánlható. De az egészséges emberek is rászorultak arra, hogy ezeket a magaslati régiókat időnként elhagyják és vakációjukat lehetőleg alacsonyabb tájakon töltsék.

Bogotá az utolsó 20 év alatt *hatalmas mértékben fejlődött*, amiben Jelentékeny része volt a fentebb már említett *repülő-közlekedés* létesítésének. A világháború vége óta Bogotá lakosainak száma 120.000-ről 280.000-re emelkedett, itt tehát valóban »amerikai« tempójú fejlődésről van szó. Nagyon forgalmas, élénk város, több mint 50 üzletháza van, mellettt kulturális centrum is, *egyetemmel, nemzeti könyvtárral, sok iskolával*. Ujabban számos *auló-utat* építenek innen a hegyeken és szakadékokon át, az ország különféle részeibe. — A déli fennsíkon a legfontosabb város *Pasto*, 2600 méter magasságban, mintegy 60.000 lakossal; ezen a tájon erdők vannak; a város az erdőgazdálkodás termékeinek értékesítéséből él, (nemcsak fa, hanem tannin, stb.).

ÉLETLEHETŐSÉGEK KOLUMBIÁBAN.

Kolumbia *demokratikus köztársaság* és 14 többé-kevésbé független tartományra oszlik. Általában azt lehet tapasztalni, hogy Délamerikának a mérsékelt égöv alá eső *déli* államaiban, (Argentína, Uruguay, Chile) a politikai fejlődés — aránylag ritkán előforduló kivételektől eltekintve — nyugalmas, míg az *északi*, vagyis tropikus államokban (Brazília stb.) igen gyakoriak a forradalmak, polgárháborúk és fegyveres összetűzések. *Kolumbia* ebben a tekintetben *kivételt* képez. Noha a trópusok kelles közepén fekszik, mégis újabb történetében a *forradalmak majdnem ismeretlenek*. Mindössze két politikai pártja van; a *konzervatív* (amely egyúttal klerikális jellegű) és a *liberális*; az 1935. évi választásokban a konzervatív párt nem vett részt, hogy a liberálisokra hárítsa a teljes felelőség súlyát az ezek által követett alkotmány reformért.

Így az 1935-ben választott parlamentnek *csakis liberális* tagjai vannak. Ez szokatlan jelenség ugyan — de még mindig jobb, mint a forradalmi politika, amely Délamerika egyes más államaiban divik. Az *elnöknek* Kolumbiában nagy *tekintélye* van és kormányáról elismerik, hogy *komolyan fáradozik a nép gazdasági és erkölcsi helyzetének javításán*. Teljes *sajtószabadság* van. Államvallás a *katolikus*, de más vallások gyakorlását semmiképen sem gátolják.

Részben talán ezeknek az aránylag ki-

egyensúlyozott politikai viszonyoknak köszönhető az ország kedvező gazdasági fejlődése. Ha nem volnának a komplikált közlekedési viszonyok, Kolumbia nagy természeti gazdagságánál fogva Délamerika egyik *legszerencsésebb* országa lehetne. *Külkereskedelme* igen *jelentékeny*; kiviteli cikkei között dominál a *kávé* (a kivitel circa 60%-a), ezután következik *a. kőolaj* (25%), továbbá *banán, arany, platina, drágakövek, nyers- és készbőrök*. Viszont *dohányt, pamutot, cukrot, kakaót* kizárólag *saját fogyasztása* számára termel az ország; a 9 milliós, részben jómódú népesség elég nagy belső fogyasztópiacot jelent az ország e termékei számára. Ezáltal Kolumbia *gazdaságilag jobb helyzetben van* (nemzetközi válságokkal szemben kevésbé érzékeny) mint azok az országok, amelyek valamennyi termékükkel elsősorban a világpiacon vannak utalva. Másrészt nem olyan jelentékeny a kiviteli többlete, mint — legalábbis jó években — más délamerikai országoké. 1931-ben Kolumbia is *letért az aranyalapról* és bevezette a *devizakény szerzaldalkodást*. Pénzegysége az *arany-peso*, amely ma már papír-pesó, értékének körülbelül harmadára devalválódott. Ma egy *kolumbiai peso értéke körülbelül P 2.75*. A devalváció Kolumbiában hasonló hatásokkal járt, mint más délamerikai országokban: külföldiek számára az élet olcsó, viszont a lakosság szempontjából az importált áruk igen drágák. Az *államháztartást* azonban rendben tartják, az állami adósságok legnagyobb részét kifizették. A *nagy*

vasútépítési programm valószínűleg újabb kölcsönök felvételét teszi szükségessé.

A bevándorlás szempontjából Kolumbia természeti adottságai és gazdasági helyzete különféle lehetőségeket nyújtanak. Az országnak még mindig számos megmunkálatlan, jó területe van, amelyen további kávéültetvények volnának létesíthetők. — Itt meg kell jegyezni, hogy *Kolumbia* (úgyis mint *Ecuador*) távolról sem szenvedett úgy a *kávé-krízis* alatt, mint *Brazília*, mert az itteni fajtákban nem volt olyan túltermelés, mint a brazilkávékban. A gyapottal beültetett területek megnagyobbítására a kolumbiai kormány nagy súlyt helyez, mivel az ország pamutipara a nyersanyag egy részét importálni kénytelen. Egy tudományos bizottság megállapította, hogy a Cauca folyó felső völgyében, 3000—3200 méter magasságban gyapottermelésre kiválóan alkalmas területek vannak. A szarvasmarhatartás is növelhető, legalábbis ami a területi adottságokat illeti; más lapra tartozik, hogy a húsexport terén az ország mindeddig nem tudott olyan eredményeket elérni, mint *Argentína* és *Uruguay*.

Települési lehetőségek tehát bőven vannak még Kolumbiában és *komoly települőknek a kormány adna is ingyen-földet*, csak a felszerelést kell a települőknek megfizetniök. Európaiak számára a Kolumbiában való település elsősorban az *akklimalizálódásnak*, az *éghajlat elviselésének* kérdése. Ezt a kérdést számos régebbi generáció sikerrel oldotta meg,

de természetesen csak fiatal, egészséges, izmos emberek vállalkozhatnak ilyesmire. Úgy hírlik, hogy *az utóbbi években alakult kisebb zsidó telepes-kolóniáknak is szép sikereik vannak.*

Az ipar terén szintén különféle lehetőségek mutatkoznak az országban. Kolumbia abban a szerencsés helyzetben van, hogy *szén- és vaselőfordulásai* egymás közelében vannak, ami az alapfeltétele a vas- és acélipar kifejlődésének. Egyelőre azonban még nem éltek ezzel a lehetőséggel. Az ország 4 millió lóerőre becsült *vízierőiből* is mindössze 25.000 lóerőt használnak fel eddig. Az utóbbi években a *kormány rendkívül nagy súlyt helyez a belföldi ipar fejlesztésére*; eddig jelentékeny *textilipari* vállalatokat, *bőr- és cipőgyárakat, sörfőzdeket, szivar-, cigaretta- és csokoládégyárakat, vegyi-, gyógyszer- és piperecikk-gyárakat* létesítettek. Az ország törzsökös iparága, a *panama-kalapok* gyártása, átterjedt a szomszéd *Ecuadorra* is. Ezeket nagyobbrészt az *Északamerikai Egyesült Államokba* exportálják. A kolumbiai iparba ma *150 millió peso* van fektetve és az ipar *300.000 munkást* foglalkoztat. *Új iparágak létesülése esetén a kormány szívesen nyújt vámvédelmet.* Mindazonáltal számos cikkben továbbra is *behozatalra* szorul az ország, olyanokban is, amelyeket részben már előállítanak az országban, mint *textil- és bőrárakat, vegyi- és gyógyszerészeti cikkeket.* Részleges az önellátás továbbá *műselyemárukban, üvegárukban, cementben, szap-*

pariban, gyertyákban, lakkokban, keramikában, kefékben, stb. Természetesen behozatalra szorul az ország *gépekben és elektrotechnikai cikkekben is.* *Magyarországnak* direkt behozatala Kolumbiából nincsen, de kivitele van Kolumbiába: kivitelünk értéke 1937-ben és 1938-ban egyenként 300.000 pengő volt; 1938-ban ebből 198 000 pengő esett *izzólámpákra*, 42.000 pengő *kikészített bőrre*, 21.000 pengő *pamutárukra*, 19.000 pengő *malátára*, a többi még ennél is kisebb tételekre.

Olyan bevándorlók számára, *kiknek tőke áll rendelkezésre*, az a lehetőség kínálkozik Kolumbiában, hogy kisebb *ipari üzemeket* létesítsenek, amelyek később esetleg megnagyobbíthatók. Becslések szerint 20—30.000 *peso*, tehát 50—80.000 *Pengő* tőkével Kolumbiában már *komolyabb iparvállalatot* lehet elkezdni. De már néhány 100 *pesóval* is lehet létesíteni *kisipari üzemel*, különösen, ha a bevándorló a *szerszámokat és műszereket Európából magával hozza*. Igaz, hogy a *bátoraszlalosság* és a *konfekció* terén már elég nagy a verseny. Iparossegédek többéire elhelyezkedhetnek, de a bérek rosszak.

A Német Zsidó Segélyegyesület 1936. évi — ma már bizonyára sok tekintetben túlhaladott — kiadványában egy levelet közöl, amelyben a következő ipari tevékenységeket ajánlják Kolumbiában: 1. *csokoládégyártás*, mivel az ottani csokoládé igen rossz, 2. *mészárosipar*, mivel az ottani mészárosok nem ismerik az európai higiénia követelményeit, a

hús helyes felszeletelését stb., úgyhogy európai módon berendezett mészárszék bizonyára sikert aratna, 3. *lámpaernyők* gyártása, mivel a kolumbiai háztartásokban sokszor a villanykörte ernyő nélkül van a lámpában.

Kolumbiában az utolsó évek során — ellentétben más délamerikai országokkal — bevándorolt *kereskedők* is egész szép sikereket értek el. Akik jó *képviseletekkel* jöttek, azok is részben boldogultak. A *detail-kereskedelem* terén nagyon kiéleződött már a verseny. Sokan mint *házasok* keresik meg a kenyerüket, de ez természetesen ott is nyomorúságos foglalkozás.

Kereskedelmi alkalmazottak részére gyengék a kilátások, még akkor is, ha több nyelven beszélnek. Az utóbbi évek során Németországból kivándorolt zsidó fiatalembereknek ugyan többnyire sikerült elhelyezkedniük, de éppen ezért megcsappantak az üresedésben lévő állások. *Műszaki alkalmazottaknak* (*mérnökök, vegyészek, textiltechnológusok*), inkább vannak kilátásaik, de ajániatos előbb érdeklődniök például a Bogotában működő *Kolumbiai Zsidó Egyesületnél* (Union Israelita de Colomb-a, angol címzés: Jewish Federation of Columbia) a konkrét elhelyezkedési lehetőségek iránt. *Orvosok* és *ügyvédek* számára Kolumbiában sem mutatkoznak kilátások. Egyes esetekben azonban előfordult, hogy maga a kolumbiai kormány hívott *külföldi tudósokat* vagy *szaktekinetelyeket* az országba, a *német emigránsok* köréből is.

FELEMELTÉK A BELÉPŐDÍJAT.

Kolumbia azelőtt liberális politikát követett a *bevándorlás* tekintetében. Bárkit engedtek, akinek a szokásos papírjai (útlevél, erkölcsi és orvosi bizonyítvány stb.) megvoltak és 100 kolumbiai peso biztosítékot letett. Már az *eviani konferencián* azonban Kolumbia képviselője, *M. Yepés*, minden együttérzése mellett, amelyet a kényszerű kivándorlókkal szemben kifejezett, azt hangoztatta, hogy Kolumbia már igen sok külföldit engedett be és a jövőben *földművesekre óhajtja korlátozni a bevándorlást*, viszont értelmiségi foglalkozásukat, *kereskedőket* és *közvetítőket* nem tekintenek kívánatosaknak, mivel ezek a foglalkozások már amúgyis túlságos számban vannak képviselve.

A *gyakorlatban* a kolumbiai bevándorlási intézkedések *nem mennek olyan messze*, hogy megtiltanák a nem-földművesek bevándorlását. A lényeg az, hogy a *leteendő biztosítékot* (amelyet a hajózási vállalat kezeihez kell lefizetni) *100-ról 500 pesóra emelték fel általánosságban, Kelele Európaiak részére pedig 2000 pesóra.* (Magyarországot nem számítják a keleteurópai országokhoz, tehát *magyar állampolgárok részére a biztosíték 500 peso*). *Családtagok után további összegek* fizetendők és a *biztosíték 2 évig letétben marad* (tehát nemcsak az összeget kell felmutatni, mint egyes más országokban kívánják, hanem *ott is kell hagyni a bevándorlási hatóság őrizetében*). *Az állampolgárság nélkülieket, valamint mindazokat,*

akik nem térhetnek vissza hazájukba, a bevándorlási lehetőségéből kizárták. A biztosíték letétele alól egyes esetekben — például ha valaki munkaszerződéssel utazik ki — felmentést adnak. Budapesten Kolumbiának képviselője nincsen; a genfi vagy berlini, esetleg wieni konzulátushoz lehet fordulni.

A kolumbiai *létfenntartási költségekről* igen eltérők a vélemények. Van olyan nézet, hogy *egyedülálló személy 4-5 pesóból*, van olyan, hogy *60 pesóból* vagy csak *80 pesóból* tud megélni. Az utóbbi összeg *220 pengőnek* felel meg és mivel ez a becslés nyilván már bizonyos igényeket tételez fel, úgylátszik, hogy az *élet nem drága*, ha a mi pénzünk átszámításából indulunk ki. Persze nagyon függ mindez attól is, mennyiben alkalmazkodik valaki a tropikus életszokásokhoz. Aki beéri azal, hogy főként *rizzsel* és *banánnal* és egyéb gyümölcsökkel táplálkozik, az sok pénzt takaríthat meg és az adott viszonyokhoz képest valószínűleg egészséges életmódot is folytat. (Egy tucat banán ára 10 cent, vagyis 27 fillér, tehát darabonként 2 fillér. Egy csésze kávé 5 cent, vagyis 12 fillér — hiszen a kávé honában vagyunk). *Bútorozott szobáért* 10—20 pesót, egyszerű *penzióért* 35 pesót, *előkelő szállodában* ugyanazért 75 pesót fizet az ember. Egy *négyszemélyes család* létminimuma 100 pesó, *jó polgári megélhetéshez* 200—250 pesó kell. Ez már 550—700 pengő, tehát a mi viszonyainkhoz képest is elég sok. A szerényebb és a valamivel igényesebb megélhetés

költsége közötti nagy különbség onnan ered, hogy a primitív élelmiszerek igen olcsók, viszont ipari és kultúrjavak, amelyeket importálni kell, meglehetősen drágák. Olcsónak mondják Kolumbiában a *bútort*, viszont *drága a konyhai és háztartási felszerelés, edények evőeszközök* stb., miértis azt ajánlják, hogy a kivándorlók ezeket lehetőleg hozzák magukkal. Jó *angol szövetből* egy öltöny 40 pesóba kerül.

Az élelfenntartási költségekhez képest a *kereseti lehetőségek* nem mindig kielégítők. Egy *szerencsés németországi fiatalember* azt írja, hogy 80 pesóval kapott állást, és fizetését fel fogják emelni 100 pesóra, de ki tud jönni 60 pesóból. Az üzletekben az *elárusító személyzetet* azonban sokszor csak havi 20—30 pesóval fizetik. *Iparossegédek* többnyire nem tudnak annyit megkeresni, hogy abból családot tudnának eltartani. *Önálló kisiparosok* azonban megkereshetnek havi 150—200 pesót, amiből családotul már szépen meg lehet élni.

KULTÚRÉLET.

Kellemesebbé teszi az életet Kolumbiában az, hogy *Délamerika legkultúráltabb országaihoz* tartozik. Egyes városok kultúrintézményeiről már fentebb beszéltünk. Az országban aránylag *sok iskola* van; egy 1933/34-ből származó statisztika szerint volt *8712 elemi népiskola, 438 középiskola, 203 ipari- és továbbképzőiskola, 90 kereskedelmi és 10 művészeti iskola*. A lakosságnak mintegy 20%-a *analfa-*

béta, ami Délamerikában nem sok. Az *elemi iskolai oktatás ingyenes*. Viszont a *közép- és felsőbb iskolákban drága a tandíj*, havi 25 pesót is kitesz. Az országnak *négy egyeteme és egy bányászati főiskolája* van. A fővárosban 9 *napilap* jelenik meg, a *folyóiratok* száma több százra rúg.

A *zsidók száma* Kolumbiában nem nagy, mindössze 3—4000-re tehető. Megjegyzendő, hogy a spanyol eredetű népesség ebben az országban részben a már említett *marannók*, részben a XIX. században ideköltözött *katolikus vallású zsidó eredetű családok* bevándorlása által többször *keveredett zsidókkal*, úgy-hogy egyes területeken, főleg *Antioquiában a lakosság külsejére nézve is sok esetben sémita jellegű*. Századunk eleje óta a Balkánról és a Földközi tenger vidékéről vándoroltak be Kolumbiába levantinus (szefárd) zsidók. 1920 és 1930 között Lengyelországból és Beszarábiából volt némi zsidó bevándorlás; ezek a zsidók részben mint mesteremberek (főleg a *kötszövő- és konfekció-, továbbá a bőráru és cipőiparban*), részben mint kiskereskedők és házalók helyezkedtek el, egyesek azonban némi vagyonhoz is jutottak, vannak közöttük moztulajdonosok, stb. *Németországi zsidó kivándorló* 1933-tól 1937-ig mindössze 900 jött az országba. Az *1938. év első felében* ezek száma erősen szaporodott, a *második félévben* azonban megakadályozta további bevándorlásukat az az előírás, hogy akinek nincs visszatérési lehetősége hazájába, nem vándorolhat be.

A kolumbiai zsidók közül 1800 él Bogotában, 500—500 Cali-ban és Baranquillában, 200 Medellinben a többiek kisebb helyeken. Egyesületi és hitéletük nem nagyon fejlett, csak újabban alakult meg a fent már említett egyesület. A zsidók kis száma ellenére újabban Kolumbiában is mutatkoznak az *antiszemita* tünetei, főleg azonban csak a keleteurópai jellegű zsidókkal szemben. Antiszemita lapok is jelennek meg. Azonban a *kormány* semmilyen antiszemita intézkedést nem tett, hacsak a keleteurópaiak bevándorlása ellen irányulókat nem tekintjük ilyeneknek.

Mindent összevéve: Kolumbiában sem könnyű a zsidó bevándorlóknak. Csak aki tehetséget érez arra, hogy az ország sajátos — sok tekintetben nem kedvezőtlen — viszonyaihoz alkalmazkodják, sőt talán éppen az általunk bőven vázolt természeti és gazdasági adottságok között tudna valami hasznosat produkálni, az gondolhat arra, hogy ha igazán nem maradhat meg hazájában, ezt az országot válassza új otthonának.

VEenezuela

DÉLAMERIKA „ÚJ GAZDAGJA”

A múltkoriban levelet kaptam egy úrtól *Argentínából*, akinek ott igen jól megy sora, de nem szereti, ha *rajta kívül mások is* Argentínába jönnek. Meglehetősen mérgesen azt írta nekem, hagyjam békén kérdezősködéseimmel, ma nem lehet bevándorolni sem Argentínába, sem más délamerikai országba, mert mind-egyikben gazdasági válság van. De azután hozzátette, hogy — *egy kivétel van: Venezuela.*

Azt hittem, azért ajánlja Venezuelát, mert az összes délamerikai államok között ez az ország esik legtávolabb Argentínától, tehát aki odamegy, attól nincs sokat félnie. De azután jobban utánanézttem a dolognak és rájöttem, hogy *Venezuela ma valóban rendkívül szerencsés ország.* Szerencséjének alapja a — *kőolaj.*

MIT KÖSZÖNHET VEenezuela A PETRÓLEUMNAK.

A világháborút követő években a holland-angol Royal-Dutch-Shell konzern (*Deterding-*

majd az amerikai Standard Oil konszern (*Rockefeller*) elkezdett a *Karibi tenger mellékén, Venezuela mocsaras, sárgalásas partvidékein* petróleum után kutatni. A kutatások eredménye *magukat az olaj mágnásokat is meglepte. 1923-ban* találtak először olaj forrást Venezuelában és ebben az évben az ország termelése *5.7 millió* métermázsa petroleum volt. Két évvel később már *27 millió*, 1936-ban pedig *228 millió* métermázsa petróleumot termelt Venezuela. A világ legnagyobb petróleumtermelő országa — úgyszólván verhetetlenül — ma is az *Északamerikai Egyesült Államok*, évi mintegy *1500 millió* métermázsa termeléssel. Második helyen következik tisztes távolságban Oroszország *270 millió* métermázásával. Harmadik helyen pedig *Venezuela 230 millió* métermázásával. Szóval Venezuela, amelynek 1923 előtt egyáltalában nem volt még kőolajtermelése, *ma a világ harmadik petróleumtermelője*. A külföldi petróleum-tőke *400 millió dollárt* investált Venezuelában.

A hirtelen talált gazdagság teljesen megváltoztatta az ország közgazdaságának képét. Venezuela *kivitelének 80—85%-a ma kőolajra* és abból készült gyártmányokra esik. Ebben az árucikkben *sohasem állott be olyan világpiaci válság*, mint például búzában, gyapotban, kávéban vagy salétromban, mert a világ kőolajszükséglete az automobilizmus és a repülőtechnika fejlődése, majd pedig a fegyverkezési láz következtében folytonosan növekedett. Így Venezuelának sikerült kivitelét állandóan magas

szinten tartania és *kereskedelmi mérlege rendkívül erős mértékben aktív*. Az államnak a kőolaj után fizetendő *kiviteli vámból hatalmas jövedelme* van, úgyhogy *Venezuela polgárainak ma alig kell adókat fizetniök*. Az államháztartás ilyen körülmények között természetesen teljesen kiegyensúlyozott, kölcsönöket az ország a világháború óta nem vett fel és — amire alig van példa a világon — 1930-ban *összes külföldi adósságait* (körülbelül 80 millió pengő értékben) *egy összegben kifizette!* Devizakényszergazdálkodást Venezuela csak igen enyhe formában vezetett be és pénzegysége, a »*Bolivar*«, amely körülbelül P 1.60-nak felel meg, csak 2—3%-ot veszített értékéből.

Azon a vidéken, ahol azelőtt mocsarak voltak és csak itt-ott állt egy-egy koldus bennszülött nyomorúságos viskója, ma 2600 olajtorony emelkedik az égnek, nagy munkástelepek keletkeztek, kikötők, vasúti vonalak épültek, a mocsarakat természetesen lecsapolták és 15 év alatt a munkástelepekből modern városok lettek. *La Rosa, La Salina, Cabimas* és *Lagunillas* városoknak 15 évvel ezelőtt még nyoma sem volt a térképeken. Az olaj vidék főhelye *Maracaibo*, amelynek 1920-ban csak 40.000 lakosa volt, ma 120.000 lakosú város, modern hatósági és üzleti épületekkel, jól kövezett uccákkal, villanyvilágítással, kitűnő vízellátással. A város körüli hegyoldalakon gyönyörű villanegyedek épültek. — *Mindez a kőolajnak köszönhető.*

ORSZÁG, AMELY VISSZATALÁLT Á DEMOKRÁCIÁHOZ.

Az ország gazdasági szerencséje *politikai fejlődését* is kedvezően befolyásolta. Venezuela tropikus éghajlatánál és lakossága összetételénél fogva azokhoz a délamerikai államokhoz tartozik, amelyek hajlamosak a belpolitikai ellentétek fegyveres elintézésére, forradalmakra és erőszakos átalakulásokra. Ugyanis az egyenlítőtől északra, az 1. és a 13. szélességi fok között fekszik, tehát olyan tájon, ahol *csak a magaslati helyeken enyhül a trópusok forrósága*. Erről majd bővebben szólunk. A 3 milliónyi lakosságból pedig — nem kevesebb, mint 93% *mulatt*, vagyis fehéreknek és négereknek a keveredése. Ezek mellett 5 % *a fehér ember* és 2% *az indián*. Ilyen klíma és a népesség ilyen összetétele mellett nem csoda, ha a venezuelaiak »hevesvérűek.«

Venezuela történetében valóban gyakori a *forradalmi átalakulás*, a *diktatórikus kormányzás*, az *erőszakos politikai rendszer*. Mint a többi délamerikai állam, a XIX. század elején kivívta függetlenségét a spanyol anyaországtól és eleinte Ecuadorral és Columbiával együtt Nagy-Columbia egy része volt. Ebből az államközösségből 1830-ban kivált és formailag *demokratikus köztársaság* lett, valóban azonban *többnyire katonai diktátorok* kormányzása alatt állt. Egyik ilyen diktátor, *Cipriano Castro*, aki 1899-től 1908-ig kormányozta az országot, túlzó nacionalista politikájával konfliktust idézett fel Angliával, az Északamerikai Egyesült

Államokkal, Németországgal és Hollandiával, amely hatalmak közös akciót voltak kénytelenek Venezuela ellen rendezni, hadihajókat küldöttek és a renitens elnököt engedékenységre kényszerítették. A konfliktus azután elsimult. 1913-ban Castro Berlinben megoperáltatta magát. Ezt az alkalmat felhasználta egyik ellenlábasa, az *indián* származású *Juan Vincente Gomez* tábornok, hogy Castrót hivatal vesztettnek nyilvánítsa és saját magát kiáltssa ki elnöknek. Gomez *22 évig kormányozta* az országot, vagyis egészen 1935-ben bekövetkezett haláláig. Ha Castro *diktátor* volt, akkor Gomez-t valószínűleg *keleti despotának* kell mondani, aki elnöksége idején hallatlan módon meggazdagodott, összes rokonait nagy állásokba juttatta, vagy kénye-kedve szerint el is csapta, mindenkit, aki a legkisebb ellentmondást megkísérelte, bebörtönöztetett, kényszermunkára fogatott, száműzött, úgyhogy Gomez elnöksége alatt valószínűleg venezuelai emigráció alakult ki, amelynek központja *Paris* lett. Amellett azonban tehetségesen kormányozta az országot, nagy *közmunkákat* végeztetett és sikerült az ország *közgazdaságát felvirágoztatnia*. Ebben persze nagy része volt annak, hogy éppen *az ő elnöksége alatt bukkantak az olaj forrásokra*.

Gomez halála után, 1935-ben *Contreras* addigi hadügyminisztert választották elnökké, aki most fokozatosan visszavezeti az országot *a demokrácia* útjára. *Contreras* kormányzásának elején nagy *sztrájkok* zavarták meg az ország nyugalma, de sikerült azokat elsírni-

tani. A politikai élettől teljesen elszokott ország lakossága ismét elkezdett pártokat alakítani, de mindedig tartózkodtak a szélsőségektől és az elnök *nagy tekintélynek* örvend. Az emigránsok visszatértek az országba, az elnök karöltve a kongresszussal *haladó szellemű, szociális jellegű* politikát követ, a *munkajog*, az *egészségügy* és a *szociálpolitika* terén lényeges *reformokat* vitt keresztül és most *hároméves terv* keretében igen jelentékeny újabb *köz munkákat* indít meg. Az elnök programjába tartozik az erősebb *mezőgazdasági telepítés* is, amivel kapcsolatosan a *bevándorlást is elvileg szívesen látja*.

HOL JÓ AZ ORSZÁG KLÍMÁJA?

Venezuela tehát olyan ország, ahol ma kedvező gazdasági és nyugodt politikai viszonyok vannak és kormányzata a bevándorlásnak nem ellensége. — Olyanok számára, akik kényszerűségből új otthont keresnek a földkerekségén, tehát *szimpatikus ország*. Az erősebb benépesítés akadályja bizonyos fokig itt is — a *klima*. Venezuelának egymillió négyzetkilométer területét a nyugatról keletre folyó hatalmas *Orinoco* folyam osztja két — körülbelül egyenlő — részre. Az Orinocótól és egyik mellékfolyójától *délre* eső részt vizsgálódásaink szempontjából teljesen elhanyagolhatjuk, mivel itt nagyrészt *még fel sem kutatott tropikus őserdők* vannak, amelyeknek gazdasági jelentősége egyelőre nincsen és csak kevészá-

mú vad indián lakja. Az országnak az Orinocótól északra fekvő részén is túlnyomó a forró, nedves klíma, mivel ennek az országnak aránylag kevesebb a magaslati vidéke, mint Perunak, Ecuadornak, vagy Kolumbiának, amely tropikus országokról az előző fejezetekben volt szó. Venezuela begyei is részben 5000 méter magasságig emelkednek az é[^]be, de a lakható, *600-tól 2200 méter magasságig emelkedő hegyoldalak és fennsíkok* aránylag kis területeket foglalnak el. Lényegileg két ilyen hegyvidék van, az egyikén épült az ország fővárosa, *Caracas*, 900 méter magasságban, a másiknak központja *Merida*, 1650 méter magasságban.

Caracas villanyos hegyi-vasúton és nagy-szerű autó-úton érhető el *La Guaira* tengeri kikötőből, mintegy 2 óra alatt. Míg *La Guaira*-ban *elviselhetetlen* a nyomasztó hőség, addig *Caracas éghajlata már enyhe, kellemes*. Legfeljebb az *évszakok teljes hiánya* az, ami a legtöbb ott letelepülő európaira nézve *ártalmas*, mert a mi szervezetünk megszokta az évszakok változását, számunkra a meleg nyár után az őszi lehülés és a hideg tél után a tavaszi felmelegedés üdülést jelent, közérzetünk javulását, felfrissítését hozza magával. *Caracas*-ban legmelegebb hónap a május, átlag 23 fok Celsius hőmérséklettel, lehidegebb pedig a január, melynek átlaghőmérséklete 20 fok. Az egyes hónapok között tehát alig van különbség. Viszont *nincs* meg a nappali és éjszakai hőmérséklet közötti hirtelen erős átmenet sem, amely *Quito*-ban, Ecuador fővárosában,

vagy *Bogotában*, Kolumbia fővárosában oly ártalmas az egészségre.

Caracas *termékeny, magaslati völgy* közepén fekszik, *kávé- és kakaó-ültetvények* adják meg jellegét. Az ország közgazdasági felvirágzásával párhuzamosan a főváros is hatalmasan fejlődött az utolsó 15 év alatt; *lakosainak száma 100.000-ről 225.000-re emelkedett*. Csodálatos módon lakozik itt a múlt és a jelen egymás mellett. Caracas-t 1567-ben alapították a spanyolok. A földszintes ó-spanyol házak mellett, amelyek kertes udvarai árnyékos fákkal, lugasokkal, szökőkutakkal ékeskednek, ott állnak a modern, többemeletes üzleti és lakóházak, a kávékiviteli vállalatok, bankok, biztosító intézetek palotái. Caracasnak széles, jól kövezett, árnyékos uccái vannak, jó villanyos és autóbusz-közlekedése, kitűnő ivóvíz-ellátása. Iparvállalatai közül kiemelhetők a *textil-, papír-, cement-, szappan- és gyertyagyárok* és a *sörfőzők*.

Az ország második városáról, *Maracaibó*-ról már szóltunk, mint a petróleum-terület középpontjáról. Meg kell említeni *Valenciát*, szintén régi spanyol várost, amely 60.000 lakosával ma modern kereskedelmi gócpont, kávéültetvények közepette. Ugyanúgy, mint a főváros, Valencia is néhány száz méterrel a tenger színe felett fekszik. A hozzá legközelebb eső tengeri kikötő, *Puerto Cabello*, nagyobb, mint *La Guaira* (30.000 lakosa van, míg La Guairának csak 10.000), de ugyanolyan elviselhetetlen a hőmérséklete. Mint *La Guairat Caracassal*,

úgy *Puerto Cabellot Valenciával* vasút köti össze és mivel *Caracas* és *Valencia* között szintén vasútösszeköttetés van, ezek a vasútvonalak *négyszögei* alkotnak, amelyen belül van az ország *gazdasági tekintetében legfejlettebb része*. Mivel ezen a lejtős hegyoldalon a klimatikus és talajviszonyok is kedvezők, itt van a *kávé-, kakaó- és cukornád-ültetvények* nagyrésze. A *négyszögön kívül* fontos közlekedési gócpont (Kolumbia felé) *Barquisimeto*, 40.000 lakossal, szintén gazdag ültetvényes-terület közepén. A *harmadik* ilyen terület a már említett *Merida* város körül van, ahol még *Trujillo, La Ceiba* és *San Cristobal SL* fontosabb helységek, valamennyi a Kolumbiába vezető autó-út mentén.

Egészen más jellege van az ország belsőbb — de még az Orinocón innen fekvő vagy azt környező, tehát nem öserdő-jellegű — területeinek. Ezek a »*Llano*«-nak nevezett szteppék, ahol az éghajlat *forró és egy hosszú, száraz évszak váltakozik egy rövid, esős évszakkal*. Itt *extenzív állattenyésztés* folyik, vagy *3 millió szarvasmarhát, 2 y_s millió juhot és kecskét* hajtanak ide-oda, aszerint, hol lelhető friss fű. A természetes adottságok itt nem olyan kedvezők, mint az *argentínai Pampán*, ezért a marha- vagy húskivitel Venezuela kereskedelmi mérlegében nem játszik szerepet, noha egy angol társaság fáradozik az ország állattenyésztésének fejlesztésén. A terület főhelye *Ciudad Bolivar*, mintegy 20.000 lakossal, az itt 1600 méter szélességű Orinoco folyam mel-

lett. Innen közvetlen hajó összeköttetés van a folyamon a *Karibi Tenger* felé, ahol *Trinidad* angol gyarmati sziget kiindulópontja a *Ciudad Bolívar* felé közlekedő hajóknak. Ezt a várost autó-út köti össze *Caracassal*; jelenleg autó-út épül a *brazíliai határhoz is*. Azt mondják, *Ciudad Bolívar* tropikus éghajlata ellenére is eléggé egészséges város.

IPAROSÍTÁS ELŐTT.

Klimatikus tekintetben tehát, mint láttuk, Venezuela számos része európaiak számára is Jakható. Más kérdés, milyenek a *gazdasági lehetőségek*. Ha eltekintünk a *mesés petróleum-gazdagságtól*, amelynek kiaknázása a *két nagy külföldi konzern* kezében van, azt látjuk, hogy *Venezuela is elsősorban mezőgazdasági ország*. Főtermékei közül a *kávét, kakaót, cukornádat* már említettük. A belföldi szükséglet részére azonkívül *gyapotot, dohányt* és az ún. »*tonka*«-*babot* termelik. Venezuelának kávéja, kakaója *kiváló minőségű*, a gyapot is igen jó, hosszú-szálú minőség. Egyelőre azonban a venezuelai gyapotot csak a belföldi pamutipar használja fel. *Tudományos intézetek* fáradoznak a venezuelai mezőgazdaság termékeinek tökéletesítésén és minél racionálisabb termelési módokat bevezetésén.

A hatalmas venezuelai *őserdőket* egyáltalában nem hasznosították még. Venezuelában *600 különféle fajta fát* számoltak meg; a közlekedési szempontokból kedvezőbb fekvésű er-

dőségekben *cserző- és festőanyagokat, értékes épületfákat, ipari- és gyógynövényeket, valamint némi gummit* is nyernek.

Az ország *ásványi kincsei* közül említésreméltó az *arany*, amelyet *Ciudad Bolivar* közelében nyernek; találnak továbbá *ezüstöt, rezet, vasat, kőszenet, magnéziumot* és *aszfaltot*. Mindezeket az ásványi kincseket azonban még nem aknázzák ki eléggé, aminek részben az az oka, hogy a közlekedés az utolsó évtizedben hozott nagy áldozatok ellenére sem eléggé fejlett még. Venezuela *automobil-úthálózata* nagyobb ugyan, mint bármelyik más délamerikai országé, de az ország terjedelméhez képest még mindig nem elegendő; a *vasúti vonalak* hossza pedig mindössze 1000 kilométer és ezek a vonalak is főleg a partvidéki és a parthoz közel eső városokat kapcsolják össze egymással. A petróleumkiviteli vámok jövedelméből a kormány igen sokat adott ki a közlekedés fejlesztésére és — a már említett három éves terv keretében is — továbbra sokat fog erre a célra áldozni. Többek között 23 *repülőtér* építését tervezik, kiépítik a *hajóparkot*, megteremtik a nemzeti hajózást, újabb vasúti vonalakat és autó-utakat építenek. Emellett a mulatt lakosság körében eddig meglehetősen rossz *közegészségügyi viszonyok* megjavítására is nagy összegeket fordítanak.

Ezzel a programmal kapcsolatosan nagy reményeket lehet fűzni az ország *ipari felvirágzásához is*. Eddig, a *petróleumipartól eltekintve, az országnak nincs jelentékeny ipara*.

A Venezuelában nyert petróleum nagy részét is nem az országban, hanem *külföldön, főleg a holland gyarmatokon finomítják*. Ezért a kormány programja további *petróleumfinomítók* felállítását is felöleli.

Oly országban, ahol dúsan áll rendelkezésre petroleum, mint energiaforrás, ahol továbbá *szén* is van és nagy mennyiségben — eddig csak kevéssé felhasznált — *vízierők*, nem túlságosan inehéz problémja azí ipar kifejlesztése. A nehézségeket ezen a téren inkább a *munkaerők hiánya* okozza, mivel a lakosság nagy részét a petroleum-vállalatok foglalkoztatják. Ezek a vállalatok igen *jó munkabéreket* fizetnek, ami az ország jólléte szempontjából természetesen kedvező, de *megnehezíti olyan iparágak létesítését, amelyekhez olcsó munkae-
rőkre volna szükség. A mulatt lakosságot nem zavarja a partvidék tropikus hőmérséklete és szívesebben dolgozik jó bérért az ottani petroleumkutaknál, mint alacsonyabb munkabérért az ország más részeiben.*

A közlekedési viszonyok mellett tehát a munkáshiány is egyik oka a venezuelai ipar fejletlenségének. Az ország továbbfeldolgozó iparát a *főváros néhány gyára képviseli*, amelyet fentebb már ismertettünk és hasonló jellegű még egynéhány gyár van a többi nagyobb városokban is. Egyelőre csak a *textilipar* játszik — mint a legtöbb olyan országban, amely új nemzeti iparra rendezkedik be — nagyobb szerepet. A venezuelai textilipar főleg olcsó tömegcikkeket állít elő. Jelentékeny a caracasi

papírgyár is, amely az ország teljes szükségletét ellátja. A *bőr-* és *cipőipar* most indul fejlődésnek. Eléggé jelentékenyek már az *élelmiszeripar* különféle ágai (*sörfőzők, ásványvízgyárak, téstagyárak, csokoládégyárak*). A *panamakalapok* gyártása, mint Ecuadorban és Kolumbiában, itt is nemzeti jellegű ipar. Néhány év óta berendezkedtek a *selyemiparra* is, amelyhez a 150.000 eperfára támaszkodó selyemgubótenyésztés szolgáltatja a nyersanyagot.

Ilyen körülmények között az ország ipari szükségletének legnagyobb részét *behozatal* útján fedezik. Az ország nagy exportja, amelynek, mint említettük 80—85%-a kőolajra (a többi *kávéra, kakaóra, aranyra, nyers- és készbőrökre* és a Karibi Tengerből nyert *igazgyöngyökre* esik, bőven szolgáltatja a behozatalhoz szükséges valutát. A *behozatal* első sorban a *petróleumtermeléshez szükséges gépekből, csövekből, fűrókészülékekből, továbbá elektrotechnikai cikkekből, jobbfajta textil- és bőrárubból*, de azonkívül mindenféle *ipari készgyártmányokból* áll. Mivel a kivitel legnagyobb része az Északamerikai Egyesült Államok felé irányul, a behozatalt is nagyrészt ott fedezik.

Magyarországnak Venezuelából közvetlen behozatala alig van, viszont *kivitelünk* Venezuelába 1936-ban 222.000, 1937-ben 570.000, 1938-ban pedig 349.000 pengőre rúgott. Az 1938. évben *fő-kiviteli cikkeink* Venezuelába a következők voltak: *kikészített bőr: 177.000*

P, *vasáruk*: 62.000 P, *Izzólámpák*: 38.000 P. Kisebb tételek jutottak *elkészített gyógyszerekre, műselyem- és pamutszövetekre, konfekcionált női- és leány felsőruházatra és műszerekre.*

KI VÁNDOROLHAT BE?

A fentvázolt viszonyok — bányakincsek kihasználhatatlansága, nagy építési program, gazdasági jóllét mellett fejletlen ipar, munkáshiány — azt mutatják, hogy *Venezuelában szükség van produktív munkaerőkre.* Az országban — amelynek, ismételjük, 1 millió négyzetkilométer kiterjedés mellett csak 3 millió lakosa van — *még sok millió dolgozó ember számára volna hely.* A kormány ennek tudatában van és az ország benépesítése és a bevándorlás helyes irányítása érdekében »*Bevándorlókat és telepeseket kiképző iskolát*« állított fel Caracasban. Mezőgazdák, ipari szakemberek és szakmunkások bevándorlását ma is szívesen látja a venezuelai kormány és az intézet célja, hogy ezeket az ország speciális szükségleteihez képest ki- és átképezze. (*Evianhan* ugyan tartózkodóbban nyilatkozott az ország képviselője és azt mondta, hogy *csak földművesek kívánatosak, mint bevándorlók.*)

Venezuela — mint egyetlen délamerikai ország — az utóbbi időben nemhogy szigorította volna, hanem még *enyhítette is* a bevándorlási szabályokat. A leteendő *biztosítékot 1000 bolivárról 500 bolivárra, vagyis 800 pengőre* mérsékelte. Ezt az összeget le kell fizetni és 2, esetleg már 1 év múlva visszaadják. Egy

évi ottartózkodás után megadják az *állandó tartózkodási engedélyt*, két év után a *venezuelai állampolgárságot*. A venezuelai belügyminisztérium *felmentheti* a biztosíték letétele alól azokat, akiknek venezuelai vagy ismert külföldi céggel *szerződésük* van, továbbá *háztartási alkalmazottakat* és végül a Venezuelában működő *mezőgazdasági társulatok* részére alkalmazott *munkásokat*. A biztosíték lefizetésén kívül azonban a konzulátusok arránézve is bizonyítékot követelnek a *bevándorlótól*, hogy *elegendő egyéb anyagi eszköz felett rendelkezik-e ahhoz, hogy magának Venezuelában existential építsen fel*. Magyarországon Venezuelának konzulátusa nincsen; legcélszerűbb a *berlini* vagy *wieni* főkonzulátushoz fordulni, de a konzulátusok is csak a caracasi kormány-nál való *kérdezősködés után* adhatják meg a vízumot. A törvény kizárja a bevándorlásból a *külföldi papokat, kommunistákat, bizonyos sárga és fekete fajtákat* és a *keleti zsidókat* is. *Így lengyel és román eredetű zsidóknak* az utóbbi időben is megtagadták a beutazási engedélyt. Viszont *csehszlovák és német zsidók* ellen nem emeltek kifogást, kétségtelen tehát, hogy *magyar zsidókat* sem akadályoznának a bevándorlásban. *Csehszlovákiai menekültek települései már a múlt év óta alakulóban vannak, míg 30.000 német zsidó letelepítéséről (akik zárt mezőgazdasági kolóniát fognak alkotni) tárgyalások folynak.*

A legújabb jelentések szerint *földművesek* és *szakmunkások* ma is számíthatnak

Venezuelában elhelyezkedésre, persze mindig azzal a fenntartással, hogy letelepedésük helyén a klímát kibírják. (A klíma — ismételjük — elviselhető, sőt bizonyos fokig kedvező a magaslati fekvésű városokban és a hegyoldalakon lévő ültetvényeken; a kávé- és kakaó-ültetvények legnagyobb része ilyen). — Egyéni bevándorlók, mint kisgazdák, a *gyümölcs és főzeléktermelés* terén boldogulhatnak.

Kereskedők és iparosok csak némi tőkével és a spanyol nyelv teljes tudásával számíthatnak boldogulásra. Főleg akkor vannak jó kilátásaik, ha új iparágak meghonosítására törek-szenek. *Kiskereskedők, házalók, kereskedelmi alkalmazottak* részére nem kedvezők a kilátások, az utóbbiak részére esetleg akkor, ha nemcsak *spanyolul*, hanem *franciául* és *angolul* is jól tudnak. De ezeknek sem ajánlatos *előzetes munkaszerződés nélkül* bevándorolni. Kézügyességgel rendelkező *nők* (kalaposnők, szabónők, stb.) a városokban keresetet találhatnak.

A tervbevett *iparosítási program* keresztülvitelénél *technikusok, mérnökök, orvosok* számára mutatkoznak kilátások, de ajánlatos a kivándorlás előtt meggyőződést szerezniük arról, hogy speciális képességeinek felhasználására van-e mód Venezuelában. Az összes vállalatoknál az alkalmazottak és munkások *75%-ának* a törvény szerint *venezuelai állampolgárnak* kell lennie. *Vezető állást* csak venezuelai állampolgár tölthet be, kivéve ha speciális műszaki képzettsége van az ille-

lőnek. Az 1936. július 16.-i *munkaügyi törvény* szerint a *munkásokat haszonrészesezés* illeti meg, a bérek *tarifaszerződések* alapján állapítandók meg és *fizetési szabadság* mindenkit megillet.

Egyéb értelmiségi foglalkozásúak elhelyezkedése természetesen Venezuelában is, mint minden délamerikai országban, nehéz. A németországi zsidó *tudósok* közül Venezuela — ugyanúgy, mint Kolumbia — több kimagasló egyéniséget meghívott. *Orvosokkal* szemben valamelyest előzékenyebb Venezuela álláspontja, mint más délamerikai államoké. Venezuela is megköveteli ugyan a vizsgák megismétlését, de nem követ olyan konzekvens »megbuktatási« praxist, mint egyes más délamerikai államok. *A vizsgát természetesen spanyol nyelven kell letenni és letelepedési lehetőség csak a vidéken van. A fogorvosi foglalkozás viszont szigorúan belföldiek részére van fenntartva.* (A fogbetegségek pedig meglehetősen elterjedtek, mivel nagyobb városoktól eltekintve, legtöbb helyen rossz a vízellátás, ami a fogköképződését elősegíti). Ellenben *kilátás van elhelyezkedésre állatorvosok számára.*

A megélhetés költségei Venezuelában *elég magasak*; több egybehangzó forrás szerint 250—300 bolivár, vagyis 400—500 pengő a *legényember létminimuma*, míg egy négytagú családnak legalább kétszer ennyire van szüksége. Egy bútorozott szoba 50—100 bolivárba, szoba teljes penzió-ellátással 2—400 bolivárba kerül.

A kereseti viszonyok tekintetében eltérnek a becslések: a berlini *Német Zsidó Segély egyesület* szerint *nyelvtudással rendelkező kereskedelmi alkalmazott* mindössze 200—300 bolivárt tud keresni, míg a *stuttgarti »Deutsches Ausland Institut«* szerint 400 és 1000 bolivar között váltakozik e kategóriának fizetése és *mérnökök*, valamint *vezető állásban lévő magántisztviselők* 500—1500 bolivárt kapnak. Az utóbbi forrás szerint *nevelőnők* 90—150 bolivárt, *munkások* 2—400 bolivárt, *tanult kézművesek* 250—600 bolivárt keresnek. A felelősséget ez adatokért a megadott forrásra kell hárítanom.

VAN REMÉNY...

A *műveltség* terjedése *Venezuelában* eddig erősen visszamaradt a szomszéd *Kolumbia* színvonala mögött. *Contreras* elnöksége óta azonban a kormány erősen igyekszik a mulasztásokat bepótolni. A népesség körében igen nagy az *analfabéták* száma (nemcsak a földművesek, hanem az ipari munkások között is). Ezek részére *esti iskolákat* rendeztek be. A 7-től 14-éves gyermekek számára most *általános iskolakötelezettség* áll fenn, de ez egyelőre csak *papíron* van meg, mert az országban mindössze körülbelül *3000 elemi iskola* van, 120.000 tanulóval. Az elemi iskolákban a tanítás *ingyenes*. A felsőbb oktatásról *47 középiskola* és *2 egyetem* (*Caracas* és *Merida*) gondoskodik. A műveltebb, magasabb néposztályokban élénk

érdeklődés mutatkozik a tudomány és a művészetek iránt és az ország büszke arra, hogy fiai közé kiváló írók és tudósok számítanak.

Az ország nyelve a *spanyol*, államvallás a *katolikus*, de teljes *vallásszabadság* van. Eddig nem sokkal több, mint *1000 zsidó* él Venezuelában, akik Caracas-ban, Puerto Cabello-ban és több kisebb városban laknak. Többnyire már régen Venezuelában élő (részben *marokkói* eredetű) zsidókról van szó, akik venezuelai állampolgárok. A *német emigráció* eddig nem nagyon kereste fel Venezuelát, mert *Gomez* elnöksége alatt a kormányzat meglehetősen idegen-ellenes volt, *Contreras* első éveiben pedig még nem volt eléggé tisztázott a gazdasági és politikai helyzet. Ujabban, mint fentebb már jeleztük, nagyobb *német zsidó földműves-településekre* gondolnak.

Antiszemitizmus Venezuelában — legalább hivatalosan — nincsen, csak a *keleti zsidók* ellen állanak fenn a már említett korlátozó intézkedések. A már Venezuelában élő zsidók többnyire *kisiparosok*, *kiskereskedők*, esetleg *házalók* vagy *uccai árusok*. Vannak közöttük *fodrászok* is, egyesek a Venezuelában igen kedvelt *olcsó ékszerek gyártásával* foglalkoznak. A jobbmódú zsidók között vannak *ültetvényesek*, *exportőrök*, *nagyobb üzletek tulajdonosai*; a gyárak egy részét is zsidók alapították. A zsidók kis száma miatt a *zsidó kulturális vagy egyesületi élet fejletlen*. Mindazonáltal ma már van Caracasban is zsidó egyesület (*Asociación Israelita*), amely bevándorlókat védő bi-

zottságot (*Comité para la Protection*) is alakított.

A jelek szerint a venezuelai kormány *nem fog ragaszkodni ahhoz a rideg álláspontjához, amelyet képviselője Evianban elfoglalt, hanem az ország szükségleteihez mérten a mezőgazdasági foglalkozások körén kívül is megengedi olyan zsidók bevándorlását, akiknek az ország közgazdasága hasznát veheti.* Már pedig — úgy vélem, ezt sikerült fentebb kimutatnom — Venezuela fejlődő gazdasági élete igen sokszámú és sokféle bevándorló munkáját tudja felhasználni. Venezuela kétségtelenül a *jövő országa*, így délamerikai körutazásunkat azzal fejezhetjük be, hogy az ország amelyet utolsónak vettünk szemügyre, *reménységet* jelent azok számára, akiket kegyetlen sorsuk hazájuk elhagyására kényszerít.

UTAZÁSI ÉS KÖLTÖZKÖDÉSI KÖLTSÉGEK (Pengőben).
Bréma és Hamburgtól:

ÉRKEZÉSI ÁLLOMÁS	Kobin ll. o.	Közép v. Turista o.	III. o.	2 szoba liftben
BUENOS AIRES	1215	1075—1150 1450—1550	650—740	2500
RIO DE JANEIRO	1340	1025—1100 1315—1415	600—690	2665
SANTIAGO DE CHILE	1070	877.50	667.15	3165
LA PAZ (hajóáll.: Arica)	1056.35	797.35	606.93	3470
LIMA (hajóáll.: Callao)	984.50	731.25	546.20	3710
ASSUNCION	1515	—	715.50	2665
MONTEVIDEO	1215	1075—1150 1450—1550	650—740	2500
QUITO (hajóáll.: Guaysquil)	965.25	642	419.20	3870
BOGOTÁ (hajóáll.: Bonaventura) (hajóáll.: Maracaibo)	921.50 2047.50	667.15 981.75	475.35 672	3890 3480
CARACAS (hajóáll.: La Guayra)	2047.50	981.75	672	3360

Megjegyzéseket lásd a következő oldalon.

Vasúti költség Budapest—Wien—Passau—Würzburgern át Hamburgig vagy Brémáig, gyorsvonaton, II. osztályon ca. 75 pengő, III. osztályon ca. 50 pengő, a német vasutakon érvényes 60% kedvezmény beszámításával.

A túloldali táblázatban csak a városokhoz legközelebb fekvő hajóállomásokig szóló hajójegy, illetve fuvardíj van kiszámítva, a hajóállomástól a szárazföldi menet-, illetve fuvardíj azonban nem foglaltatik benne. A bútorok szállítási díjai Budapest lakástól hajó érkezéséig értendők, az ott felmerülő kirakás, szárazföldi szállítás stb. a felet külön terheli. A butorszállítási díjak a szükséges okmányok és szállítmány biztosítása nélkül értendők. A butor szállítása úgynevezett (»liftvan«) butorládában értendő; a butorláda a fél tulajdona lesz és rendszerint csak igen nehezen értékesíthető. A vámformalitásokat a szállító cég intézi el, az ezzel kapcsolatosan felmerülő költségek a szállítási költségben befoglaltatnak. A fél átadja bútorait Budapesten a lakásban csomagolatlanul és fenti összegek Budapesten történő lefizetése ellenében az érkezési állomás hajófedélzetén átveheti.

ZSIDÓ SEGÍTŐSZERVEZETEK DÉLAMERIKÁBAN.

BRAZÍLIA:

Rio de Janeiro: Sociedade Beneficianta Israelita
Sao Paulo: Congregacao Israelita Paulista, Sociedade
Israelita Paulista.

ARGENTÍNA:

Buenos-Airee: Hilfsverein deutschsprechender Juden,
Sociedad de Proteccion (Soprotimis).

PERU:

Lima: Sociedad Israelita de Socorro.

CHILE:

Santiago de Chile: Comité de Proteccion, Comité de
Socorro.

PARAGUAY:

Asuncion: Comité de Fomenzo y Proteccion.

KOLUMBIA:

Baranquille: Centro Israelita Filantrópia.
Bogotá: Comité Colombiano de Proteccion, Sociedad
Hebreo Socorro.
Coli: Sociedad Hebreo de Socorro.

ECUADOR:

Guayaquil: Comité de Proteccion.

VENEZUELA:

Caracas: Association Israelita, Comité para la Pro-
teccion.

FŐBB FORRÁSMŰVEK:

The Republics of South America. A political, economic and cultural survey, prepared by a Study Group of Members of the Royal Institute of International Affairs; Oxford University Press, London, 1937.

South-American Handbook, ed. 1938.

Otto Ernst Paul: Südamerika, 1937.

Jüdische Auswanderung. Korrespondenzblatt über Auswanderung- und Siedlungswesen. Herausgegeben vom Hilfsverein der Juden in Deutschland. (Band: Südamerika, September 1936).

Philo-Atlas. Handbuch für jüdische Auswanderung, Berlin, 1938, Philo-G. m. b. H. Jüdischer Buchverlag.

Számos cikk, levél és szóbeli közlés.

TARTALOM JEGYZÉK:

	Oldal
ELŐSZÓ.	
ARGENTÍNA. A bevándorlás országa volt és megint azzá lesz	11
Békés, szabad ország.	
Az argentinai mezőgazdaság és a telepítés problémája.	
Az iparosodás útján.	
A gazdasági válság és a bevándorlási kérdés.	
Argentína álláspontja Evianban.	
A bevándorlás jelenlegi szabályozása.	
Életlehetőségek.	
Új otthon.	
Az argentinai zsidók.	
Zsidó földmivesék.	
BRAZÍLIA. A tropikus birodalom problematikája.....	49
Forró éghajlat, heves politika.	
Forradalom — kávé miatt.	
»Monokultúra«.	
Szegény gazdagok.	
A bevándorlás szabályozása.	
À földműves-foglalkozás Brazíliában.	
Elhelyezkedés az iparban vagy a kereskedelemben.	
Mi rossz, mi jó Brazíliában.	
»Zsidókérdés« Brazíliában.	
Életmód, életszínvonal.	

CHILE. Új bevándorlási politika előtt..... 81

Chile kincsei.

Sokféle táj — sokféle város.

Gazdasági katasztrófák után.

Életlehetőségek.

A kalapszalon.

Az új bevándorlási törvény.

A zsidók helyzete.

Magyarok Chileben.

PERU. Modern gazdaság az inkák ősi földjén

Változatos ország.

Sok nyersanyag — kevés ipar.

Ki vándorolhat be?

Zsidók Peruban.

BOLIVIA. Csak negyven öven aluliak számára..... 125

Az ónkirály harca a tengerért és — petróleumért.

Az 'export 90%-a: fémek.

Bevándorlók feladatai az iparban.

Kinyitják a kapukat.

Milyen az élet?

PARAGUAY. Az őserdőben is lehet boldogulni.....141

1 Paraguay-peso = 2 fillér.

»Quebracho« — »Mate-tea« — »petit-grain« és egyéb különlegességek.

Mi kell a telepesnek Paraguayban ...

Nehézségek és sikerek.

Két levél.

URUGUAY. Zsidó mezőgazdasági települési kísérletek..... 161

A Liebig-huskivonat országa.

Az ipar gyermekbetegségei.	
Szociális kormányzat.	
Magyar-uruguayi kapcsolatok.	
A bevándorlás.	
Egy nagyszabású kísérlet.	
Ipari foglalkozás?	
ECUADOK. Fejletlen, de fejlődni akaró ország.....	183
Hóvihar az egyenlítőn	
Tropikus ültetvények, egyébként lassan fejlődő gazdasági élet.	
Nincs sok munkaalkalom, de olcsó az élet.	
Egyéni vagy tömeges település?	
KOLUMBIA. Ország, amelyben minden van	196
Ahol a repülőgép nélkülözhetetlen.	
Érdekes városok.	
Életlehetőségek Kolumbiában.	
Felemelték a belépődíjat.	
Kulturélet.	
VENEZUELA. Délamerika »új gazdagja«.....	217
Mit köszönhet Venezuela a petróleumnak.	
Ország, amely visszatalált a demokráciához.	
Hol jó az ország klímája?	
Iparosítás előtt.	
Ki vándorolhat be?	
Van remény....	
FÜGGELÉKEK:.....	237
Utazási és költözködési költségek.	
Zsidó segítőszervezetek Délamerikában.	
Főbb forrásművek.	
Délamerika térképe.	

Dijtalan tájékoztatás
az „Uj népvándorlás“
olvasói számára

A könyv szerzője tisztában van azzal, hogy könyve nem öleli fel az összes olyan részleteket, amelyeket az olvasó *egyéni szempontjából* esetleg fontosnak ítél. Attól az *altruista szándéktól* vezetve, hogy lehetőleg segítsen mindenkinek, akinek tájékoztatásra szüksége van, a szerző készséggel hajlandó ilyen különleges kérdésekre *levélben* válaszolni. A kérdések a következő címre intézendők:

BÉKESY IMRE

BUDAPEST, IV.

Ferenc József rakpart 13/15

A levelekhez felbélyegezett válaszboríték melléklendő.